

**OCENA STANU SANITARNEGO MIASTA ZABRZE
W 2023 ROKU**

Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Gliwicach

Marzec 2024

Zdrowie – zdefiniowane przez Światową Organizację Zdrowia jako stan pełnego dobrostanu fizycznego, psychicznego i społecznego niewątpliwie jest dla człowieka najwyższą wartością. Dlatego też nasza przyszłość zależy od troski, jaką będziemy otaczać człowieka i jego prawo do bezpieczeństwa i zachowania zdrowia zarówno w życiu prywatnym jak i zawodowym.

Spis treści

1	Ocena stanu sanitarno – higienicznego obiektów żywnościowo – żywnościowych	1
2	Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych	13
3	Ocena nadzoru sanitarnego nad placówkami ochrony zdrowia	31
4	Ocena w zakresie szczepień ochronnych	35
5	Ocena stanu sanitarno – higienicznego w zakładach pracy	39
6	Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej	46
7	Ocena jakości wody do spożycia	68
8	Ocena stanu sanitarnego w zakładach nauczania i wychowania	76
9	Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	86
10	Działalność oświatowo-zdrowotna i promocji zdrowia	88

Ocena stanu sanitarno – higienicznego obiektów żywnościowo – żywnościowych na terenie miasta Zabrze 2023 r.

Państwowa Inspekcja Sanitarna (dalej: PIS) w Gliwicach realizowała zadania w ramach nadzoru bieżącego mając na względzie bezpieczeństwo żywności i żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego.

W ramach urzędowej kontroli żywności sekcja Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku (dalej: HŻŻiPU) w 2023 roku sprawowała nadzór nad **4909** obiektami żywnościowo-żywnościowymi, zakładami prowadzącymi produkcję i obrót materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, w tym **1506** usytuowanymi na terenie miasta Zabrze. Wyniki działalności Sekcji HŻŻiPU na terenie miasta Zabrze w 2023 r. przedstawia tabela nr 1.

Lp.	Grupa obiektów	Ilość zakładów wg/ewidencji	Ilość kontroli	Ilość decyzji terminowych	Mandaty	
					Ilość	Suma
1	Zakłady wytwórcze	74	58	3	7	1 000
2	Zakłady żywienia zbiorowego	475	340	48	57	11 250
3	Miejsca obrotu żywnością materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (w tym środki transportu)	957	538	29	97	19600
RAZEM		1506	936	80	161	31850

tab. 1 Wyniki działalności Sekcji HŻŻiPU na terenie miasta Zabrze w 2023 r.

W 2023 r. na terenie miasta Zabrze przeprowadzono **936** kontroli sanitarnych, w wyniku których wydano **101** decyzji administracyjnych, w tym **80** nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień technicznych, **1** o nieprzydatności środków spożywczych dla żywienia ludzi, **15** przedłużających termin wykonania nakazów oraz **3** umorzenia i **2** wygaśnięcia. Osoby odpowiedzialne za nieprawidłowy stan sanitarny ukarano **161** mandatami na łączną kwotę **31850 zł**. Natomiast w zakładach nowo otwartych lub po zmianie zakresu działania zgłaszającym się podmiotom wydano **90** decyzji zatwierdzających zakłady do prowadzenia działalności w ustalonym zakresie oraz **1** decyzję odmowy zatwierdzenia i wpisu do rejestru. Nadzorowane w 2023 roku zakłady poddawane były ocenie stanu sanitarnego na podstawie arkuszy oceny zakładu produkcji/obrotu żywnością/żywienia zbiorowego/materiałów i wyrobów

przeznaczonych do kontaktu z żywnością uwzględniających m.in. prawidłowość procedur: Dobrej Praktyki Higienicznej (dalej: GHP), Dobrej Praktyki Produkcyjnej (dalej: GMP), Systemu zapewniania bezpieczeństwa żywności (dalej: HACCP) i ich realizację.

W 2023 roku ocenie poddano 438 zakładów na terenie miasta Zabrze, z czego:

80 zakładów uzyskało ryzyko niskie,

344 zakładów uzyskało ryzyko średnie,

14 zakładów uzyskało ryzyko wysokie.

Ustalone ryzyko w zakładzie wpływa na częstotliwość kontroli.

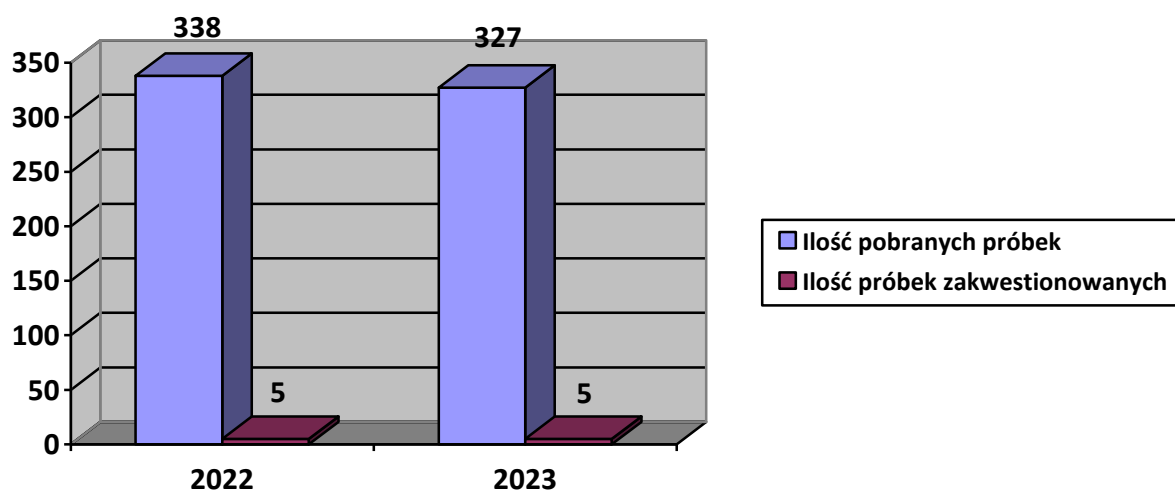
W 2023 r. zgodnie z „Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej na 2023 rok”, Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna (dalej: PSSE) w Gliwicach miała zaplanowanych do pobrania **607** próbek środków spożywczych, próbek sanitarnych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Ogółem pobrano **628** próbek, z czego na terenie miasta Zabrze pobrano **327** (w 2022 roku pobrano 338 próbek, kwestionowanych 5), w tym **232** próbki żywności oraz **5** próbek materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością.

Próbki zostały pobrane i zbadane w ramach urzędowej kontroli w następujących kierunkach:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne - 185 próbek,
- akryloamid - 1 próbka,
- 3 MCPD – 2 próbki,
- izomery trans – 1 próbka,
- ocena organoleptyczna – 15 próbek,
- azotany – 4 próbki,
- pH, kwasowość – 4 próbki,
- alergen - 6 próbki,
- metale szkodliwe dla zdrowia – 25 próbek,
- mikotoksyny – 9 próbek,
- WWA – 6 próbek,
- zawartość substancji dodatkowych – 11 próbek,
- antybiotykooporność – 8 próbek,
- histamina – 18 próbek,
- pozostałości pestycydów – 3 próbki,
- wartość kaloryczna posiłków oraz procentowy udział energii z białka, tłuszczu i węglowodanów – 2 próbki,
- zanieczyszczenia biologiczne i fizyczne – 22 próbki,
- migracja specyficzna, globalna, ocena organoleptyczna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – 5 próbek.

Spośród ww. próbek w 2023 r. w zakresie oceny znakowania oceniono 117 próbek środków spożywczych oraz 4 próbki materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. W żadnej spośród wszystkich pobranych próbek nie stwierdzono niezgodności w zakresie znakowania.

W 2023 r. zdyskwalifikowaniu uległo **5** próbek spośród 327 pobranych na terenie Zabrze. Przyczyną dyskwalifikacji były zanieczyszczenia mikrobiologiczne.

ryc. 1 Ilość próbek kwestionowanych w latach 2022 i 2023

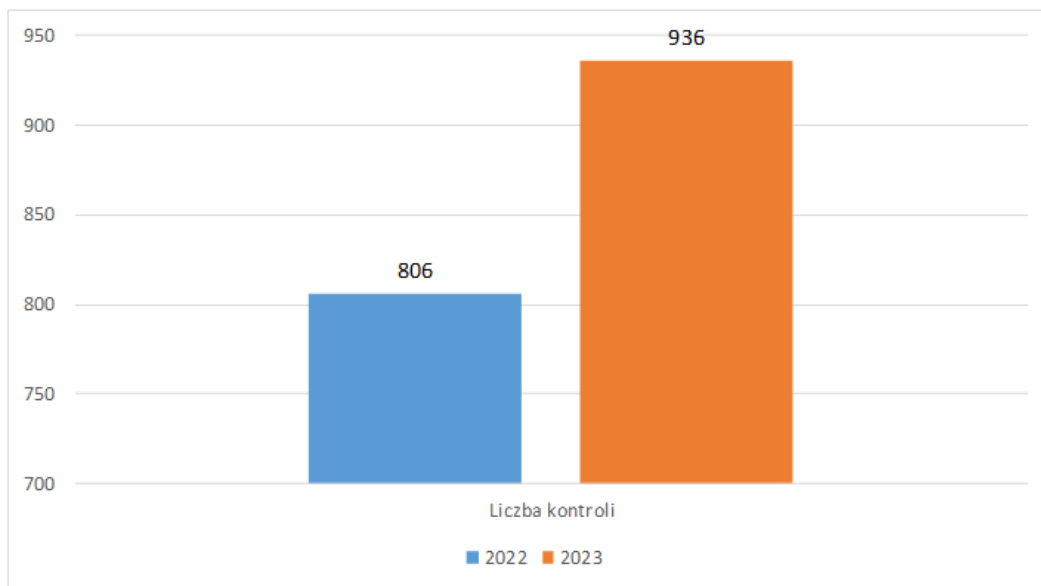
Procent kwestionowanych próbek w stosunku do pobranych zarówno w 2022 roku jak i w 2023 roku wyniósł 1,5%.

Grupa obiektów	Ilość zakładów		Ilość kontroli		Decyzje terminowe		Mandaty			
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	Ilość		Suma	
							2022	2023	2022	2023
Zakłady wytwórcze	66	74	69	58	7	3	8	7	1200	1000
Zakłady żywienia zbiorowego	479	475	299	340	25	48	59	57	11400	11250
Miejsca obrotu żywnością materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (sklepy, kioski, hurtownie, środki transportu)	973	957	436	538	42	29	53	97	13150	19600
RAZEM	1518	1506	806	936	74	80	120	161	25750	31850

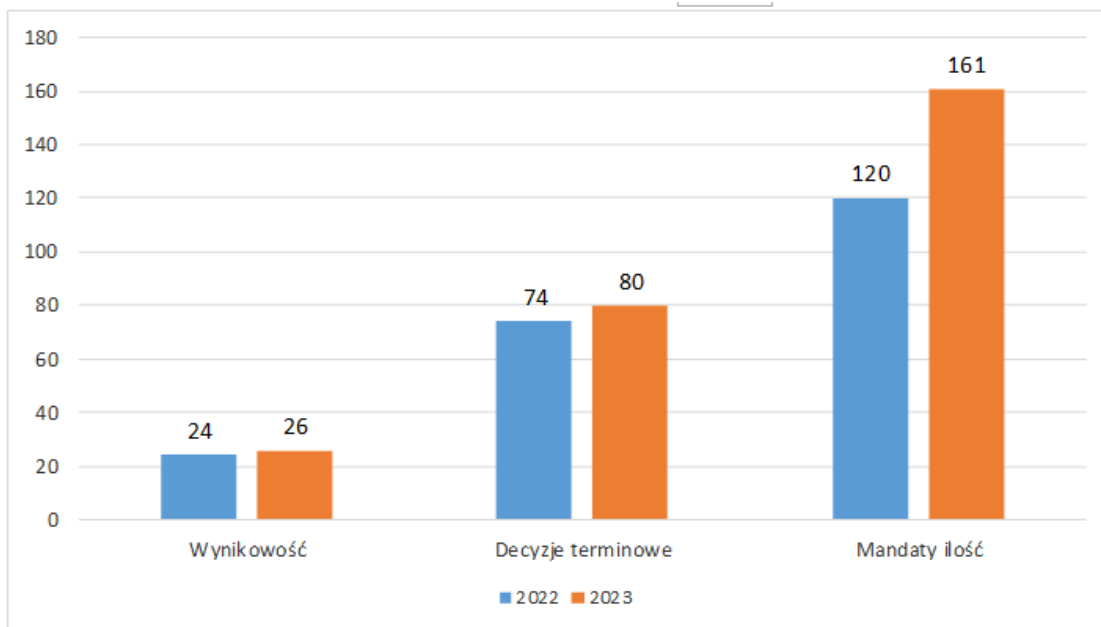
tab. 2 Zestawienie działań kontrolnych w latach 2022 i 2023

Porównując wyniki działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego (dalej: PPIS) w Gliwicach należy stwierdzić, że wynikowość kontroli na terenie miasta Zabrze uległa zwiększeniu, w 2022 roku wynosiła 24% natomiast w 2023 r. 26 %, co świadczy o pogorszeniu stanu sanitarno- technicznego.

Statystycznie w roku 2022 co 7 kontrola skutkowała nałożeniem mandatu karnego natomiast w 2023 roku co 6 kontrola była zakończona mandatem.

ryc. 2 Ilość przeprowadzonych kontroli – porównanie lat 2022 i 2023.

ryc. 3 Porównanie wyników działalności Sekcji HŻŻiPU na terenie miasta Gliwice w latach 2022 i 2023

Do najczęściej występujących nieprawidłowości w zakresie stanu techniczno – sanitarnego należą:

- nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń zakładu: podłóg, ścian, sufitów, drzwi,
- zniszczony sprzęt, urządzenia i inne składniki wyposażenia, które stykają się z żywnością.

Do głównych uchybień i nieprawidłowości w zakresie higieny produkcji i dystrybucji należy:

- niezachowanie czystości w pomieszczeniach zakładu,
- nieprawidłowe warunki magazynowania, pakowania, transportu,
- brak prawidłowej odzieży roboczej personelu,
- sprzedaż przeterminowanych środków spożywczych,
- nieprawidłowa segregacja w urządzeniach chłodniczych i mroźniczych.

Do głównych uchybień w zakresie zarządzania zakładem, kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania bezpieczeństwem żywności należą:

- brak bieżących zapisów prowadzonych czynności oraz monitoringu,
- nieprawidłowo opracowane procedury GHP i GMP oraz HACCP lub ich realizacja,
- brak weryfikacji i aktualizacji w powyższym zakresie.

System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (dalej: RASFF)

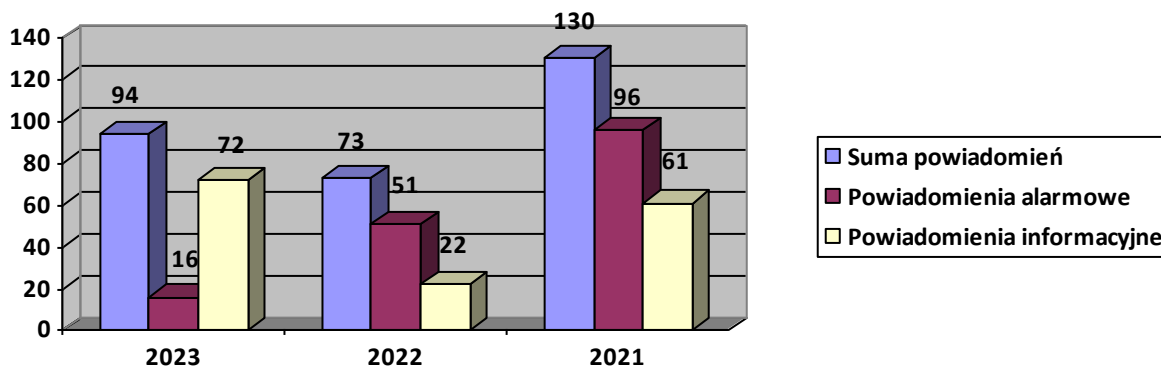
W ramach zapewnienia bezpieczeństwa żywności na poziomie wspólnotowym funkcjonuje System RASFF, który został opracowany i wdrożony, aby zapobiegać przedostawaniu się niebezpiecznej żywności i przedmiotów do kontaktu z żywnością do konsumenta. Produkcja i obrót środkami spożywczymi składają się często z wielu procesów odbywających się w różnych miejscach na świecie, w których udział bierze duża liczba podmiotów począwszy **od produkcji pierwotnej (rolnej)**, a skończywszy na różnych kanałach dystrybucji, do których dostęp ma konsument ostateczny. System RASFF działa w sposób skoordynowany i zintegrowany, gdyż swoim działaniem obejmuje drogę „**od pola do stołu**” i zapewnia wczesne przewidywanie zagrożeń oraz niezwłoczne podejmowanie odpowiednich działań zaradczych.

W ramach systemu RASFF w 2023 r. ogółem otrzymano **94** powiadomień (**w 2022 r. było 73, a w 2021 r. 130**), w tym **16** alarmowych, **72** informacyjnych i **6** innych (NEWS, odrzucenia na granicy). W **92** przypadkach dotyczyły one niebezpiecznych produktów żywnościowych oraz w **2** materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. Spośród otrzymanych powiadomień **58** dotyczyło produktów pochodzenia krajowego, **11** z Unii Europejskiej i **25** z „krajów trzecich”. W związku z otrzymaniem ww. powiadomień systemu RASFF w 2023 r. przeprowadzono łącznie **246** kontroli i innych działań kontrolnych i wyjaśniających. Ponadto obecność w obrocie niebezpiecznych produktów wymienionych w powiadomieniach RASFF sprawdzana była również podczas pełnienia bieżącego nadzoru.

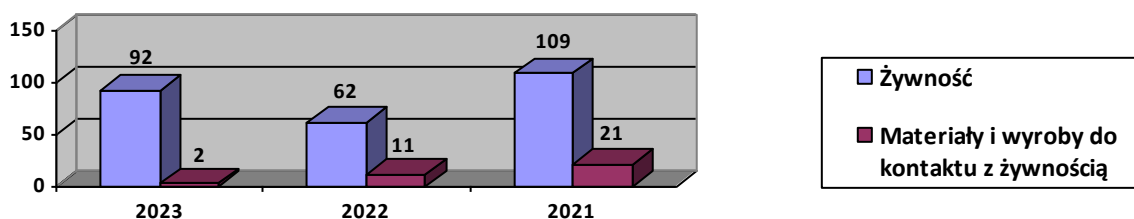
ROK	Suma powiadomień	Powiadomienia alarmowe	Powiadomienia informacyjne
2023	94	16	78
2022	73	51	22
2021	130	96	34

tab. 3 Ilość otrzymanych powiadomień systemu RASFF w ostatnich 3 latach z podziałem na kategorie powiadomień.

ryc. 4 Ilość powiadomień systemu RASFF w latach 2021-2023

ryc. 5 Powiadomienia systemu RASFF z podziałem na kategorie zgłaszanych artykułów.

W roku 2023 z **92** otrzymanych powiadomień RASFF dotyczących żywności, **31** dotyczyło suplementów diety i żywności specjalnego przeznaczenia żywieniowego, a **61** pozostałej żywności. Najczęściej powiadomienia alarmowe i informacyjne dotyczyły wykrycia obecności nieautoryzowanych substancji czynnych w suplementach diety będących w obrocie między innymi w obiektach zlokalizowanych na obszarze działania PSSE Gliwice.

Kontrole sanitarne interwencyjne przeprowadzano zgodnie z załączanymi do powiadomień listami dystrybucji oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego.

Zakłady Wytwórcze

W omawianym okresie na terenie miasta Zabrze zlokalizowanych było **74** zakładów wytwórczych, w których przeprowadzono **58** kontroli sanitarnych, nałożono **7** mandatów karnych na kwotę **1000 zł** oraz wydano 3 decyzje administracyjnych represyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości, 1 przedłużenia oraz 1 umorzenia.

W zakładach wytwórczych w 2023 r. pobrano ogółem **12 próbek**, w tym 10 próbek w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych oraz 2 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w kierunku migracji bisfenolu A. Żadnej próbki spośród ww. nie zakwestionowano.

Największą grupę zakładów wytwórczych stanowią głównie piekarnie i ciastkarnie. W 2023 roku w rejestrze prowadzonym przez PPIS w Gliwicach na terenie miasta Zabrze figurowało **19** zakładów piekarniczych oraz **9** ciastkarni.

W zakładach piekarniczych od 2008 r. prowadzona jest Akcja „Mklik Próchniczek”, która ma na celu weryfikowanie stopnia wdrożenia i prawidłowości funkcjonowania systemu opracowanego na zasadach HACCP, w tym w szczególności prawidłowości zabezpieczenia obiektu przed szkodnikami. Akcja jest kontynuowana z uwagi na bezpieczeństwo żywności i szczególne zagrożenie szkodnikami zbożowo-mącznymi oraz ich pozostałościami w przemyśle piekarniczym.

Najczęstsze stwierdzone nieprawidłowości techniczno – sanitarne:

- brak bieżącego porządku i czystości w zakładzie, brudne urządzenia i sprzęt produkcyjny,
- brudne ściany i sufity w pomieszczeniach produkcyjnych,
- uszkodzony drobny sprzęt pomocniczy,
- większość właścicieli rozpoczęła wdrażanie systemu HACCP, jednakże ich dokumentacja nadal jest niekompletna i wymaga poprawy,

W związku z powyższym skontrolowano 12 piekarni, w których przeprowadzono ogółem **22** kontrole, nałożono **3** mandaty karne na kwotę 300 zł, wydano **3** decyzje administracyjne represyjne. Akcja nadal będzie kontynuowana w 2024 roku.

Miejsca obrotu żywnością, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

Na terenie Zabrze zlokalizowane są **957** zakłady obrotu żywnością, w których przeprowadzono **538** kontrole, nałożono **97** mandatów karnych na kwotę **19600 zł** oraz wydano **48** decyzji administracyjnych represyjnych nakazujących usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli, **7** decyzji przedłużenia oraz **2** wygaśnięcia.

Do danej grupy zakładów należą centra handlowe „**Platan**” oraz **M1**, magazyny hurtowe m.in. **Makro**, supermarkety sieci typu: **Lidl, Carrefour, Auchan, Kaufland, Biedronka, Polomarket, Netto, Aldi, Dino, Stokrotka**.

W obiektach obrotu żywnością pobrano ogółem **312 próbek**, które zbadano w następujących kierunkach:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne - 175 próbek,
- ocena organoleptyczna – 15 próbek,
- 3-MCPD – 2 próbki,
- akryloamid – 1 próbka,
- azotany – 4 próbki,
- pH, kwasowość – 4 próbki,
- alergeny - 6 próbek,
- metale szkodliwe dla zdrowia – 25 próbek,
- mikotoksyny – 9 próbek,
- WWA – 6 próbek,
- zawartość substancji dodatkowych – 11 próbek,

- antybiotykooporność – 8 próbek,
- materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością – 3 próbki,
- histamina – 18 próbek,
- pozostałości pestycydów – 3 próbki,
- zanieczyszczenia biologiczne i fizyczne – 22 próbki.

W 2023 r. zdyskwalifikowaniu uległo **5** próbek spośród **312** pobranych w miejscach obrotu żywnością na terenie Zabrze. Przyczyną dyskwalifikacji były zanieczyszczenia mikrobiologiczne.

W danej grupie obiektów stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- brak higieny personelu przy sprzedaży żywności nieopakowanej,
- sprzedaż przeterminowanych środków spożywczych,
- brak bieżącej czystości i porządku,
- brak zapisów dotyczących dokumentacji systemu HACCP,
- brak segregacji w urządzeniach chłodniczych,
- żywność nieopakowana niezabezpieczona od strony klienta,
- przechowywanie żywności bezpośrednio na podłodze,
- częściowo zniszczony sprzęt, wyposażenie,
- brudne ściany, sufity w pomieszczeniach zakładu,
- ubytki w podłodze, powierzchnia trudna do utrzymania w czystości,
- napoje przechowywane bezpośrednio na posadzce.

Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego i otwartego

Na terenie Zabrze zlokalizowanych jest **475** zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego i zamkniętego.

W 2023 r. w zakładach żywienia zbiorowego przeprowadzono **340** kontroli sanitarnych, w trakcie których nałożono **57** mandatów karnych na kwotę **11 250 zł** oraz wydano **29** decyzji administracyjnych represyjnych nakazujących wykonanie zarządzeń, **1** o nieprzydatności środków spożywczych oraz **2** umorzenia. Ponadto wydano **7** decyzji przedłużających termin wykonania zarządzeń dotyczących poprawy stanu technicznego.

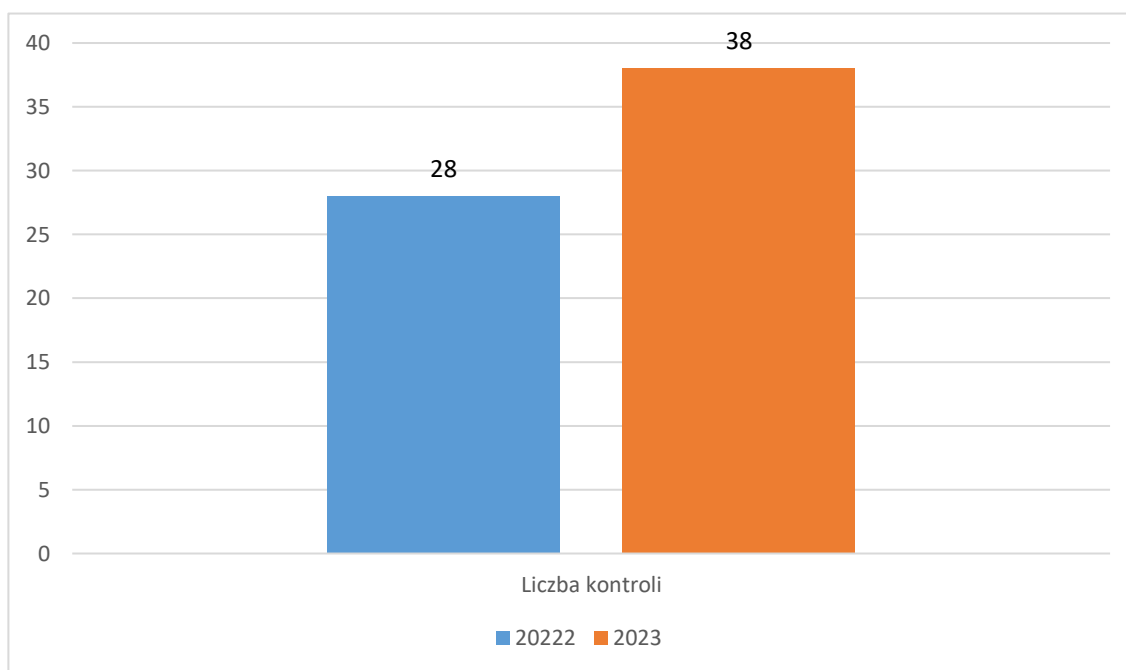
W danej grupie obiektów stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- brak segregacji w urządzeniach chłodniczych, zamrażalniczych,
- rozszerzenie zakresu prowadzenia działalności niezgodnie z wydaną decyzją zatwierdzenia,
- brak higieny personelu przy przygotowaniu posiłków,
- brak bieżącej czystości w zakładach,
- brak bieżących zapisów wynikających z opracowanej dokumentacji HACCP,
- gotowe potrawy niezabezpieczone przed zanieczyszczeniem,
- przeterminowane środki spożywcze,
- częściowo zniszczony sprzęt, wyposażenie,
- brudne ściany i sufity,
- zdemontowane umywalki, zlewy.

W 2023 roku w zakładach zbiorowych typu zamkniętego i otwartego pobrano **3 próbki**, tj. 2 próbki posiłków obiadowych w kierunku wartości kalorycznej, procentowego udziału energii z białka, tłuszczów, węglowodanów oraz 1 próbkę tłuszczu w kierunku izomerów trans. Nie stwierdzono przypadku zdyskwalifikowania próbek w tego typu zakładach.

Ocena sposobu żywienia

W 2023 roku na terenie miasta Zabrze przeprowadzono łącznie **38** ocen jadłospisów w **30** placówkach oświatowych, **5** w żłobkach, **2** w szpitalu, **1** w domu pomocy. Spośród **38** ocen jadłospisów **12** oceniono negatywnie.

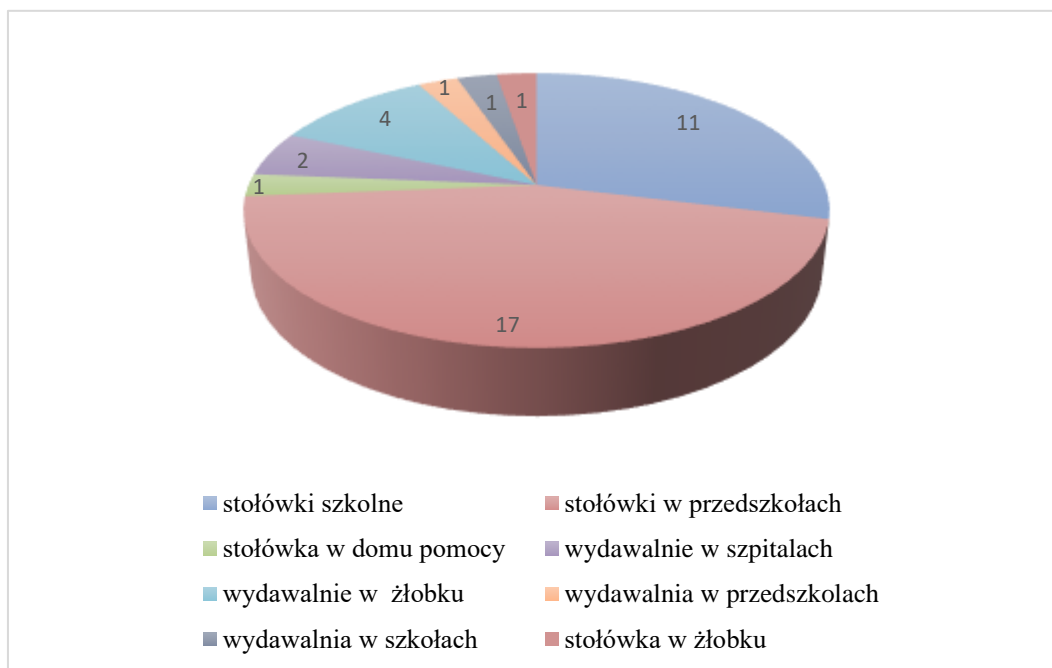
ryc. 6 Ilość przeprowadzonych ocen jadłospisów – porównanie lat 2022 i 2023

W 2023 r. w ramach kontynuowanej akcji „Żywienie dzieci przebywających w żłobkach i klubach dziecięcych” dokonano oceny ilościowej i jakościowej jadłospisów.

W ramach bieżących kontroli przeprowadzono 5 ocen jadłospisów dekadowych w 4 wydawalniach i 1 stołówce w żłobku. W 1 ocenie jadłospisu stwierdzono nieprawidłowości:

- zbyt małą ilość wapnia z powodu za małych porcji mleka i jego produktów.

W **placówkach oświatowych** na terenie miasta Zabrze posiłki sprawdzono pod kątem wytycznych Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 (Dz. U. z 2016 r., poz. 1154) w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach. Posiłki powinny zapewniać przebywającym w nim dzieciom wyżywienie zgodne z wymaganiami dla danej grupy wiekowej wynikającymi z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej wynikające z publikacji

ryc. 7 Ilość przeprowadzonych ocen jadłospisów na terenie miasta Gliwice z podziałem na grupy

Analizy przeprowadzono przy użyciu zaktualizowanego programu dietetycznego WIKT.

Spośród 30 przeprowadzonych analiz jadłospisów w placówkach oświatowych w 11 stwierdzono nieprawidłowości. Uchybienia najczęściej dotyczyły:

- nieprawidłowej ilości energii,
- braku 2 porcji mleka lub produktów mlecznych,
- zbyt dużą ilość soli,
- brak porcji ryby raz w tygodniu,
- niewystarczającej ilości warzyw i owoców.

Ponadto w 2023 roku dokonano oceny 1 jadłospisu dekadowego pobranego z 1 stołówki na terenie domu pomocy społecznej. W jadłospisie nie wykazano nieprawidłowości.

Porównując przeprowadzone analizy w 2022 r. na 28 pobranych jadłospisów w 22 wykazano błędy (78%), natomiast w 2023 r. na 38 ocenionych jadłospisów w 12 stwierdzono nieprawidłowości (31%). W jadłospisach z 2023 r. stwierdza się mniejszy odsetek błędów. Analiza jadłospisów nadal będzie kontynuowana w 2024 r.

Interwencje

Do PPIS w Gliwicach w zakresie Higieny Żywności i Żywienia w 2023 r. ogółem zgłoszono **286 interwencji**, w tym **99** dotyczyło miasta Zabrze. W 2022 r. wpłynęło 86 interwencji dotyczących miasta Zabrze, w związku z powyższym w 2023 r. nastąpił wzrost zgłaszanych spraw.

Rozpatrzono 267 spraw, nie rozpatrzono 19 z uwagi na:

- 6 przypadków - brak obiektu we wskazanym miejscu, dotyczy głównie obiektów ruchomych i tymczasowych,
- w 3 przypadkach - zakład nieczynny, zawieszona działalność,
- w 7 przypadkach - przekazano błędnie skierowaną interwencję zgodnie z właściwością miejscową lub zgodnie z kompetencją,
- w 2 przypadkach strona nie wskazała szczegółowych informacji jakiego produktu dotyczą zarzuty; w 1 przypadku strona wycofała wniesioną interwencję.

W wyniku przeprowadzonych kontroli za potwierdzone nieprawidłowości dotyczące stanu sanitarnego nałożono **103 mandaty karne na kwotę 22250 zł**. W ramach kontroli interwencyjnych wydano **24 decyzje administracyjne** nakazujące poprawę stanu technicznego.

W 2023 r. na 99 rozpatrywanych interwencji dotyczących miasta Zabrze

- 43 uznano za uzasadnione,
- 56 za nieuzasadnione.

Interwencje zgłaszane do Sekcji HŻŻiPU w 2023 r. dotyczyły głównie:

- niehigienicznej sprzedaży środków spożywczych,
- niewłaściwego stanu higieniczno - sanitarnego pomieszczeń zakładu,
- sprzedaży środków spożywczych niewłaściwej jakości w tym mięsa i wędlin o nieprawidłowych cechach organoleptycznych, tj. nieświeży zapach oraz nietypowa konsystencja,
- wprowadzania do obrotu przeterminowanych środków spożywczych,
- nieprawidłowej gospodarki odpadami,
- obecności owadów i gryzoni w obiekcie,
- zatrudniania osób bez aktualnych orzeczeń lekarskich do celów saniatno – epidemiologicznych.

W związku ze zgłoszonymi interwencjami na nieprawidłową jakość zdrowotną środków spożywczych w ramach urzędowej kontroli celowanej pobrano do badań laboratoryjnych 6 próbek produktów, tj.: cynamon, lody, malinę mrożoną, ciastka, szprot konserwa oraz pierożki.

W 1 przypadku podczas kontroli interwencyjnej stwierdzono, że właściciel zakładu małej gastronomii w Zabrzu rozpoczął działalność bez zatwierdzenia i wpisu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli żywności. Po uzyskaniu ww. decyzji zatwierdzającej podczas kolejnej kontroli interwencyjnej stwierdzono samowolne rozszerzenie działalności. W związku z powyższym zostały skierowane 2 wnioski o ukaranie dotyczące ww. podmiotu.

Wnioski

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów żywnościowych, jak wykazuje wynikowość (ilość nałożonych mandatów i decyzji w stosunku do ilości kontroli) uległ pogorszeniu w stosunku do 2022 r.

W zakresie bezpieczeństwa żywności stwierdzono ten sam procent próbek kwestionowanych (1,5%) w stosunku do roku ubiegłego.

Stwierdzono mniejszy odsetek, tj. 31 % jadłospisów ocenionych negatywnie w 2023 r. w porównaniu do 2022 r. (76%), niemniej jednak ocena jadłospisów nadal będzie kontynuowana w 2024 r.

Analiza chorób zakaźnych dla miasta Zabrze za rok 2023

Analizę sytuacji epidemiologicznej w zakresie chorób zakaźnych i pasożytniczych na terenie nadzorowanym przez PPIS w Gliwicach za rok 2023 przeprowadzono w oparciu o roczne sprawozdania o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażenia i zatrucia Mz-56. W roku 2023 kontynuowano działalność w zakresie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych. Systematyczna analiza zgłoszeń zachorowań na choroby zakaźne umożliwia wdrożenie działań przeciwepidemicznych i zwiększenie zdrowotnego bezpieczeństwa mieszkańców. Tak jak w poprzednich latach w 2023 r. oprócz wykonywania działań statutowych pracownicy byli zaangażowani w działania epidemiczne związane z walką z wirusem SARS-CoV-2. Podejmowano działania edukacyjne, promocyjne, przeciwepidemiczne prowadzące do zmniejszenia zakażeń na nadzorowanym terenie. Działania w zakresie przeciwdziałania zakażeniom SARS-CoV-2 realizowane były za pomocą systemów teleinformatycznych EWP oraz Systemu Ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej (dalej: SEPIS).

Monitorowano bieżącą sytuację epidemiologiczną poprzez udział w działaniach związanych z występowaniem zachorowań na choroby szczególnie niebezpieczne w tym poprzez przepływ informacji w Krajowym Systemie Wczesnego Ostrzegania i Reagowania dla Chorób Zakaźnych.

W 2023 r. na terenie objętym nadzorem przeprowadzono ogółem 6155 wywiadów epidemiologicznych, przeprowadzono również 38 postępowań w ogniskach epidemicznych. W 2022 r. przeprowadzono 67063 wywiady epidemiologiczne. Relatywny spadek liczby wywiadów w stosunku do roku ubiegłego związany był ze spadkiem liczby zachorowań na COVID-19.

Na terenie miasta Zabrze odnotowano 28 ognisk epidemicznych w tym 5 wywołanych przez koronawirusa SARS-CoV-2 oraz 23 ogniska wywołane przez inne czynniki chorobotwórcze. W związku z powyższym PPIS w Gliwicach przeprowadzał dochodzenia epidemiologiczne mające na celu ustalenie liczby osób narażonych na zakażenie oraz trybu postępowania placówki celem przecięcia dróg szerzenia się zakażenia.

Odnutowano:

- 4 ogniska epidemiczne wywołane wirusem SARS-CoV-2 na terenie 2 szpitali. Ogniska wystąpiły w 3 oddziałach szpitalnych. Ogółem w wyniku zakażenia szpitalnego dodatkowo badania w kierunku SARS-CoV-2 uzyskano od 22 pacjentów hospitalizowanych w związku z innymi jednostkami chorobowymi oraz 2 od osób z personelu medycznego, 248 osób objęto nadzorem epidemiologicznym.
- 1 ognisko w placówce społecznej tj. DPS, ogółem zakażonych było 11 pensjonariuszy, 98 osób objęto nadzorem epidemiologicznym.

Ponadto w 2023 roku odnotowano 23 ogniska szpitalne, w tym 15 ognisk wywołanych przez pałeczki *Klebsiella pneumoniae* o różnych mechanizmach oporności, 4 ogniska wywołane przez *Enterobacter cloacae* o różnych mechanizmach oporności, 3 ogniska wywołane przez *Clostridides difficile* – antygen GDH oraz toksyny A i B, 1 ognisko wywołane przez *Pseudomonas aeruginosa*. Obecność biologicznych czynników chorobotwórczych potwierdzono łącznie u 90 osób.

We wszystkich przypadkach podjęto decyzję o zastosowaniu izolacji kontaktowej, wstrzymaniu przyjęć pacjentów, pobraniu materiału do badań od osób z kontaktu oraz wzmożeniu reżimu sanitarnego w zakresie mycia i dezynfekcji rąk oraz powierzchni.

Prowadzony jest aktywny nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi, który obejmuje nadzór kliniczny, epidemiologiczny i wirusologiczny nad przypadkami ostrego porażenia wiotkiego z osłabieniem mięśni szkieletowych u dzieci w wieku < 15 roku życia (dalej: r.ż.) Nadzór polega na telefonicznym, cotygodniowym kontakcie z oddziałami neurologii ze szczególnym uwzględnieniem oddziałów dziecięcych, a w przypadku podejrzenia zachorowania pobierania i przesyłania materiału do badań laboratoryjnych do Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny (dalej: NIZP-PZH).

Stale monitorowane są podejrzenia i zachorowania na odrę i różyczkę w ramach realizacji programu eliminacji tych chorób.

PPIS w Gliwicach współpracuje z Inspekcją Weterynaryjną w zakresie zwalczania chorób odzwierzęcych, w zakresie przekazywania informacji dotyczących transmisji zakażenia z człowieka na zwierzęta, w tym prowadzony jest nadzór nad przypadkami narażenia na wściekliznę w przypadkach pokąsań przez zwierzęta domowe i dzikie.

W relacji człowiek-zwierzę istotne jest zachowanie szczególnych środków ostrożności celem zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego.

Zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego (dalej: GIS) prowadzony jest nadzór epidemiologiczny w przypadku wystąpienia inwazyjnej choroby zakaźnej wywołanej przez *Neisseria meningitidis*, *Streptococcus pneumoniae*, *Haemophilus influenzae* oraz innych bakteryjnych zakażeń ośrodkowego układu nerwowego.

W związku z zagrożeniem dla zdrowia publicznego związanym ze stosowaniem nowych narkotyków tzw. dopalaczy PPIS w Gliwicach sprawuje bieżący nadzór nad zatruciami środkami zastępczymi. Na podstawie informacji przekazywanych z placówek służby zdrowia sporządzane są raporty o zatruciach, hospitalizacjach oraz zgonach spowodowanych środkami zastępczymi, co pozwala na monitorowanie i możliwość szybkiego reagowania na wzrost liczby przypadków zatruc środkami zastępczymi. Przedmiotowe informacje są również wprowadzane do ogólnopolskiego Sytemu Monitorowania Informacji o Dopalaczach.

Na terenie miasta Zabrze w 2023 r. odnotowano 6 przypadków zatruc środkami zastępczymi w tym 3 mężczyzn oraz 3 kobiety. 4 osoby wymagały hospitalizacji. W 2022 r. odnotowano 5 przypadków zatruc dopalaczami.

W ramach prowadzonego nadzoru nad zgłaszalnością chorób zakaźnych odnotowano poprawę zgłaszalności, na którą ma wpływ porozumienie ramowe zawarte pomiędzy Śląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym i Narodowym Funduszem Zdrowia.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gliwicach co kwartał otrzymuje informacje, dotyczące liczby chorób zakaźnych zgłaszanych przez zakłady opieki zdrowotnej do Narodowego Funduszu Zdrowia (dalej: NFZ). Powyższe dane są wnikliwie analizowane i porównywane z liczbą chorób zakaźnych zgłaszanych przez poszczególne zakłady opieki zdrowotnej do PSSE w Gliwicach.

W związku z powyższym do kierowników poszczególnych zakładów opieki zdrowotnej, w których stwierdzono niezgodności w liczbie chorób zakaźnych zgłoszonych do NFZ i PSSE w Gliwicach wysłała się pisma wnoszące o sprostowanie powstałych nieścisłości.

Podsumowując

Z grupy chorób zakaźnych objętych w Polsce zgłaszaniem należy przede wszystkim zwrócić uwagę na sytuację epidemiologiczną chorób podlegających szczepieniom ochronnym, w tym przeciwko COVID-19 a także chorób przenoszonych poprzez naruszenie ciągłości tkanek.

Ustabilizowanie sytuacji epidemiologicznej może być osiągnięte w przyszłości pod warunkiem:

- kontynuowania szczepień ochronnych, w tym przeciwko COVID-19 i grypie
- realizacji programu eradykacji poliomyelitis i eliminacji odry i różyczki,
- monitorowania bieżącej sytuacji epidemiologicznej w zakresie chorób zakaźnych w tym chorób szczególnie niebezpiecznych
- zwiększenia dostępu do badań diagnostycznych – określenie czynnika etiologicznego choroby, która ma wpływ nie tylko na postępowanie terapeutyczne, ale także na profilaktykę przeciwepidemiczną.

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w 2023 r.	Zapadalność na 100 000 ludności	Liczba zachorowań w 2022 r.	Zapadalność na 100 000 ludności	Wzrost/spadek zapadalności
Plonica	362	249,85	71	48,13	+ 201,71
Ospa wietrzna	986	680,52	719	487,42	+ 193,10
Borelioza	96	66,25	64	43,39	+ 22,86
Biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	104	71,78	85	57,62	+ 14,15
Ich wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i>	36	24,84	21	14,24	+ 10,60
Salmonellozy zatrucia pokarmowe i zakażenia pozajelitowe	26	17,94	14	9,49	+ 8,45
Ich wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i>	15	10,35	5	3,39	+ 6,96
Świnka	12	8,28	2	1,36	+ 6,92
WZW B	22	15,18	14	9,49	+ 5,69
Legioneloza	8	5,52	0	0,00	+ 5,52
Bakteryjne zakażenia jelitowe	110	75,92	106	71,86	+ 4,06
Krztusiec	5	3,45	0	0,00	+ 3,45
Neuroinfekcje	7	4,83	3	2,03	+ 2,80
WZW A	3	2,07	0	0,00	+ 2,07
Ich wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i>	3	2,07	0	0,00	+ 2,07
Różyczka	3	2,07	2	1,36	+ 0,71
Ich wywołana przez <i>Neisseria meningitidis</i>	1	0,69	0	0,00	+0,69
WZW C	19	13,11	19	12,88	+ 0,23
Gruźlica	35	24,15	38	25,76	- 1,60
Wirusowe zakażenia jelitowe	63	43,48	94	63,72	- 20,23

tab. 4 Liczba zachorowań oraz zapadalność na choroby zakaźne podlegających zgłoszeniom w ramach nadzoru epidemiologicznego w 2022 r. i 2023 r. w Zabrzu

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w 2023 r.	Liczba zachorowań w 2022 r.	Liczba zachorowań w 2021r	Liczba zachorowań w 2020r	Liczba zachorowań w 2019r
Ospa wietrzna	986	719	204	443	723
Wirusowe zakażenia jelitowe	63	94	42	40	107
Płonica	362	71	22	60	172
Borelioza	96	64	21	7	40
Biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	104	85	43	83	162
Bakteryjne zakażenia jelitowe	110	106	74	41	71
WZW C	19	19	1	3	17
WZW B	22	14	4	3	13
ICH wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i>	15	5	1	1	2
Różyczka	3	2	0	2	3
Neuroinfekcje	7	3	2	1	8
Świnka	12	2	2	0	4
WZW A	3	0	0	0	5
Gruźlica	35	38	55	19	63
Salmonellozy zatrucia pokarmowe i zakażenia pozajelitowe	26	14	22	5	87
Krztusiec	5	0	1	1	3
ICH wywołana przez <i>Neisseria meningitidis</i>	1	0	1	0	1
ICH wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i>	3	0	1	0	0

tab. 5 Liczba zachorowań na choroby zakaźne podlegające zgłoszeniom w ramach nadzoru epidemiologicznego w latach 2019 - 2023 w Zabrzu

Sytuacja epidemiologiczna w zakresie poszczególnych chorób zakaźnych

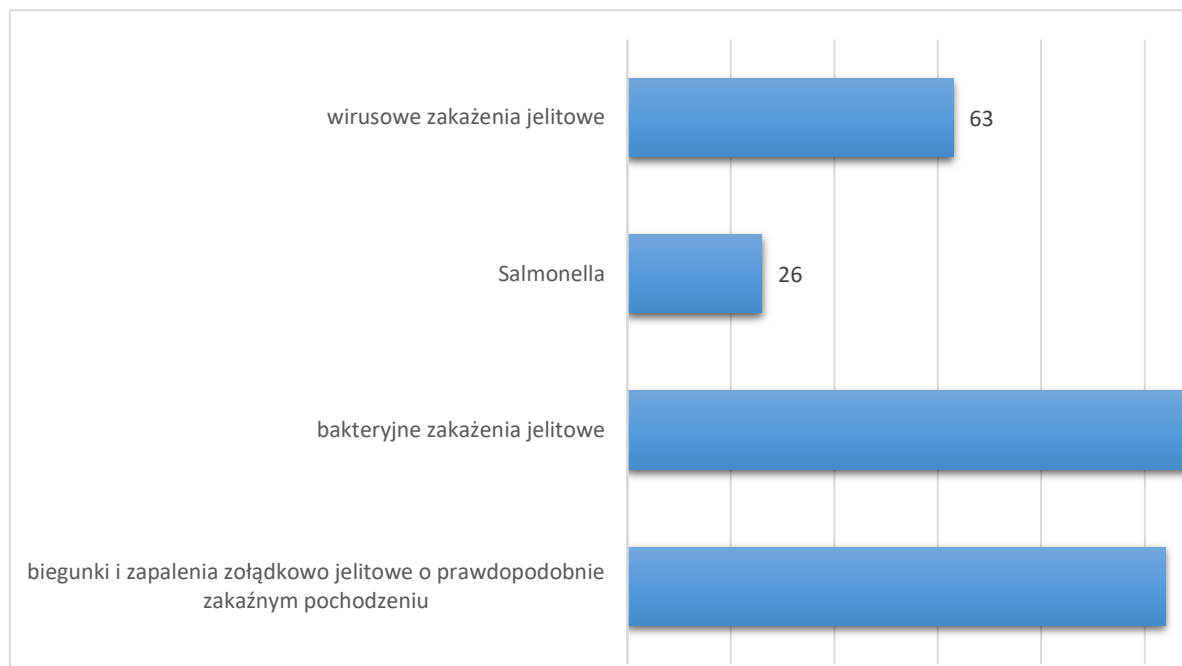
ZATRUCIA I ZAKAŻENIA POKARMOWE

Zatrucia i zakażenia pokarmowe stanowią ważny wskaźnik stanu higieny żywności, zarówno jeśli chodzi o jej przygotowanie, transport i składowanie, jak i higienę przyrządzania i spożywania potraw. Mimo obserwowanej w tym zakresie poprawy w ostatnich latach nadal zatrucia i zakażenia pokarmowe stanowią poważny problem zdrowia publicznego.

Biegunki i zatrucia pokarmowe stanowią nadal istotną przyczynę chorobowości u dzieci do lat dwóch. Dominują tutaj zatrucia pokarmowe i zakażenia żołądkowo – jelitowe w tym wirusowe, bakteryjne i nieokreślone oraz biegunki o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu.

Głównym problemem w zakresie bakteryjnych i wirusowych zatruc i zakażeń pokarmowych jest niedodiagnozowanie. Laboratoryjne badania diagnostyczne są przeprowadzane głównie w sytuacji, gdy osoba chora jest hospitalizowana bądź leczona ambulatoryjnie a objawy pomimo

wdrożonego leczenia nadal się utrzymują. Natomiast osoby z nieżytem żołądkowo-jelitowym leczone ambulatoryjnie o łagodnym przebiegu nie są kierowane na badania laboratoryjne kału. W związku z powyższym ok. 28% wszystkich zatruc i zakażeń pokarmowych stanowią biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu, w których nie przeprowadzono odpowiednich badań diagnostycznych celem ustalenia etiologii zachorowania.

ryc. 8 Liczba zachorowań na zatrucia i zakażenia pokarmowe w 2023 r.

BIEGUNKI I ZAPALENIE ŻOŁĄDKOWO-JELITOWE O PRAWDOPODOBNIEM ZAKAŻNYM POCHODZENIU

Biegunka, w szczególności u dzieci, może powodować poważne konsekwencje zdrowotne odwodnienie organizmu i zaburzenia metaboliczne. Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu zwykle nie są potwierdzane badaniami bakteriologicznymi i stanowią one poważną słabość nadzoru epidemiologicznego.

Na ogół zachorowania mają łagodny przebieg, o czym świadczy niewielki odsetek hospitalizacji, w związku z tym chorzy leczeni są ambulatoryjnie, a badania diagnostyczne nie są wykonywane.

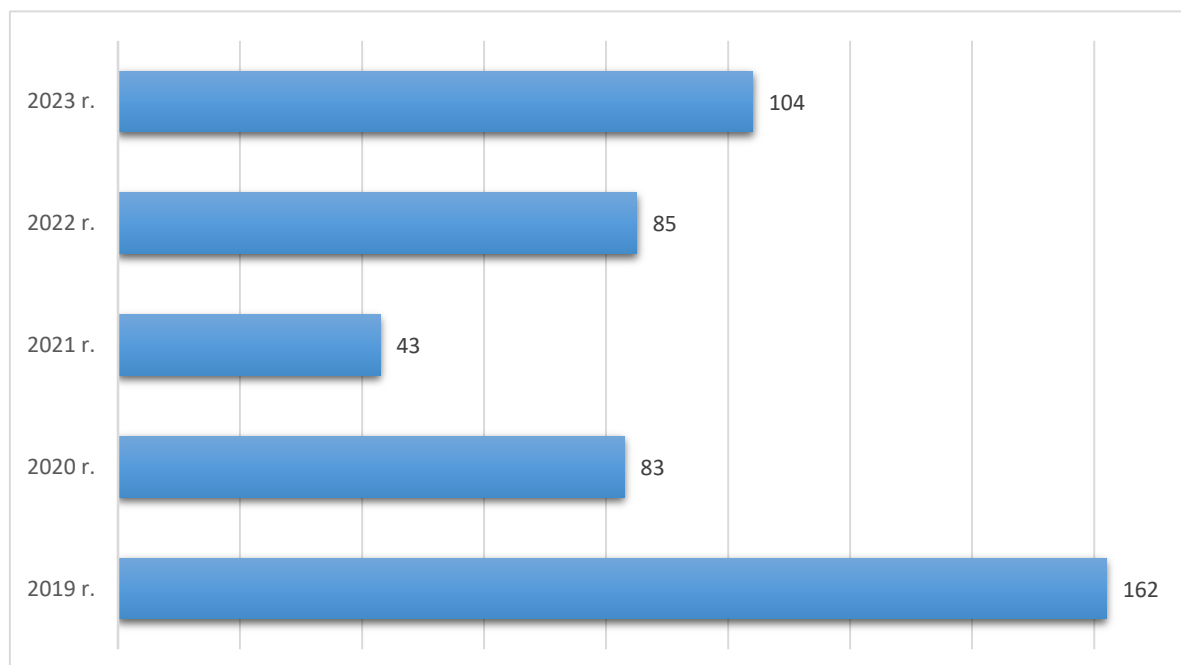
W 2023 r. zarejestrowano 104 przypadki zachorowań, w tym u 21 dzieci do lat dwóch.

Spośród ogółu hospitalizowano 15 osób, w tym 7 dzieci do 2 lat.

W 2022 r. odnotowano 85 zachorowań, w tym 15 u dzieci do lat dwóch.

Spośród ogółu hospitalizowano 14 osób, w tym 7 dzieci do 2 lat.

Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu nie były potwierdzone badaniami bakteriologicznymi i stanowią one nadal poważną słabość nadzoru epidemiologicznego.

ryc. 9 Liczba zachorowań na biegunkę i zapalenie żołądkowo jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu w latach 2019-2023

WIRUSOWE I INNE OKREŚLONE ZAKAŻENIA JELITOWE

Poważny problem epidemiologiczny i terapeutyczny stanowią wirusowe zakażenia jelitowe w okresie niemowlęcym i wczesnodziecięcym objawiające się najczęściej w postaci ostrej biegunki. Głównym czynnikiem etiologicznym wirusowych infekcji jelitowych są zakażenia rotawirusowe i norowirusowe i są one najczęstszą przyczyną ostrego nieżytu żołądkowo – jelitowego u dzieci. Zakażenie przenosi się drogą fekalno-pokarmową oraz przez brudne ręce, przez zanieczyszczone przedmioty. Po przedostaniu się do organizmu uszkadzają nabłonek kosmków jelitowych, wywołując stan zapalny żołądka i jelit.

Rotawirusy zakażają głównie dzieci przed 5 rokiem życia, nawet w krajach rozwiniętych, gdzie poziom higieny jest relatywnie wysoki. Infekcje rotawirusowe stanowią nie tylko poważny problem zdrowotny, ale również społeczno-ekonomiczny. Ze względu na wysoką zapadalność koszty leczenia są wysokie, a choroba dziecka to nie tylko koszty medyczne, ale również absencja rodzica w pracy. Do rozwiązania problemu infekcji rotawirusowych może przyczynić się wprowadzenie od 2021r obowiązkowych szczepień przeciwko rotawirusom. W **2023 r.** przeciwko rotawirusom zaszczepiono 1434 dzieci urodzonych w roku 2022 i 2023.

W **2023 r.** zarejestrowano **63** przypadki, w tym **24** dzieci do lat dwóch. 52 osoby wymagały leczenia szpitalnego.

W **2022 r.** odnotowano **94** zachorowania na wirusowe zakażenie jelitowe, w tym **44** dzieci do lat dwóch.

W **2023 r.** odnotowano **11** zachorowań wywołanych przez rotawirusy, **25** zachorowań wywołanych przez norowirusy, **10** zachorowań wywołanych przez adenowirusy oraz **17** zachorowań sklasyfikowano jako wirusowe zakażenia jelitowe nieokreślone.

Na wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy zachorowały dzieci, które nie były szczepione przeciwko rotawirusom. Nie odnotowano zachorowań u osób dorosłych.

W porównaniu z rokiem ubiegłym 6-krotnie spadła liczba zachorowań wywołanych przez rotawirusy, powodem takiego stanu mogą być wprowadzone obowiązkowe szczepienia

przeciwko rotawirusom. Natomiast wzrosła znacznie liczba zachorowań wywołanych przez norowirusy.

Salmonellozy

Najczęstszym źródłem zakażeń pałeczkami *Salmonella* są skażone, jaja i produkty je zawierające, mięso drobiowe i wołowe. Głównym powodem występowania chorobotwórczych drobnoustrojów w spożywanej żywności jest nieodpowiednia obróbka termiczna, brak dbałości o higienę przygotowania potraw, niewłaściwe warunki przechowywania żywności, w tym nieprzestrzeganie warunków chłodzenia.

Zakażona żywność zwykle wygląda i pachnie normalnie, dlatego ważne jest, aby wiedzieć, jak zapobiegać infekcji. Metody zapobiegawcze obejmują środki ostrożności, takie jak: higiena żywności, unikanie żywności i napojów o wysokim ryzyku zanieczyszczenia oraz częste mycie rąk, szczególnie po kontakcie ze zwierzętami lub ich odchodami oraz z osobami chorymi.

W **2023 r.** odnotowano **26** zachorowań, w tym 18 przypadków zatruc pokarmowych oraz 8 zakażeń pozajelitowych. Hospitalizacji wymagało 18 osób.

W **2022 r.** odnotowano **14** zachorowań na salmonellozę. Hospitalizacji wymagało 9 osób.

Zapadalność na salmonellozę jelitową jest porównywalna u mężczyzn i u kobiet.

Ponad 72% wszystkich zachorowań było wywołanych pałeczkami *Salmonella* z gr. *D enteritidis*. Zachorowania wystąpiły w środowiskach rodzinno – domowych. Przypuszczać można, że przyczynami tego stanu są zaniedbania higieny i błędy związane z niewłaściwym przechowywaniem gotowych potraw, błędy technologiczne w przygotowywaniu posiłków i niepoddawaniu żywności odpowiedniej obróbce termicznej, a także nieprzestrzeganie wymogów sanitarno- higienicznych.

Wszystkie osoby chore zostały objęte nadzorem epidemiologicznym oraz wykonano badania kontrolne kału. Ogółem nadzorem epidemiologicznym objęto 42 osoby ze styczności z chorymi oraz przeprowadzono badania kału na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*. U 2 osób wykryto bezobjawowe nosicielstwo pałeczek *Salmonella* w kale.

Na posocznice wywołaną przez pałeczki *Salmonella* zachorowało 6 osób, w tym 5 kobiet i 1 mężczyzna. Wszyscy chorzy z objawami w postaci gorączki, biegunki, wymiotów, zostali hospitalizowani, 1 osoba zmarła. Ponadto odnotowano 2 inne zakażenia pozajelitowe wywołane pałeczkami *Salmonella* tj. zakażenie układu moczowego oraz zakażenie pochwy.

Bakteryjne zakażenia jelitowe

Czynnikiem chorobotwórczym wywołującym najliczniejsze zachorowania było *Clostridioides difficile*.

W **2023 r.** odnotowano **110** przypadków zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe, z czego 99 zachorowań było wywołanych przez *Clostridioides difficile*, 4 przypadki wywołane przez *Yersinia enterocolitica* oraz 7 bakteryjnych zakażeń jelitowych o nieokreślonej etiologii. Ogółem 105 osób wymagało leczenia szpitalnego.

Zarejestrowano 5 przypadków zgonu, którego jedną z przyczyn było zakażenie *Clostridioides difficile*.

W 2022 r. zarejestrowano 106 przypadków zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe, w tym 103 zakażenia spowodowane *Clostridioides difficile* oraz 3 przypadki bakteryjnych zakażeń o nieokreślonej etiologii.

Zakażenia *Clostridioides difficile* najczęściej występują u chorych, leczonych przeciwbakteryjnie lub przeciwnowotworowo w ciągu 8 tygodni poprzedzających wystąpienie objawów. Podeszły wiek chorego jest najważniejszym czynnikiem rozwoju objawowego zakażenia, a także ciężkiego i powikłanego przebiegu choroby. Ponadto istotnymi czynnikami są: czas trwania leczenia szpitalnego oraz kontakt z innymi osobami zakażonymi *Clostridioides difficile* w przebiegu hospitalizacji. Zachorowania wystąpiły wśród osób dorosłych najczęściej po 60 roku życia.

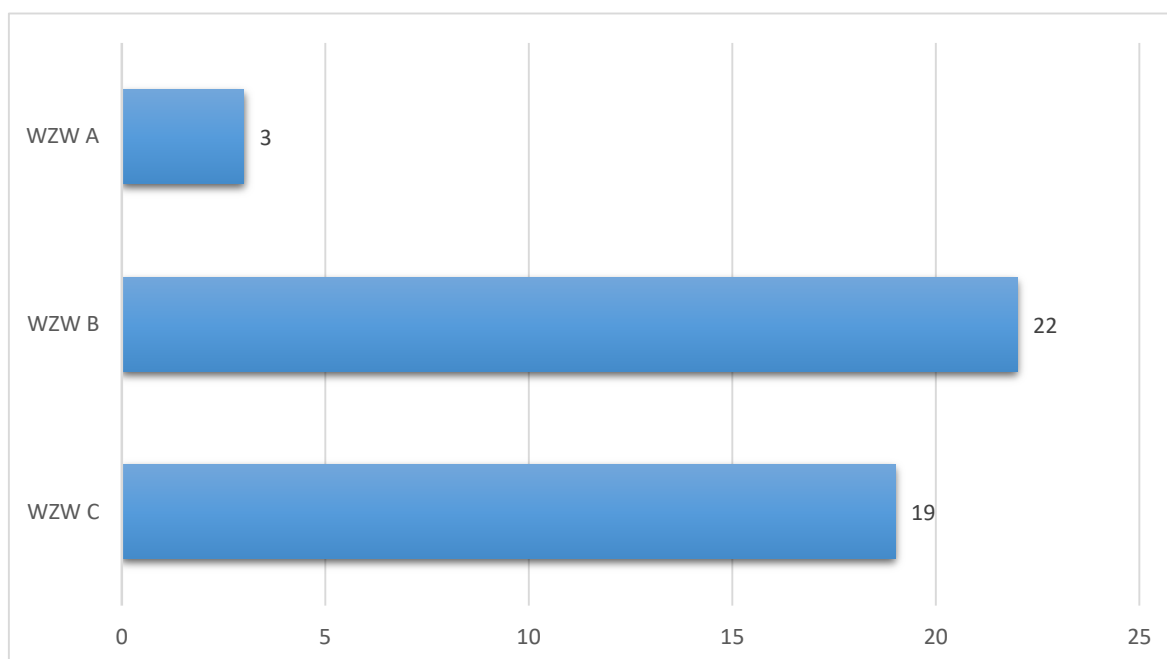
Na jersiniozę zachorowało 2 dzieci do 2 r. ż., 16-letnia dziewczynka oraz 1 osoba dorosła. 2 dzieci wymagało leczenia szpitalnego. W toku prowadzonego dochodzenia epidemiologicznego nie ustalono źródła zakażenia. Nadzorem epidemiologicznym objęto 10 osób z najbliższego otoczenia z chorymi.

W 2023 roku wystąpiły 3 ogniska epidemiczne wywołane przez *Clostridioides difficile* – antygen GDH oraz toksyny A i B wśród pacjentów hospitalizowanych na 2 oddziałach wewnętrznych oraz odnotowano 1 ognisko epidemiczne na oddziale opieki długoterminowej. Ogółem u 17 osób potwierdzono zakażenie *Clostridioides difficile* – antygen GDH oraz toksyny A i B. We wszystkich przypadkach podjęto decyzję o zastosowaniu izolacji kontaktowej, wstrzymaniu przyjęć pacjentów, pobraniu materiału do badań od osób z kontaktu oraz wzmoczeniu reżimu sanitarnego w zakresie mycia i dezynfekcji rąk oraz powierzchni.

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY

Ważny problem zdrowia publicznego stanowią wirusowe zapalenia wątroby.

Ze względu na przewlekły charakter tych zakażeń liczba osób zakażonych wirusami zapalenia wątroby stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia publicznego oraz narastający problem związany z leczeniem ciężkich powikłań. Jednakże spośród wirusowych zapaleń wątroby najpoważniejszy problem epidemiologiczny stanowi WZW typu C, przeciw któremu nie ma skutecznej szczepionki.

ryc. 10 Liczba zachorowań na WZW w 2023 r.

Wirusowe zapalenie wątroby typu C

W 2023 r. zarejestrowano 19 przypadków wirusowego zapalenia wątroby typu C, żadna z osób chorych nie wymagała hospitalizacji. Nie odnotowano zachorowań wśród personelu medycznego.

W 2022 r. również odnotowano 19 zachorowań.

Zachorowania odnotowano u 12 kobiet i 7 mężczyzn. 26 osób z kontaktu zakażonymi osobami objęto nadzorem epidemiologicznym.

Przebieg WZW typu C jest bardziej skryty niż innych typów WZW. Najczęściej zachorowania mają charakter przewlekły. Bezobjawowy i przewlekły charakter tej choroby powoduje, że chorzy zbyt późno trafiają pod opiekę medyczną, co może być przyczyną groźnych dla zdrowia powikłań w postaci marskości wątroby i pierwotnego raka wątroby.

Dominującą drogą zakażenia są procedury medyczne związane z naruszeniem ciągłości tkanek. Z uwagi na brak metod zapobiegania zakażeniom HCV w drodze szczepień ochronnych, szerzeniu się zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C można zapobiec jedynie w drodze działań nieswoistych polegających na wdrożeniu i utrzymaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń zdrowotnych.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B

W 2023 r. zarejestrowano 22 zachorowania na przewlekłe WZW typu B.

W 2022 r. odnotowano 14 przypadków zachorowań na przewlekłe WZW typu B.

Zachorowało 14 mężczyzn i 8 kobiet. Wszystkie zakażenia WZW typu B przebiegały bezobjawowo i miały charakter przewlekły.

Nadzorem epidemiologicznym objęto 33 osoby ze styczności, osoby zostały skierowane do lekarza celem wykonania badań lekarskich oraz ewentualnego zaszczepienia p/WZW typu B osób nieszczepionych.

Bezobjawowy i przewlekły charakter tej choroby powoduje, że chorzy zbyt późno trafiają pod opiekę medyczną, co może być przyczyną groźnych dla zdrowia powikłań w postaci marskości wątroby i pierwotnego raka wątroby.

Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych wynika, iż dominującą drogą zakażenia były procedury medyczne związane z naruszeniem ciągłości tkanek.

Odnotowano również zachorowania u 3 osób korzystających z usług niemedycznych poprzez wykonywanie tatuaży, korzystanie z zabiegów kosmetycznych związanych z naruszeniem ciągłości skóry. Nie odnotowano zachorowań wśród osób wykonujących zawód medyczny. Zachorowania wystąpiły tylko u osób dorosłych w przedziale wiekowym 25-70 lat.

Nie odnotowano zachorowań wśród dzieci, co jest efektem wprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych przeciwko WZW typu B.

Wirusowe zapalenie wątroby typu A

W 2023 r. zarejestrowano 3 zachorowania. Zachorowały 2 osoby dorosłe oraz 7 – letni chłopiec. Chorzy z objawami zmęczenia, bólami brzucha, nudnościami, wymiotami, podwyższonym poziomem transaminaz, ciemnym zabarwieniem moczu wymagali hospitalizacji w oddziałach zakaźnych. Po kilkudniowej hospitalizacji chorych wypisano w stanie dobrym do domu bez powikłań. Żadna z osób nie wyjeżdżała poza granice kraju, źródła zakażenia nie ustalono.

W 2022 roku nie odnotowano przypadków WZW typu A.

NEUROINFEKCJE I CHOROBY INWAZYJNE

Zakażenia ośrodkowego układu nerwowego stanowią istotny problem współczesnej medycyny. Zapalenia opon i mózgu, szczególnie bakteryjne, są chorobami często zagrażającymi życiu i wiążą się z licznymi powikłaniami i następstwami pochorobowymi.

Wczesna diagnostyka i tym samym prawidłowe leczenie farmakologiczne ma kluczowe znaczenie dla dalszych losów chorego.

W **2023 r.** zarejestrowano **7** przypadków neuroinfekcji, w tym 1 zachorowanie na bakteryjne zapalenie opon mózgowych i mózgu, 2 zachorowania na wirusowe zapalenie opon mózgowych i mózgu, 4 inne nieokreślone zapalenie opon i mózgu.

Ponadto odnotowano 1 przypadek zachorowania na inwazyjną chorobę meningokokową, 15 zachorowań na inwazyjną chorobę pneumokokową oraz 3 zachorowania wywołane przez *Haemophilus influenzae*.

W **2022 r.** zarejestrowano **3** przypadki neuroinfekcji, w tym 1 zachorowanie na bakteryjne zapalenie opon mózgowych i mózgu, 1 wirusowe zapalenie opon mózgowych oraz 1 inne i nieokreślone zapalenie opon i mózgu.

Ponadto odnotowano 5 przypadków zachorowań na inwazyjną chorobę pneumokokową.

Bakteryjne zakażenia ośrodkowego układu nerwowego stanowią nadal istotny problem współczesnej medycyny. Pomimo postępów farmakoterapii i intensywnej opieki medycznej, bakteryjne, ropne zapalenia opon i mózgu pozostają chorobami o niepewnym rokowaniu. W wielu przypadkach dochodzi do wystąpienia trwałych, neurologicznych następstw pochorobowych.

Podstawowym badaniem w diagnostyce zakażeń bakteryjnych OUN jest posiew płynu mózgowo-rdzeniowego na podstawie, którego można określić rodzaj bakterii i wdrożyć odpowiednie, celowane leczenie.

Na bakteryjne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych o etiologii gronkowcowej zachorował 64-letni mężczyzna, który z objawami oponowymi, infekcją dolnych dróg oddechowych oraz licznymi chorobami współistniejącymi został hospitalizowany w oddziale neurologii.

Na wirusowe zapalenie opon mózgowych i mózgu zachorowała 53-letnia kobieta oraz 57-letni mężczyzna. Chorzy z objawami bólu głowy, osłabienia siły mięśniowej, zaburzeniami mowy, objawami oponowymi zostali hospitalizowani w oddziale zakaźnym i neurologicznym. Chorzy po wdrożonym leczeniu zostali wypisani do domu bez powikłań.

Na nieokreślone zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu zachorowało 2 dzieci do 14 r.ż. i 2 osoby dorosłe. Chorzy z objawami oponowymi, gorączką, wymiotami, bólami głowy oraz bólami mięśniowymi zostali hospitalizowani. Dzieci zostały hospitalizowane w oddziale pediatrycznym, osoby dorosłe hospitalizowano w oddziale neurologicznym. Po wdrożonym leczeniu chorzy zostali wypisani do domu bez następstw pochorobowych.

INWAZYJNA CHOROBA WYWOŁANA PRZEZ *STREPTOCOCCUS PNEUMONIAE*

Do najczęstszych chorób inwazyjnych wywoływanych przez *Streptococcus pneumoniae* należą: zapalenie płuc, sepsa i zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych.

W **2023 r.** na inwazyjną chorobę pneumokokową zachorowało **15** osób, odnotowano 1 zachorowanie na zapalenie opon mózgowych i mózgu, 5 zachorowań na posocznice oraz 7

przypadków zapalenia płuc, u 2 osób zarejestrowano równocześnie zachorowanie na posocznicę i zapalne płuc. Z powodu inwazyjnej choroby pneumokokowej zmarły 2 osoby.

Na posocznicę pneumokokową zachorowały osoby dorosłe w wieku 44-72 lat w tym 3 kobiety oraz 2 mężczyzn. Chorzy z gorączką, dusznością, objawami wstrząsu septycznego, zapaleniem górnych i dolnych dróg oddechowych często z chorobami współistniejącymi zostali hospitalizowani. Jedna osoba chora zmarła, pozostałe osoby zostały wypisane do domu w stanie dobrym.

Na pneumokokowe zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych zachorował 41-letni mężczyzna. Chory w objawami w postaci gorączki, bólu głowy, stanu zamroczenia i objawami oponowymi został hospitalizowany w oddziale zakaźnym. Po kilkunastodniowej hospitalizacji chorego wypisano do domu.

Na pneumokokowe zapalenie płuc zachorowały 3 kobiety i 4 mężczyzn. Chorzy z objawami zapalenia płuc, gorączką, kaszlem, dusznością, niewydolnością oddechową zostali hospitalizowani w oddziałach intensywnej terapii oraz oddziałach wewnętrznych.

Na posocznicę i pneumokokowe zapalenie płuc zachorowały 2 kobiety w wieku 78 i 92 lata. Chore z zapaleniem płuc, dusznością, gorączką, kaszlem zostały hospitalizowane w oddziale wewnętrznym. Po wdrożonej antybiotykoterapii chore zostały wypisane do domu.

INWAZYJNA CHOROBA MENINGOKOKOWA

Na posocznicę meningokokową zachorował 4-letni chłopiec, nieszczepiony przeciwko meningokokom, który z wymiotami, wysoką gorączką, wybroczynami w stanie ciężkim został hospitalizowany w oddziale intensywnej terapii dzieci i noworodków. Z pobranej krwi wyhodowano *Neisseria meningitidis* gr. B. W toku prowadzonego dochodzenia epidemiologicznego nadzorem epidemiologicznym objęto 32 osoby ze styczności (grupa przedszkolna, rodzina) z chorym dzieckiem, celem wdrożenia chemioprophylaktyki. Po 1,5 miesięcznej hospitalizacji chłopiec został wypisany do domu w stanie zdrowia dobrym z zaleceniem kontroli stanu zdrowia w poradni pediatrycznej i dalszej rekonwalescencji.

CHOROBY WYWOŁANE PRZEZ HAEMOPHILUS INFLUENZAE

Na posocznicę wywołaną *Haemophilus influenzae* zachorowało 2 mężczyzn powyżej 60 r.ż., którzy z wysoką gorączką, dusznością zostali hospitalizowani. Jeden chory zmarł z powodu ostrej niewydolności oddechowej i zatrzymania krążenia.

Na zapalenie płuc zachorował 61-letni mężczyzna, hospitalizowany objawami zapalenia płuc, objawami przewlekłej infekcji dróg oddechowych w oddziale pulmonologii. Po wdrożonej antybiotykoterapii chory został wypisany do domu.

CHOROBA Z LYME

Borelioza stała się chorobą ogólnopolską i jest najczęstszą chorobą odkleszczową, wywoływaną przez krętki z rodzaju *Borrelia burgdorferi*. Choroba ta jest przenoszona przez kleszcze. Obszar całej Polski uznawany jest za terytorium endemiczne dla tej choroby.

Symptomatologia boreliozy jest zróżnicowana, dlatego istotnym czynnikiem mającym wpływ na rozpoznawalność boreliozy jest diagnostyka laboratoryjna. Przeciwko boreliozie nie ma szczepionki, co potęguje problem i skutecznie uniemożliwia szybkie jego opanowanie.

W **2023 r.** odnotowano **96** przypadków zachorowań na boreliozę, 5 osób wymagało leczenia szpitalnego. Zachorowało 50 kobiet i 46 mężczyzn.

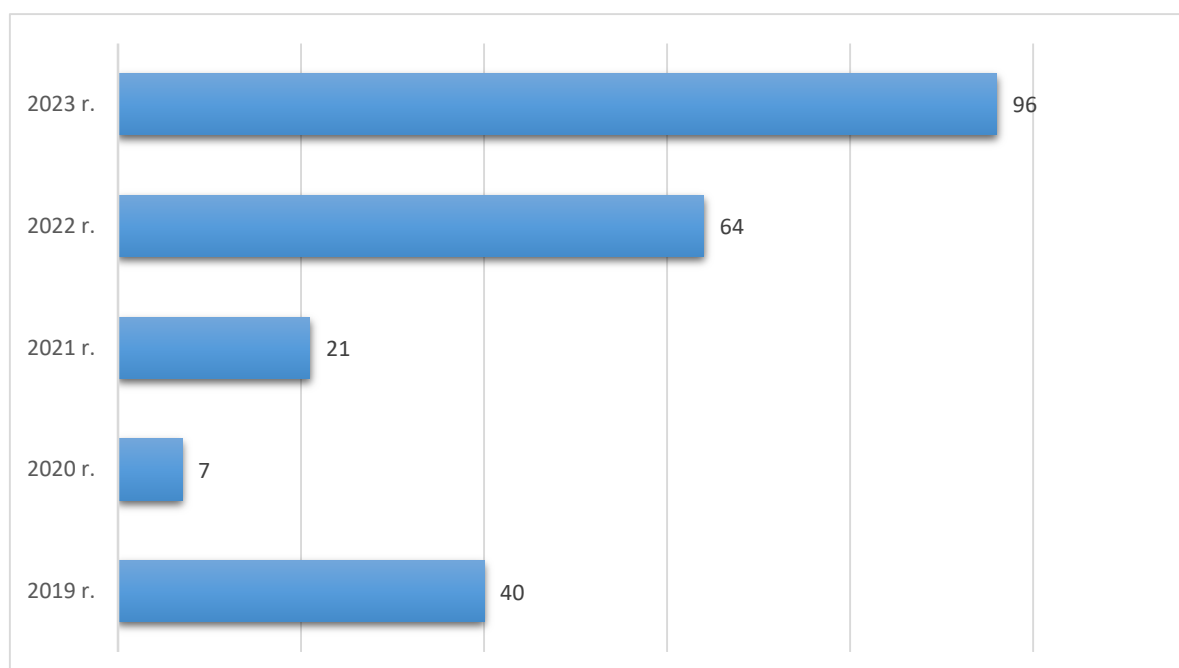
W **2022 r.** odnotowano **64** zachorowania na boreliozę, 4 osoby wymagały hospitalizacji.

Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych wynika, iż częstym terenem ekspozycji są ogródki przydomowe, parki miejskie i alejki spacerowe.

Do ukąszeń przez kleszcze dochodzi najczęściej w miesiącach wiosennych i letnich. Wszystkie osoby chore poddane były antybiotykoterapii. Przyczyny zachorowań należy upatrywać m.in. w stale zmieniającym się zasięgu geograficznym bytowania kleszczy, wydłużaniu okresu ich żerowania, zmianach klimatu, zmianach ekonomicznych i społecznych w otoczeniu ludzi. Istotną rolę odgrywają także migrujące zwierzęta przenoszące zakażone kleszcze.

Duża wilgotność występująca w miesiącach wiosennych i wysokie temperatury zimą niedostatecznie przetrzebiamy populację zakażonych kleszczy, co również może przyczynić się do wzrostu liczby zachorowań na boreliozę. Groźne dla ludzi są również niezauważalne gołym okiem nimfy, które również przenoszą krętki wywołujące boreliozę.

Wobec braku dostępnej szczepionki przeciwko boreliozie podstawą jej profilaktyki jest stałe upowszechnianie wiedzy na temat tej choroby oraz edukacja społeczeństwa w zakresie stosowania środków ochronnych oraz właściwego postępowania w przypadku ukłucia kleszcza.

ryc. 11 Liczba zachorowań na boreliozę w latach 2019-2023

GRUŻLICA

Gruźlica jest chorobą zakaźną, wielonarządową, atakującą wszystkie narządy i tkanki ze szczególną predyspozycją do układu oddechowego.

Pomimo obowiązywania przepisów prawnych nakładających na osoby chore na gruźlicę obowiązek leczenia gruźlicy oraz obowiązek leczenia szpitalnego osób chorych na gruźlicę prątkującą, istnieje poważny problem, jakim jest przerwanie przez chorego kontynuacji leczenia ambulatoryjnego po leczeniu szpitalnym.

Osoby, które przerwały leczenie stanowią poważne zagrożenie dla otoczenia.

Prowadzi to do lekooporności, utrudnia leczenie i może być przyczyną przedwczesnego zgonu.

W latach 2019-2023 zarejestrowano następującą liczbę chorych:

- **w roku 2019 – 63 osoby**
- **w roku 2020 – 19 osoby**
- **w roku 2021 - 55 osób**
- **w roku 2022 – 38 osób**
- **w roku 2023 – 35 osób**

Odnotowano 2 przypadki wznowy zachorowania. Odnotowano 4 przypadki gruźlicy pozapłucnej - była to gruźlica skóry, prosówka oraz gruźlica jądra, pozostałe zachorowania to gruźlica płuc. Zachorowało 12 kobiet i 23 mężczyzn. Mężczyźni chorują niemal 2-krotnie częściej niż kobiety. Większa zapadalność na gruźlicę mężczyzn może wynikać z częstszego występowania u mężczyzn czynników ryzyka reaktywacji gruźlicy.

Takim czynnikiem jest m.in. palenie papierosów, spożywanie alkoholu, niehigieniczny tryb życia. Największą zapadalność odnotowano u osób w wieku 50-69 lat. Odnotowano 1 zachorowanie u osoby bezdomnej. Nie odnotowano zachorowań wśród dzieci. Wszyscy chorzy byli hospitalizowani w oddziałach chorób płuc. Osoby z kontaktu z chorymi obejmowane są nadzorem epidemiologicznym i kierowane pod nadzór lekarski celem wykonania profilaktycznych badań. W 2023 r. 32 osoby objęto nadzorem epidemiologicznym.

Z powodu gruźlicy w 2023 r. odnotowano 6 zgonów. Zgon jest najczęstszą konsekwencją zbyt późnego wykrycia choroby lub przerwania leczenia przez chorego, nieprzyjmowania środków farmakologicznych oraz braku współpracy chorego z lekarzem.

MYKOBAKTERIOZA

Na mykobakteriozę - płucne zakażenie prątkowe zachorowała 34-letnia kobieta pochodzenia ukraińskiego. Kobieta została przyjęta z przewlekłą niewydolnością oddechową i nieokreśloną chorobą tkanki śródmiąższowej płuc. Chora została zakwalifikowana do przeszczepu płuc. W trakcie hospitalizacji potwierdzono obecność w płwocinie prątków atypowych MOTT. Chora zmarła w 7 dobie hospitalizacji.

CHOROBY WENERYCZNE

W **2023 r.** odnotowano **10** przypadków zachorowania na kiłę, z czego 3 osoby wymagały leczenia szpitalnego. Na kiłę zachorowało 8 mężczyzn i 2 kobiety.

Odnotowano również 1 zachorowanie na rzeżączkę, zachorował mężczyzna.

W **2022 r.** odnotowano **9** przypadków zachorowań na kiłę, z czego 3 osoby wymagały leczenia szpitalnego.

Zachorowania wystąpiły głównie u młodych osób w przedziale wiekowym 30-40 lat.

Liczba zachorowań może nie być adekwatna do rzeczywistej liczby osób chorych. Problemem nadzoru nad chorobami przenoszonymi drogą płciową jest fakt niedopełniania przez lekarzy ustawowego obowiązku zgłaszania tych zachorowań, co powoduje, że dane epidemiologiczne są niepełne. Problemem w prowadzeniu skutecznych działań profilaktycznych chorób wenerycznych jest również fakt, iż chorzy nie ujawniają personaliów swoich partnerów seksualnych i często nie informują ich o konieczności zgłoszenia się do lekarza.

Ze względu na wstydlivy charakter tych chorób chorzy często korzystają z prywatnych porad lekarskich. Niekorzystny wpływ na sytuację epidemiologiczną jest brak środków na prowadzenie badań profilaktycznych i działań edukacyjnych, niski poziom świadomości zdrowotnej oraz łatwy dostęp do usług seksualnych.

CHOROBY WIEKU DZIECIĘCEGO

Do najczęściej rejestrowanych na terenie tut. stacji chorób wieku dziecięcego jest: ospa wietrzna, płonica, świnka, różyczka i krztusiec. Najwięcej zachorowań odnotowano na ospę wietrzną, która stanowiła największy odsetek wśród wszystkich zarejestrowanych chorób wieku dziecięcego.

Ospa wietrzna

Ospa wietrzna jest ostrą chorobą zakaźną o bardzo wysokiej zaraźliwości. Z tego względu najbardziej podatną na zachorowanie populacją są dzieci zwłaszcza przebywające w zbiorowiskach np. przedszkolach i szkołach.

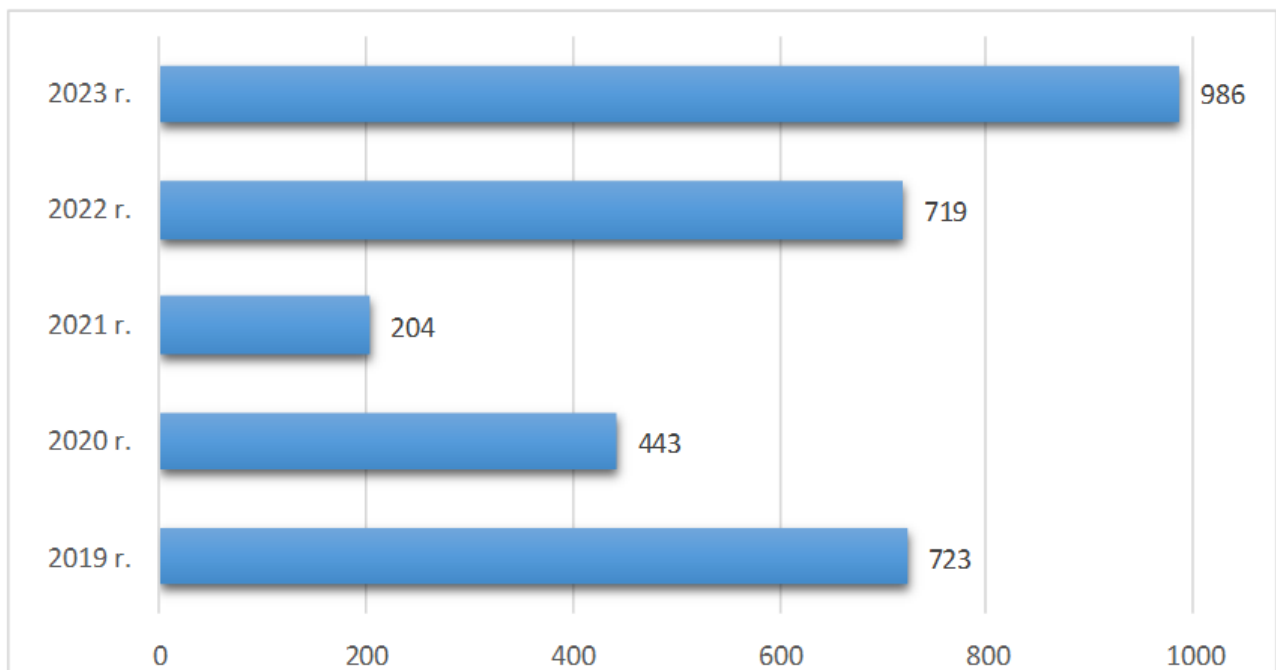
Na terenie miasta Zabrze zaszczepiono 371 dzieci. Niski odsetek dzieci zaszczepionych przemawia za potrzebą większego rozpropagowania szczepień.

Szczepienia te nie są finansowane z budżetu państwa a dość wysoki koszt szczepionki powoduje, że rodzice nie decydują się na szczepienie z wyjątkiem dzieci z grup ryzyka oraz dzieci uczęszczających do żłobków.

W **2023 r.** odnotowano **986** zachorowań, 1 osoba wymagała hospitalizacji.

W **2022 r.** zachorowało **719** osób, 1 osoba wymagała hospitalizacji.

Zachorowania przebiegały łagodnie, nie odnotowano powikłań pochorobowych. Najwięcej zachorowań wystąpiło u dzieci od 1 do 14 lat. Zapadalność jest porównywalna u kobiet jak i u mężczyzn. Zachorowania wystąpiły u dzieci niezaszczepionych przeciwko ospie.

ryc. 12 Liczba zachorowań na ospę wietrzną w latach 2019-202

Płonica

Płonica jest chorobą bakteryjną, przeciwko której nie ma szczepionki. W 2023 r. odnotowano 5-krotny wzrost liczby zachorowań na szkarlatynę.

W **2023 r.** zarejestrowano **362** przypadki.

W **2022 r.** odnotowano **71** przypadków zachorowań.

Zachorowania na płonicę charakteryzują się występowaniem cyklicznych epidemii wyrównawczych.

Wszystkie zachorowania miały przebieg łagodny, nikt nie wymagał hospitalizacji.

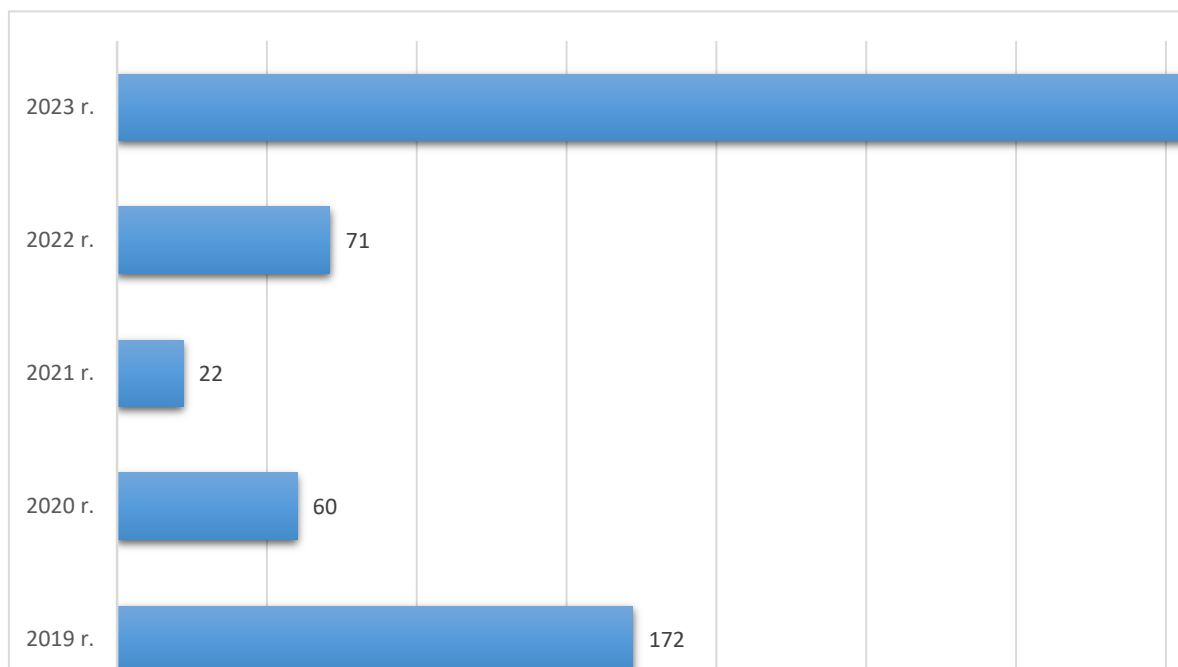
Zapadalność jest porównywalna u chłopców jak i dziewczynek.

Zachorowały głównie dzieci i młodzież w przedziale wiekowym 3-7 lat.

Najwięcej zachorowań wystąpiło u osób przebywających w zbiorowiskach społecznych tj. przedszkola, szkoły. Najwięcej zachorowań odnotowano w miesiącach wiosennych i zimowych.

W odniesieniu do chorób zakaźnych, które nie mają rezerwuaru zwierzęcego i dla których dostępne są szczepionki o wysokim stopniu skuteczności, możliwa jest eliminacja choroby na danym obszarze. Programem eliminacyjnym koordynowanym przez WHO jest uczestniczenie Polski w Programie Eliminacji odry i różyczki.

Sytuacja epidemiologiczna odry, świnki i różyczki jest uwarunkowana poprzez prowadzone obowiązkowe szczepienia ochronne przeciwko w/w chorobom.

ryc. 13 Liczba zachorowań na płonicę w latach 2019-2023

Wprowadzenie od 1975 r. szczepienia przeciw odrze, od 1988r szczepienia dziewczynek w 13 roku życia przeciw różyczce, od 2004r szczepienia szczepionką skojarzoną MMRII przeciw odrze, śwince i różyczce oraz od 2006r dawki przypominającej wraz z wysokim odsetkiem zaszczepienia dzieci spowodowały znaczny spadek zapadalności dzieci na w/w choroby.

Odra

W **2023 r. i 2022 r.** nie odnotowano zachorowań na odrę.

Świnka

W **2023 r.** zanotowano **12** zachorowań, w **2022 r.** odnotowano **2** zachorowania na świnkę.

Zachorowało 5 mężczyzn i 7 kobiet w tym 2 osoby dorosłe i 10 dzieci do 14 r.ż. 5 osób nie było zaszczepionych przeciwko śwince, pozostałe osoby były zaszczepione przeciwko śwince szczepionką skojarzoną, zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień.

Różyczka

W **2023 r.** odnotowano **3** zachorowania na różyczkę. Zachorowały dzieci do 5 r.ż. w tym 2 chłopców zaszczepionych przeciwko różyczce I dawką i 1 nieszczepiona dziewczynka.

W **2022 r.** odnotowano **2** zachorowania.

Błonica, krztusiec, tężec

Sytuację epidemiologiczną błonicy, tężca i krztuśca określają systematycznie od lat prowadzone szczepienia ochronne, których wykonawstwo na terenie miasta Zabrze ocenia się jako dobre.

Podanie wszystkich dawek szczepionki przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień i utrzymanie wysokiego odsetka zaszczepienia przyczynia się do skutecznego zwalczania tych chorób.

W ostatnich 5 latach nie odnotowano zachorowań na błonicę.

W latach **2023 r. - 2022 r.** nie odnotowano zachorowań na tężec.

Krztusiec

Krztusiec jest bakteryjną chorobą zakaźną wywoływaną przez pałeczkę krztuśca *Bordetella pertusis*. Choroba przenosi się drogą oddechową i jest bardzo zaraźliwa w szczególności dla osób nieuodpornionych. W przypadku krztuśca niezwykle istotnym zjawiskiem jest stopniowa utrata odporności u osób, które wcześniej ją już nabyły.

Sytuacja epidemiologiczna krztuśca na przestrzeni ostatnich lat uległa istotnym zmianom. Najskuteczniejszą strategią zapobiegania zachorowaniom pozostaje realizacja szczepień zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień. Stosunkowo krótki okres ochrony immunologicznej zapewnianej przez szczepienia sprawia, iż zachorowania mogą wystąpić u osób dorosłych, u których krztusiec może mieć słabiej zaznaczone objawy.

Dorośli ci mogą stanowić poważne źródło zakażenia dla dzieci, które nie zostały zaszczepione. Zapadalność pozostaje na niskim poziomie.

Lata	Liczba zachorowań
2019	3
2020	1
2021	1
2022	0
2023	5

tab. 6 Krztusiec w latach 2019 - 2023

Na krztusiec zachorowały osoby dorosłe w wieku 30-45 lat, 3 mężczyzn i 2 kobiety o nieznanym historii szczepień przeciwko krztuścowi.

Chorzy z objawami napadowego kaszlu, dusznościami, wymiotami wymagali antybiotykoterapii. Wszyscy chorzy byli leczeni w warunkach ambulatoryjnych.

Legionelloza

W **2023 r.** zarejestrowano **8** zachorowań na chorobę legionistów.

Zachorowali dorośli mężczyźni w przedziale wiekowym 45-75 lat.

Chorzy z wysoką gorączką, suchym kaszlem, dusznością, zapalenia płuc, bólami w klatce piersiowej, podwyższonymi parametrami stanu zapalnego wymagali leczenia szpitalnego. W toku prowadzonego dochodzenia epidemiologicznego ustalono, że żaden z chorych nie wyjeżdżał poza granice kraju. W dwóch przypadkach były to zakażenia związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych. W związku z powyższym w ramach prowadzonego nadzoru epidemiologicznego przeprowadzono badania mikrobiologiczne wody w przedmiotowych placówkach medycznych. Wyniki badań potwierdziły wysokie miano bakterii *Legionella sp.* w pobranych próbkach wody. Wydano decyzje administracyjne nakazujące natychmiastową dezynfekcję sieci wodociągowej celem usunięcia nieprawidłowości. W pozostałych przypadkach nie ustalono źródła zakażenia. Po wdrożonym leczeniu antybiotykami w stanie ogólnym dobrym chorzy zostali wypisani do domu.

Wirusowe infekcje górnych dróg oddechowych

Grypa i jej powikłania w układzie krążenia i oddychania powodują duże straty ekonomiczne, związane z absencją chorobową. Walka z grypą nie jest łatwa z uwagi na rozsianie źródeł zakażenia, występowanie postaci poronnych choroby oraz wysoką zjadliwość wirusa.

Upowszechnienie szczepień przeciwko grypie umożliwia zmniejszenie szerzenia się zakażeń wirusem grypy, wpływając na obniżenie poziomu kosztów, jakie są ponoszone w związku z leczeniem grypy, jej powikłań oraz na wynik absencji chorobowej pracowników w sezonie zwiększonej liczby zachorowań. Szczepienia przeciwko grypie nie tylko zmniejszają koszty ponoszone na jej leczenie, ale także korzystnie wpływają na zdrowie całej populacji.

W Zabrzu na grypę zaszczepiono **4174** osób.

W związku ze zmianą przepisów prawnych od lipca 2023 r. zniesiono obowiązek raportowania do organów inspekcji sanitarnej zachorowań na schorzenia grypopodobne. Wobec powyższego brak jest danych dotyczących zachorowań na schorzenia grypopodobne. Natomiast na placówki medyczne nałożono obowiązek raportowania zachorowań na infekcje górnych dróg oddechowych potwierdzonych testem antygenowym tj. grypa, SARS-CoV-2 oraz RSV.

W 2023 r. zarejestrowano 71 przypadków zachorowań na grypę, w tym 69 przypadków potwierdzonych testem antygenowym i 2 zachorowania potwierdzone badaniem molekularnym.

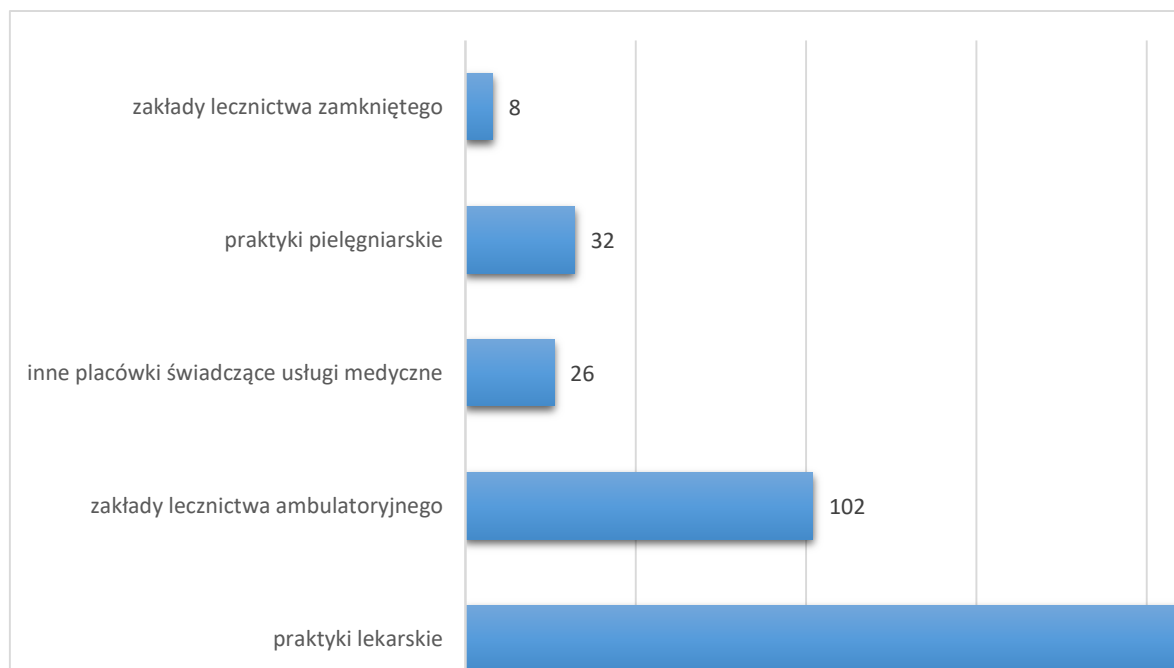
Wirus RSV to wirus powodujący sezonowe zakażenia dróg oddechowych, szczególnie groźne dla niemowląt i dzieci poniżej 2 r.ż. Nasilenie się dolegliwości, szczególnie u najmłodszych dzieci, może wymagać leczenia szpitalnego. Odnotowano 21 zakażeń wirusem RSV, w tym 11 przypadków zakażeń stanowiły zakażenia u dzieci do lat dwóch, z czego 9 dzieci wymagało leczenia szpitalnego.

W 2023 r. w mieście Zabrze odnotowano 2329 zakażeń wirusem SARS-CoV-2 natomiast w 2022 r. zarejestrowano 10094 potwierdzonych przypadków zakażenia wirusem SARS-CoV-2. W 2023 r. w większości przypadków wykonywano antygenowe testy SARS-CoV-2.

Hospitalizacji wymagało 11 osób, w 2022 r. hospitalizowano 185 osób. Odnotowano znaczny spadek liczby zachorowań. Powodem takiego stanu mogą być powszechnie stosowane szczepienia p/COVID-19.

Ocena nadzoru sanitarnego nad placówkami ochrony zdrowia

W roku 2023 na terenie miasta Zabrze sprawowano nadzór sanitarny nad warunkami higieniczno-sanitarnymi jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia w których są udzielane świadczenia zdrowotne.

ryc. 14 Placówki ochrony zdrowia działające na terenie miasta Zabrze

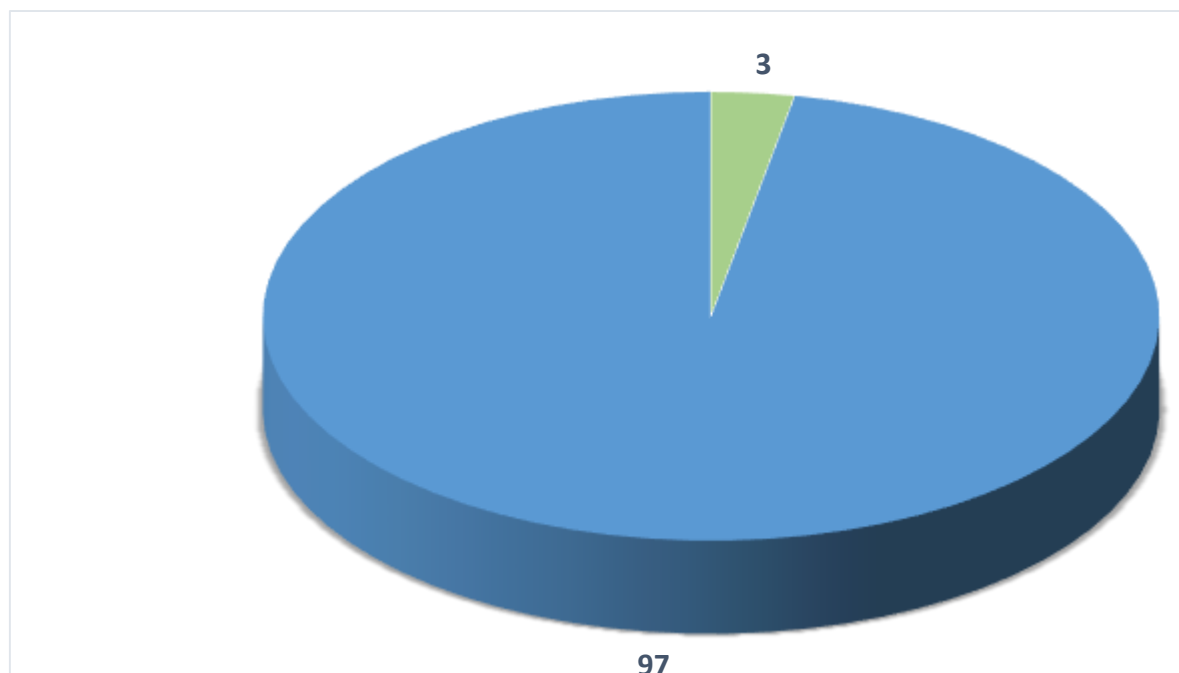
W 2023 roku w mieście Zabrze pełniono nadzór nad (ryc.14):

- 8 zakładami leczenia zamkniętego w tym: 4 szpitalami z obiektem, 3 szpitalami jednego dnia, 1 zakładem opiekuńczo-leczniczym i filią zakładu opiekuńczo - leczniczego, którego dyrekcja mieści się poza terenem działalności PSSE Gliwice,
- 102 zakładami leczenia ambulatoryjnego z 22 obiektami i 38 filiami, których dyrekcja mieści się poza terenem działalności PSSE Gliwice, w tym 3 zakłady oraz 5 filii posiada status publicznego zakładu opieki zdrowotnej (ryc. 15),
- 223 praktykami lekarskimi, w tym 43 indywidualnymi praktykami lekarskimi, 171 indywidualnymi specjalistycznymi praktykami lekarskimi, 9 grupowymi praktykami lekarskimi,
- 31 indywidualnymi praktykami pielęgniarek, 1 grupową praktyką pielęgniarską,
- 26 innymi placówkami świadczącymi świadczenia zdrowotne.

Lecznictwo zamknięte

- W placówkach leczenia zamkniętego przeprowadzono 29 kontroli, w tym skontrolowano 4 szpitale wraz obiektem, 2 szpitale jednodniowe, 1 zakład opiekuńczo-leczniczy oraz filię zakładu opiekuńczo-leczniczego.

- W ramach prowadzonego nadzoru bieżącego wszczęto postępowanie administracyjne w jednym szpitalu oraz filii zakładu opiekuńczo leczniczego. Wydano 3 decyzje administracyjne, które nakazywały między innymi:

ryc. 15 Zakłady lecznictwa ambulatoryjnego miasta Zabrze

- w trybie natychmiastowym wyłączyć z eksploatacji urządzenia prysznicowe w łazienkach i perlatory przy armaturze umywalkowej w szpitalu, do czasu uzyskania wyników badań wody ciepłej zgodnych z przepisami, zapewniając przy tym odpowiednie warunki osobom korzystającym, w zakresie utrzymania higieny; podjąć działania interwencyjne obejmujące znalezienie przyczyny oraz zmierzające do redukcji liczby bakterii *Legionella* sp. do wartości określonych w przepisach prawa,
- zapewnić w salach chorych dostępność łóżek z trzech stron, w tym z dwóch dłuższych,
- zapewnić odstępy między łózkami w sposób umożliwiający swobodny dostęp do pacjentów,
- utworzyć gabinet diagnostyczno-zabiegowy oraz punkt pielęgniarski z pokojem przygotowawczo - pielęgniarskim,
- wyposażyć pomieszczenie brudownika w umywalkę oraz płuczkę - dezynfektor lub urządzenie do dekontaminacji oraz utylizacji wkładów jednorazowych wraz z zawartością, które powinno być zainstalowane w sposób eliminujący zagrożenia dla pacjentów,
- użytkować gabinet lekarski zgodnie z przeznaczeniem i usunąć zbędny sprzęt tj. kuchenkę mikrofalową, urządzenie chłodnicze przeznaczone na produkty spożywcze oraz naczynia stołowe personelu,
- naprawić uszkodzone powierzchnie ścienne, zlikwidować ślady po zalaniu na powierzchni sufitu, odmalować brudne powierzchnie ścienne w pomieszczeniach zakładu,
- naprawić uszkodzoną powierzchnię wykładziny podłogowej, naprawić stolarkę drzwiową oraz uszkodzone powierzchnie mebli, uzupełnić lub wymienić płytki ścienne.

Ponadto w jednym ze szpitali w trakcie prowadzonego dochodzenia epidemiologicznego dotyczącego ogniska epidemicznego wywołanego przez *Klebsiella pneumoniae* MBL typu *New Delhi* wydano zalecenia doraźne - stwierdzono, iż członkowie zespołu ds. zakażeń szpitalnych nie prowadzą skutecznego monitoringu oraz bieżącej oceny ryzyka występowania zakażeń szpitalnych ze względu na pozyskiwanie ze znacznym opóźnieniem z oddziałów kart rejestracji zakażenia oraz nie przeprowadzono badań przesiewowych nosicieli/osób z kontaktu w ognisku epidemicznym, co jest niezgodne z zapisami obowiązujących w szpitalu procedur.

W przypadku decyzji z terminem natychmiastowym badania kontrolne wykonane w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządców, po zakończeniu działań naprawczych polegających na dezynfekcji termicznej oraz chemicznej wraz z płukaniem instalacji c.w.u., nie wykazały nieprawidłowości. Pobór próbek wody po trzech miesiącach również potwierdził zgodność parametru mikrobiologicznego, co potwierdziło skuteczność przeprowadzonych działań naprawczych, w związku z powyższym zakończono postępowania administracyjne.

Pozostałe postępowania administracyjne w toku realizacji.

W pozostałych skontrolowanych podmiotach leczniczych stwierdzono prawidłowe postępowanie z narzędziami i materiałami sterylnymi, bielizną czystą i brudną oraz odpadami medycznymi zgodne z wdrożonymi i obowiązującymi w zakładzie procedurami. Dokumentacja z przeprowadzanych wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji prowadzona jest przez podmioty lecznicze na bieżąco. Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użycia, indywidualne środki ochrony osobistej, preparaty dezynfekcyjne w ilości i asortymencie pokrywającym bieżące potrzeby zakładów.

W ramach prowadzonego nadzoru nad działalnością zespołów i komitetów ds. zakażeń szpitalnych stwierdzono, że prowadzone jest aktywne monitorowanie i rejestracja zakażeń zakładowych oraz drobnoustrojów alarmowych.

Personel medyczny wchodzący w skład zespołu podnosi swoje kwalifikacje w ramach specjalistycznych kursów i szkoleń zewnętrznych, prowadzi szkolenia wewnętrzne dla pracowników poszczególnych komórek organizacyjnych zakładu w zakresie zasad, praktyk i metod kontroli zakażeń zakładowych oraz nadzoruje przestrzeganie opracowanych i wdrożonych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami.

W szpitalu przeprowadzono kontrolę celowaną zespołu pomieszczeń Bloku Porodowego z Oddziałem Położniczym oraz Oddziałem Neonatologii. Układ zapewnia łatwą komunikację z pozostałymi komórkami organizacyjnymi szpitala. Blok Porodowy składa się z 3 sal porodowych jednostanowiskowych przystosowanych do porodów rodzinnych, w tym jednej wyposażonej w sprzęt umożliwiający poród w wodzie oraz pomieszczenie obserwacji noworodka. Do Bloku Porodowego oraz zespołu pomieszczeń Oddziału Neonatologii (posiadającego II⁰ referencyjności) prowadzi śluza umywalkowo – fartuchowa. Oddział Neonatologii dysponuje 10 inkubatorami zlokalizowanymi w pokoju dla noworodków wymagających intensywnej terapii, pokoju opieki ciągłej dla noworodków po sztucznej wentylacji, pokoju opieki pośredniej dla noworodków niewymagających wsparcia oddechowego. W Oddziale Położnictwa pokoje łóżkowe są urządzone w systemie „matka z dzieckiem” przeznaczone maksymalnie dla dwóch matek i dwóch noworodków, wyposażone w zespół urządzeń umożliwiających mycie i pielęgnację noworodka. Placówka oferuje pacjentkom w ciąży kompleksową opiekę, zarówno przed, w trakcie, jak i po porodzie, obok pomocy lekarzy czy położnych, panie mogą skorzystać z konsultacji psychologicznych czy diabetologicznych, jak i konsultacji specjalistki od laktacji doradcy

ds. laktacji, dietetyczki czy też szkoły rodzenia. Placówka specjalizuje się w leczeniu endometriozy, ginekologii onkologicznej przy współpracy z gliwickim Centrum Onkologii.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w przedmiocie kontroli.

W ramach interwencji zgłoszono nieprawidłowości w zakładach opieki zdrowotnej 2 interwencje. Dotyczyły one:

- niestosowania środków ochrony osobistej przez personel medyczny oddziału szpitalnego
- złego stanu sanitarno- higienicznego pomieszczeń oddziału, w którym udzielane są świadczenia zdrowotne z zakresu pulmonologii.

Przeprowadzono kontrole, które wykazały niezasadność wniesionych interwencji.

W dwóch szpitalach prowadzona jest sterylizacja we własnym zakresie, funkcjonują tam centralne sterylizatornie posiadające certyfikat stwierdzający, iż ich system zarządzania jakością jest zgodny z wymogami ISO w zakresie świadczenia usług sterylizacji wyrobów medycznych. Dwa szpitale jednego dnia zawarły umowę na usługę sterylizacji z zakładem posiadającym system zarządzania jakością ISO. Natomiast dwa szpitale oraz jeden szpital jednodniowy prowadzą sterylizację częściowo we własnym zakresie, częściowo zlecając sterylizację jako usługę zewnętrzną.

W placówkach szpitalnych prowadzone są prace remontowo-modernizacyjne związane z poprawą stanu sanitarno – technicznego pomieszczeń podmiotu.

Lecznictwo otwarte

W 2023 r. objęte nadzorem były 93 przychodnie wraz z 19 obiektami, medyczne laboratorium diagnostyczne wraz z 1 obiektem, 5 zakładów rehabilitacji leczniczej wraz z 2 obiektami oraz 3 inne podmioty lecznicze, a także 38 filii, których dyrekcja mieści się poza terenem działalności PSSE Gliwice. Ponadto nadzorem objętych było 43 indywidualne praktyki lekarskie, 171 indywidualnych specjalistycznych praktykach lekarskich, 9 grupowych praktyk lekarskich, 31 indywidualnych praktyk pielęgniarskich, 1 grupowa praktyka pielęgniarek oraz 26 innych placówek świadczących usługi medyczne.

W podmiotach leczniczych ambulatoryjnych przeprowadzono 186 kontroli, w tym 30 kontroli w praktykach lekarskich.

W ramach prowadzonego nadzoru w 10 podmiotach stwierdzono naruszenie wymagań higieniczno – sanitarnych i technicznych, w związku z powyższym wszczęto postępowania administracyjne. Wydano 8 decyzji administracyjnych oraz dla 2 podmiotów leczniczych wydano zalecenia doraźne. Nieprawidłowości ujęte w sześciu decyzjach oraz zalecenia doraźne zostały wykonane, postępowania administracyjne zakończono. Pozostałe decyzje w toku realizacji. Na negatywną ocenę placówek miały wpływ nieprawidłowości m.in.

- obecność bakterii *Legionella* sp. w ilości świadczącej o skażeniu urządzeń służących do masażu wirowego kończyn górnych i dolnych w stopniu wysokim,
- brudne powierzchnie ścienne i sufitowe,
- uszkodzone powierzchnie mebli,
- nieprawidłowa gospodarka odpadami medycznymi,
- brak wdrożonych procedur zapobiegania zakażeniom wewnątrzszpitalnym.

Nadzór sprawowany w zakresie procesu sterylizacji wykazał, że w 104 podmiotach leczniczych, w tym 48 praktykach lekarskich prowadzone są procesy sterylizacji we własnym zakresie. 15 zakładów, w tym 10 praktyk lekarskich posiada podpisaną umowę z jednostką zewnętrzną

świadcząca usługi w zakresie sterylizacji, 3 zakłady prowadzą sterylizację częściowo we własnym zakresie, częściowo zlecając sterylizację jako usługę zewnętrzną, natomiast w pozostałych zakładach i praktykach używany jest sprzęt jednorazowego użycia.

W 2023 roku w zakładach leczenia ambulatoryjnego przeprowadzono kontrole w zakresie prawidłowego dokumentowania wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji. Dokumentacja prowadzona jest prawidłowo i na bieżąco. Zakłady dysponowały wystarczającą ilością i rodzajem środków dezynfekcyjnych stosowanych zgodnie z zaleceniami producenta, sprzętu jednorazowego użycia oraz środków ochrony osobistej.

W 2023 roku nie wpłynęły wnioski o interwencję w ambulatoryjnych podmiotach leczniczych oraz praktykach lekarskich.

Pracownicy Sekcji brali udział w prowadzeniu dochodzeń epidemiologicznych, postępowań administracyjnych - prowadzili wywiady epidemiologiczne, pełnili dyżury popołudniowe i weekendowe, podejmowali zgłoszenia w systemie SEPIS, prowadzili stałą sprawozdawczość i analizę danych związaną z przypadkami zachorowań wśród populacji powiatu zabrzańskiego.

Analizując stan sanitarno-higieniczny w nadzorowanych zakładach leczniczych na terenie miasta Zabrze w 2023 roku obserwowano systematyczną poprawę stanu sanitarnotechnicznego w placówkach leczenia otwartego jak i zamkniętego m.in.: dokonano kompleksowej przebudowy budynku przeznaczonego na potrzeby osób z chorobami pulmonologicznymi.

Ponadto w pozostałych placówkach leczenia zamkniętego dzięki wydanym decyzjom administracyjnym utrzymuje się zadowalający stan sanitarny.

PPIS w Gliwicach ocenia stan bezpieczeństwa sanitarnego na terenie miasta Zabrze w roku 2023 jako zadowalający – nie stwierdzono sytuacji, które powodowałyby zagrożenie epidemiczne.

Jednakże nadzór sanitarny wymaga nadal wzmożonych działań w obrębie obowiązujących przepisów prawa, celem zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom Miasta Zabrze.

Ocena w zakresie szczepień ochronnych

W 2023 roku PPIS w Gliwicach na terenie miasta Zabrze prowadził bieżący nadzór w 59 punktach szczepień, realizował zadania w zakresie przechowywania i dystrybucji szczepionek służących do przeprowadzania szczepień obowiązkowych, sporządzał ilościowe zapotrzebowania na preparaty szczepionkowe wraz z harmonogramem dostaw oraz realizował sprawozdawczość z rodzajów, liczby posiadanych szczepionek, numerów seryjnych oraz terminów ważności.

W zakresie realizacji szczepień ochronnych przeprowadzono 29 kontroli.

W 1 zakładzie opieki zdrowotnej kontrola sanitarna wykazała nieprawidłowości w przedmiocie kontroli, wydano decyzję administracyjną. Nieprawidłowości dotyczyły niewykonania obowiązkowych szczepień zgodnie z terminami zawartymi w Programie Szczepień Ochronnych (dalej: PSO) oraz niewłaściwego prowadzenia dokumentacji dotyczącej szczepień.

W pozostałych punktach szczepień kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

Szczepienia wykonywane są przez pielęgniarki posiadające kurs kwalifikacyjny w zakresie szczepień ochronnych. Przed szczepieniem badanie przeprowadza lekarz w punkcie szczepień i odnotowuje ten fakt w stosownej dokumentacji pacjenta tj. karcie uodpornienia, książeczce szczepień, historii choroby). Dokumentacja z realizacji szczepień prowadzona prawidłowo. Szczepienia wykonywane są sprzętem jednorazowego użytku, który przechowywany jest w sposób prawidłowy i pokrywa bieżące zapotrzebowanie zakładu opieki zdrowotnej. Wyposażenie punktu szczepień jest zgodne z obowiązującymi przepisami w tym zakresie.

Po zużyciu sprzęt jest zabezpieczany i przekazywany do utylizacji firmie, z którą zakład opieki zdrowotnej zawarł stosowną umowę.

Placówki przestrzegają wymagań dotyczących zachowania warunków łańcucha chłodniczego. Transport szczepionek ze stacji sanitarno-epidemiologicznej odbywa się w termotorbach z wkładami chłodzącymi. Punkty szczepień wyposażone są w urządzenie chłodnicze służące do przechowywania preparatów szczepionkowych z termometrem do pomiaru temperatury. Większość punktów szczepień posiada całodobowy elektroniczny monitoring temperatury.

W punktach szczepień wykonuje się również szczepienia zalecane, niefinansowane z budżetu państwa. Koszty zakupu ponosi osoba poddająca się szczepieniom. W takim wypadku osoba wykonująca szczepienie przed podaniem preparatu upewnia się, czy szczepionka była transportowana z zachowaniem łańcucha chłodniczego. Fakt ten odnotowuje się w dokumentacji pacjenta. Osoby przeprowadzające zalecane szczepienia ochronne prowadzą dokumentację z ich wykonania.

W placówkach wykonujących szczepienia ochronne opracowane są i stosowane procedury w zakresie zapobiegania zakażeniom i chorobom zakaźnym związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych.

W ramach przestrzegania dobrej praktyki dystrybucyjnej od 2012 r. funkcjonuje Elektroniczny System Nadzoru nad Dystrybucją Szczepionek, który został w 2013 r. zmodyfikowany w celu zapewnienia jednolitego obiegu dokumentacji dotyczącej realizacji szczepień ochronnych, usprawnienia obrotu szczepionkami zakupionymi do realizacji PS) w Polsce.

Placówki rozliczają w systemie kwartalnym ilość zużytych szczepionek finansowanych z budżetu państwa, dystrybuowanych przez inspekcję sanitarną, a raz w roku przedkładają sprawozdanie z wykonanych szczepień ochronnych na druku MZ – 54.

Analiza roczna MZ – 54 uwzględnia stan zaszczepienia przeciwko chorobom zakaźnym dzieci i młodzieży w poszczególnych rocznikach oraz szczepienia grup ryzyka i zalecane, niefinansowane z budżetu państwa.

W 2023 r. został wprowadzony powszechny program szczepień przeciw HPV realizujący założenia i cele Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020 – 2030.

W Zabrzu do programu przystąpiło 15 punktów szczepień, które zgodnie z założeniami programu przeprowadzały szczepienia przeciw HPV u dziewczyn i chłopców po ukończeniu 11 roku życia do ukończenia 14 roku życia. PSSE Gliwice od 1 czerwca 2023 r. prowadziła dystrybucję preparatów szczepionkowych do punktów szczepień w POZ, które zgłosiły udział w realizacji powyższego programu.

Zgodnie z PSO od roku 2021 wykonywane są szczepienia przeciwko zakażeniom wywołanym przez rotawirusy u dzieci urodzonych od 01.01.2021 r.

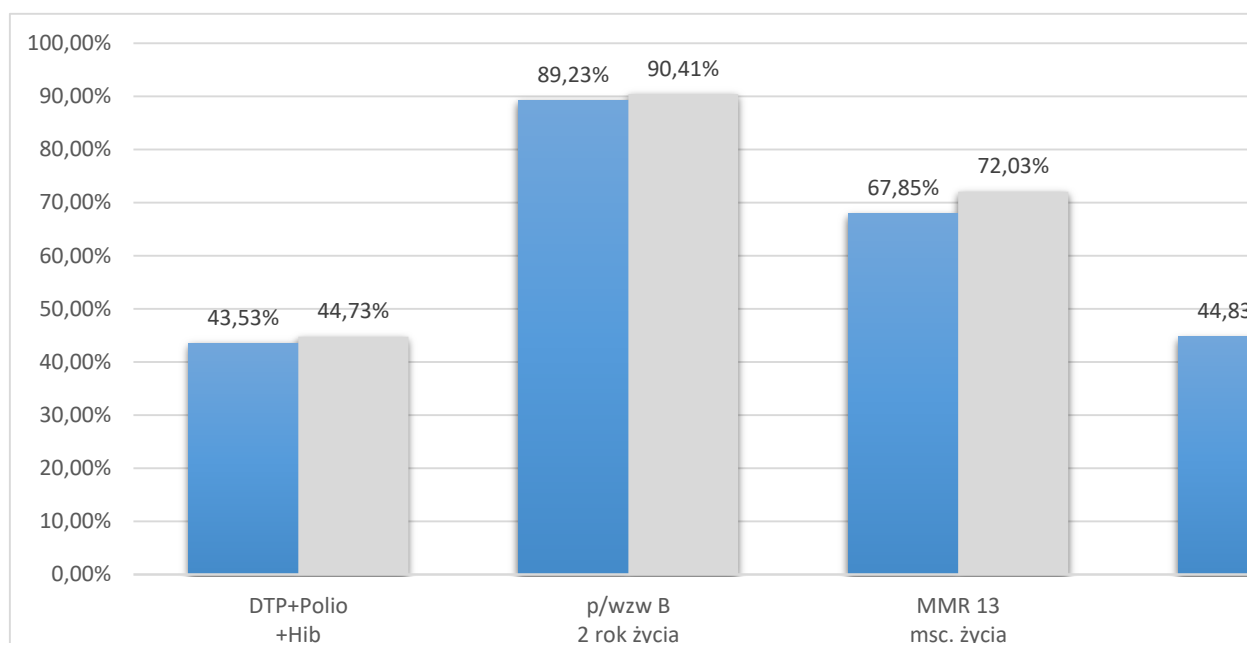
Uodporniono 55,37% dzieci z rocznika 2023, natomiast z rocznika 2022 szczepienia wykonano w 83,11 %.

W 2023 roku kontynuowano szczepienia dawką przypominającą szczepionki skojarzonej przeciw odrze, śwince i różyczce w 6 roku życia w celu zapewnienia ochrony dzieci przed rozpoczęciem nauki. Przeniesienie dawki przypominającej z 10 r.ż. na 6 r.ż. uzasadnia się sytuacją epidemiologiczną odry w Europie.

Wykonawstwo szczepień u dzieci do 2 roku życia objętych opieką poradni dziecięcych na terenie miasta Zabrze uległo wzrostowi w stosunku do roku poprzedniego. Szczepienie dzieci przeciwko odrze, śwince i różyczce w 13 miesiącu życia wzrosło w stosunku do roku ubiegłego o 4,18%. Szczepienia p/ błonicy, tężcowi, krztuścowi i poliomyelitis w 6 roku życia, które nieznacznie zmalało o 2,87% w stosunku do roku ubiegłego [ryc. 16].

W 2023 roku ilość rodziców kwestionujących zasadność stosowania szczepień ochronnych u dzieci była podobna w stosunku do roku ubiegłego. Zauważalny jest wpływ dużej aktywności ruchów antyszczepionkowych. Część z rodziców wyraża obawy odnośnie do przeprowadzania dużej ilości szczepień obowiązkowych u dzieci do 2 roku życia. Wśród przyczyn uchylania się od szczepień wymienia się lęk związany z wystąpieniem w przeszłości u osób z rodziny niepożądanego odczynu poszczepiennego.

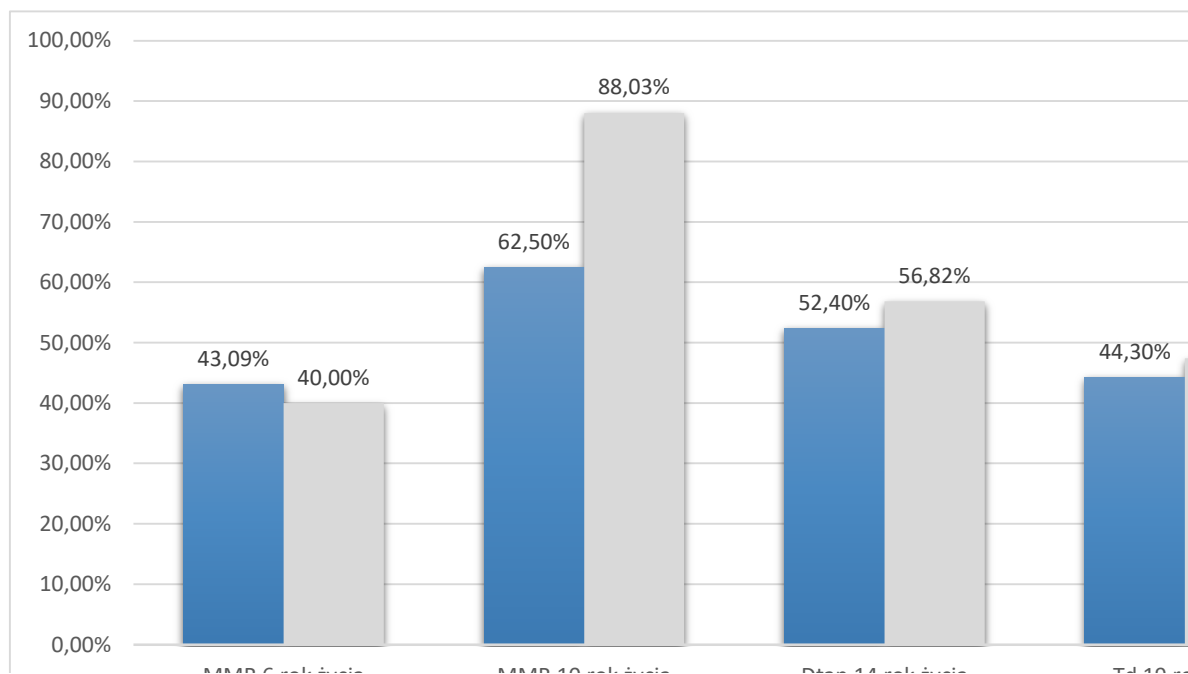
W mniejszym stopniu jako przyczynę uchylania się od szczepień notuje się odrębność kulturową, etniczną czy religijną. Opóźnienia w stosunku do PSO są spowodowane przeważnie czasowymi przeciwwskazaniami lekarskimi jak również decyzją rodziców o rozdzieleniu poszczególnych szczepień oraz przesuwaniu terminów szczepień, co skutkuje większą ilością wizyt w poradni.

ryc. 16 Wykonawstwo szczepień u dzieci 7 roku życia w 2022 r. i 2023 r.

W 2023 roku szczepienie p/błonicy i tężcowi w 19 roku uległo wzrostowi o 3,10%. Szczepienie dzieci w 6 roku życia przeciwko odrze, śwince i różyczce uległo spadkowi o 3,09% w stosunku do roku ubiegłego. Natomiast szczepienie przeciwko odrze, śwince i różyczce w 10 roku życia wzrosło o 25,53%. Szczepienie skojarzone p/błonicy, tężcowi i krztuścowi w 14 r.ż. uległo dużemu wzrostowi w stosunku do roku ubiegłego o 4,42%.

ryc. 17 Wykonawstwo szczepień u dzieci i młodzieży do 19 r.ż. w 2022 r. i 2023 r.

W 2023 roku uodporniono p/gruźlicy 98,52 % noworodków.

Kontynuowano szczepienia p/wzw B pracowników służby zdrowia, osób z otoczenia nosicieli HBV, osób z przewlekłym zakażeniem HCV, osób dializowanych.

Oprócz szczepień obowiązkowych przeprowadzono szczepienia profilaktyczne o charakterze zalecanym, co przyczyniło się do zwiększenia odporności populacji.

Uodporniono ogółem:

- p/grypie 4174 osoby;
- p/wzw typu A 339 osób;
- p/kleszczowemu zapaleniu mózgu 96 osób;
- p/*Streptococcus pneumoniae* 46 osób;
- p/*Neisseria meningitidis* 73 osoby;
- p/ospie wietrznej 371 osób;
- p/wirusowi brodawczaka ludzkiego 359 osób;
- p/durowi brzuszemu 294 osoby;
- p/ żółtej gorączce 81 osób.

Profilaktycznie po zranieniu podano szczepionkę p/tężcowi 2204 osobom.

PPIS w Gliwicach prowadzi elektroniczny powiatowy rejestr zgłoszeń Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych (dalej: NOP), które są zgłaszane od 2021 roku poprzez System Ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W 2023 roku do PSSE w Gliwicach z terenu miasta Zabrze zgłoszono ogółem 8 przypadków NOP, w tym 7 o charakterze łagodnym i 1 o charakterze poważnym. W związku z wystąpieniem NOP 2 osoby były hospitalizowane. Żaden niepożądany odczyn poszczepienny nie nastąpił w wyniku nieprawidłowego przechowywania lub błędnego podania szczepionki. W porównaniu do roku ubiegłego ilość zgłoszonych niepożądanych odczynów poszczepiennych zmniejszyła się.

**OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO
W ZAKŁADACH PRACY NA TERENIE m. ZABRZE
za 2023 rok**

Podstawowym zadaniem PPIS w Gliwicach w zakresie Higieny Pracy jest rozpoznawanie zagrożeń zdrowotnych w środowisku pracy. Sekcja Higieny Pracy, sprawuje nadzór nad stanem bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy w nadzorowanych zakładach, wprowadzaniem do obrotu niebezpiecznych substancji i mieszanin chemicznych oraz ich stosowaniem w działalności zawodowej jak również wprowadzaniem do obrotu środków biobójczych, detergentów, prekursorów narkotyków kategorii II i III, kosmetyków i środków zastępczych.

Na terenie miasta Zabrze, nadzorem objętych jest 239 zakładów pracy różnych branż, w których zatrudnionych jest 19 852 pracowników.

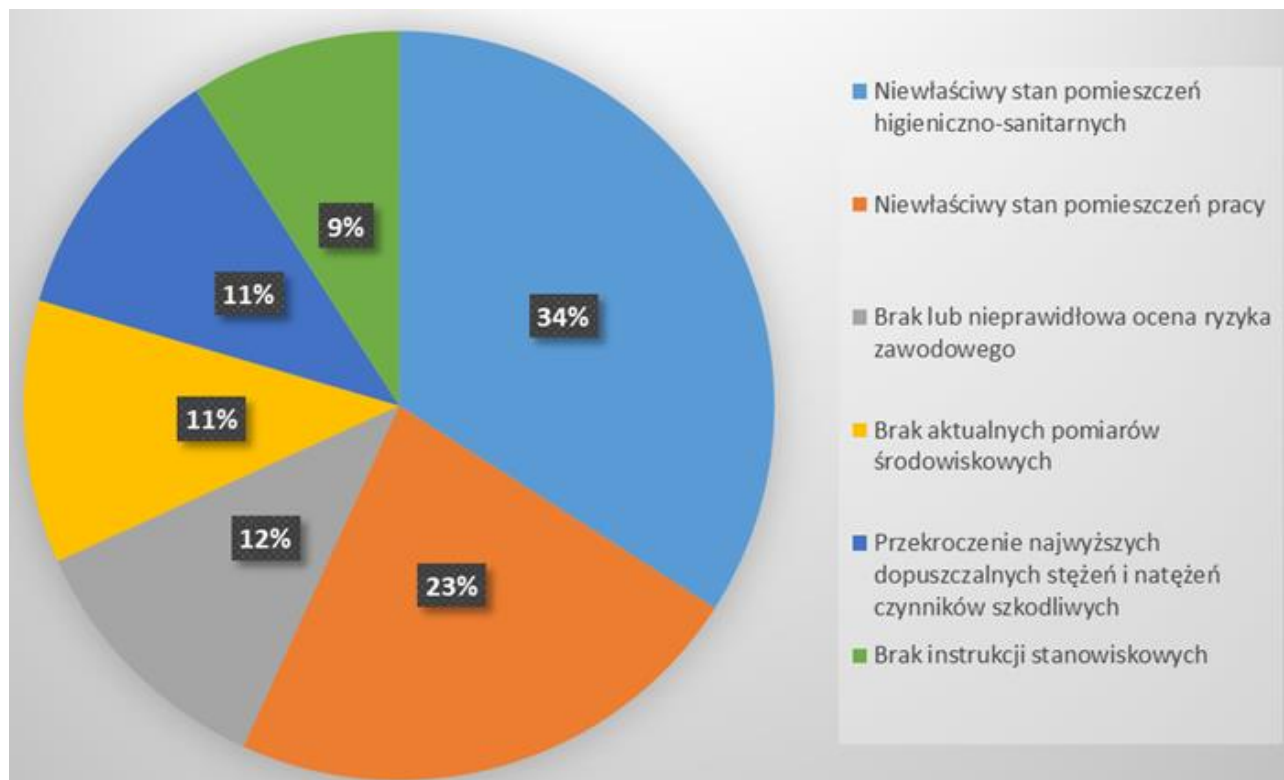
W 2023 r. w trakcie 89 kontroli dokonano oceny warunków pracy lub oceny prawidłowości wprowadzania do obrotu w 71 podmiotach, zatrudniających 5990 pracowników. Prowadzono równocześnie szeroko zakrojoną profilaktykę zdrowotną poprzez udzielanie porad i przekazywanie informacji w zakresie zapobiegania i eliminowania szkodliwego wpływu czynników fizycznych, chemicznych, biologicznych jak również czynników o działaniu rakotwórczym i mutagennym na zdrowie pracownika.

Przeprowadzono kontrole m.in. w zakresie:

L.p.	Zakres kontroli	Liczba kontroli	Decyzje
1.	Oceny warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy	39	26
2.	Prawidłowości wprowadzania do obrotu /stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin.	40	2
3.	Szkodliwych dla zdrowia czynników biologicznych	18	1
4.	Prawidłowości stosowania substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy	18	5
5.	Nadzoru nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze lub mutagenne zawarte w lekach cytostatycznych	1	0
6.	Wskazanym we wnioskach o przeprowadzenie interwencji	8	0
8.	w zakładach opieki zdrowotnej w zakresie ogólnych przepisów BHP	4	0
10.	Kontrole w zakresie realizacji wymogów w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na hałas i drgania mechaniczne	7	2

tab. 7 Zestawienie przeprowadzonych kontroli w 2023 r.

Spośród 39 kontroli przeprowadzonych w zakresie oceny warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy, w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano 26 decyzji administracyjnych nakazującymi poprawę warunków.

ryc. 18 Nieprawidłowości w zakresie oceny warunków bezpieczeństwa i higieny pracy

W celu eliminacji stwierdzonych uchybień wydano 26 administracyjnych. Strony obciążono kosztami prowadzonych czynności wydając 19 decyzji płatniczych.

Substancje chemiczne i ich mieszaniny

Udostępnianie na rynku substancji chemicznych i ich mieszanin jest ściśle regulowane przepisami krajowymi oraz przepisami obowiązującymi w całej Unii Europejskiej.

W ramach nadzoru nad udostępnianymi na rynku substancjami chemicznymi i ich mieszaninami pracownicy Sekcji Higieny Pracy przeprowadzili 2 kontrole u dystrybutorów substancji chemicznych i ich mieszanin podczas których nie stwierdzono nieprawidłowości.

Produkty biobójcze

Ważnym zagadnieniem, mającym istotny wpływ na zdrowie i życie ludzi podlegającym nadzorowi PPIS w Gliwicach, jest wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych.

Obrót produktami biobójczymi objęty jest restrykcyjnymi przepisami, wskazującymi, iż udostępniane mogą pozostawać jedynie produkty, na których wprowadzanie zostało wydane pozwolenie. Również zakres podstawowych danych umieszczanych na etykiecie produktów został ściśle określony.

W powyższym zakresie na terenie Zabrze przeprowadzono 9 kontroli – w 3 hurtowniach, 4 aptekach i 2 sklepach.

Przeprowadzono 4 kontrole w placówkach sieci aptek na terenie Zabrze w celu ustalenia możliwości wprowadzania do obrotu produktu biobójczego -tataż tymczasowy przeciw komarom- na którego obrót nie wydano stosownego pozwolenia.

W wyniku przeprowadzonych działań kontrolnych nie stwierdzono kwestionowanych produktów na stanie apteki.

Detergenty

PPIS w Gliwicach w zakresie Higieny Pracy prowadzi również działania w zakresie nadzoru nad udostępnianiem na rynku produktów, określanymi jako detergenty.

Kontrola w powyższym zakresie obejmuje m.in. takie zagadnienia, jak:

- prawidłowy zakres informacji umieszczanych na etykiecie,
- dostępność arkusza danych składników, który powinien być sporządzony do wglądu dla personelu medycznego,
- dostępność na stronie internetowej wykazu składników produktów, dla których nie sporządzono arkuszy danych technicznych lub kart charakterystyki.

W ramach oceny spełnienia wymogów stawianych przez obowiązujące w tym zakresie akty prawne przeprowadzono 3 kontrole obejmujące – 2 w hurtowni oraz 1 sklep. Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Prekursory narkotyków kategorii 2 i 3

PPIS w Gliwicach w zakresie Higieny Pracy nadzoruje również obrót substancjami chemicznymi, które mogą zostać wykorzystane do nielegalnego wytwarzania środków odurzających i substancji psychotropowych, zwanymi prekursorami narkotyków.

Prowadzone w tym zakresie kontrole dotyczą handlu pomiędzy UE a państwami trzecimi oraz obrotu prekursorami narkotyków na terenie RP odbywającego się w ramach legalnego zastosowania (takiego jak np. wytwarzanie tworzyw sztucznych, produktów farmaceutycznych, kosmetyków, perfum, detergentów lub środków aromatyzujących).

Produkty kosmetyczne

Udostępnianie na rynku produktów kosmetycznych regulowane jest przepisami krajowymi oraz unijnymi.

Nadzór PIS w zakresie produktów kosmetycznych polega na kontroli producentów i dystrybutorów produktów kosmetycznych w wielu obszarach tematycznych związanych z charakterem prowadzonej działalności.

W roku 2023 na terenie Zabrze przeprowadzono 13 kontroli (5 kontroli u osób odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu produktów kosmetycznych, 6 kontroli u dystrybutorów i 2 kontrole w podmiotach stosujących kosmetyki).

Działania kontrolne dotyczyły udostępniania na rynku produktu kosmetycznego, zawierającego w składzie substancję niedozwoloną zaklasyfikowaną jako substancja rakotwórcza, mutagenna lub działająca szkodliwie na rozrodczość. Zakaz stosowania przedmiotowej substancji w produktach kosmetycznych wprowadzony został 01.03.2022 r.

W trakcie kontroli dokonano oceny oznakowania pięciu produktów oraz związanych z nimi raportów bezpieczeństwa. Ustalono, iż w jednym z produktów występowała substancja niedozwolona natomiast w przypadku trzech produktów odnotowano niewłaściwe oznakowanie produktów

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami została wydana decyzja, zakazująca w trybie natychmiastowym udostępniania na rynku kwestionowanych produktów.

W trakcie kontroli zakładu branży rozrywkowej, ocenie poddano trzy wody perfumowane, pod kątem zawartości niedozwolonych substancji wykazujących działanie alergizujące

Ustalono, iż dwa spośród kwestionowanych produktów zostały wycofane z produkcji i obrotu (osoba odpowiedzialna wycofała się z ich wprowadzania).

W oparciu o Raport bezpieczeństwa trzeciego produktu kosmetycznego stwierdzono brak w składzie ocenianego kosmetyku substancji kwestionowanej.

W związku z notyfikacją umieszczoną w systemie RAPEX, dotyczącą podejrzenia udostępniania przez jeden podmiot mający siedzibę na terenie Zabrze dwóch produktów kosmetycznych, posiadających w swoim składzie zakazaną substancję przeprowadzono.

Na podstawie dokumentacji przedstawionej przez producenta stwierdzono, iż produkty stanowiące część kwestionowanej w systemie RAPEX partii zostały wyprodukowane 27.04.2021 r. oraz 12.10.2021 i nie zawierają w swoim składzie kompozycji zapachowej mogącej stanowić zagrożenie.

W związku z informacją przekazaną przez Główny Inspektorat Sanitarny przeprowadzono również kontrolę dotyczącą wprowadzania do obrotu produktu kosmetycznego stanowiącego antybakteryjny płyn do mycia ciała oraz włosów. Dystrybutor – Spółka z Zabrze - zabezpieczył obecne na stanie magazynowym sztuki płynu produktu kosmetycznego - antybakteryjnego płynu do mycia ciała oraz włosów(15 szt.). Zgodnie z przedstawionymi danymi, Spółka zakupiła 192 sztuki produktu. 177 sztuk płynu zostało sprzedanych klientom.. W trakcie kontroli przedstawiciel zabrzańskiego zakładu zobowiązał się, poinformować klientów, którzy zakupili kwestionowany produkt, o podejmowanych czynnościach, zmierzających do wycofania płynu z rynku. Jednocześnie przesłano listę odbiorców w/w produktu do WSSE w Katowicach celem podjęcia dalszych działań na terenie Polski.

Zgodnie z planem poboru prób kosmetyków na 2023 r., ustalonym przez Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, w jednej z zabrzańskich drogerii pobrano 2 próbki do badania w kierunku prawidłowego oznakowania oraz w kierunku zawartości w kosmetykach formaldehydu. Pobrane produkty nie zostały zakwestionowane przez certyfikowane Laboratorium PSSE w Częstochowie.

Czynniki biologiczne

W 2023 r. z upoważnienia PPIS w Gliwicach pracownicy Sekcji Higieny Pracy przeprowadzili 18 kontroli w zakresie występowania szkodliwych dla zdrowia czynników biologicznych.

Kontroli poddano m.in. placówki służby zdrowia, piekarnie, baseny kąpielowe, zakład świadczący usługi w zakresie utrzymania czystości. Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakładach opieki zdrowotnej. Pozostałe kontrole zostały przeprowadzono w piekarniach, zakładach wytwarzania energii elektrycznej, zakładach przeprowadzających badania naukowe i prace rozwojowe, placówkach weterynaryjnych, basenach kąpielowych, pralniach i teatrze..

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono nieprawidłowości w zakładzie przeprowadzającym badania naukowe i prace rozwojowe. Nieprawidłowości dotyczyły oceny ryzyka zawodowego oraz braku rejestru prac oraz rejestru pracowników pracujących w narażeniu na czynniki biologiczne gr 3 lub 4. Na stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości została wydana jedna decyzja administracyjna z podanym terminem realizacji.

Czynniki rakotwórcze

Czynniki rakotwórcze (kancerogeny) są to liczne, rozpowszechnione w środowisku czynniki fizyczne i chemiczne, powodujące wzrost zapadalności i umieralności na choroby nowotworowe. Temat czynników rakotwórczych ze względu na charakter skutków zdrowotnych jest realizowany przez PIS w sposób ciągły w ramach sprawowanego nadzoru nad warunkami pracy. Szczególny nacisk kładzie się na czynniki o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, występujące w środowisku pracy.

W 2023 r. pracownicy Sekcji Higieny Pracy przeprowadzili 18 kontroli w zakresie czynników rakotwórczych, na stwierdzone podczas kontroli uchybienia zostało wydanych 5 decyzji. Nieprawidłowości w zakresie czynników rakotwórczych dotyczyły:

- braku rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- braku rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- braku przekazania do ŚPWIS informację o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku prac,
- braku przeprowadzenia okresowych szkoleń pracowników w zakresie czynników rakotwórczych
- braku poinformowania pracowników o narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym.

W 2023 r. szczególną uwagę zwrócono na działania informacyjno-edukacyjne w kwestii występowania radonu w miejscu zamieszkania i w miejscu pracy.

Radon jest gazem promieniotwórczym powszechnie występującym w naturalnym środowisku: w podłożu gruntowym, wodzie i powietrzu. Powstaje w wyniku promieniotwórczego rozpadu radu, który tworzy się w wyniku rozpadu uranu, do organizmu człowieka głównie wraz z wdychanym powietrzem atmosferycznym.. W zamkniętych źle wietrzonych pomieszczeniach, do których przedostaje się z podłoża gruntowego, jego poziom rośnie, co może prowadzić do negatywnych skutków zdrowotnych.

Na terenie nadzorowanym przez PSSE w Gliwicach znajduje się podmiot, w którym występują miejsca pracy pod ziemią

W celu określenia staniu zagrożenia radiacyjnego naturalnymi substancjami promieniotwórczymi w wyrobiskach i pomieszczeniach dołu kopalni w zakładzie wykonywane są pomiary:

- stężenia energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu,
- ekspozycji na zewnętrzne promieniowanie gamma,
- sumarycznego stężenia izotopów radu Ra-226 i Ra-228 w wodach kopalnianych.

Podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych w zakładach informowano o trwającej kampanii mającej na celu zwiększenie wiedzy pracodawców na temat ryzyka związanego z występowaniem radonu w naszym otoczeniu.

Interwencje

W 2023 r. do PPIS w Gliwicach wpłynęło 8 wniosków o podjęcie interwencji z zakresu higieny pracy: 5 dotyczyło nieprawidłowych warunków higieniczno - sanitarnych na stanowiskach pracy, 2 - nieprawidłowych warunków pracy w zakładzie, natomiast 1 dotyczyła nieprawidłowości podczas wprowadzania do obrotu importowanych produktów kosmetycznych. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, iż spośród zarejestrowanych wniosków, 3 interwencje oceniono jako zasadne.

Podczas dwóch kontroli nieprawidłowości zostały usunięte w trakcie trwania kontroli. Interwencja dotycząca nieprawidłowości podczas wprowadzania do obrotu importowanych produktów kosmetycznych została przekazana do PSSE w Rzeszowie gdzie znajduje się osoba odpowiedzialna.

W związku z przeprowadzonymi kontrolami, na podstawie wydanych decyzji w wielu przypadkach wyegzekwowano przeprowadzenie pomiarów środowiskowych na stanowiskach pracy, założenie rejestrów czynników szkodliwych, zapewnienie pracownikom właściwego stanu sanitarno – higienicznego pomieszczeń sanitarnych i pomieszczeń pracy, a także poprawienie warunków pracy poprzez obniżenie stężeń lub natężeń czynników szkodliwych na stanowiskach pracy do granic obowiązujących norm.

Choroby zawodowe

W bieżącym roku sprawozdawczym w wyniku prowadzonych postępowań, stwierdzono 13 chorób zawodowych w 9 zakładach pracy mających siedzibę na terenie Zabrze.

Najczęściej stwierdzaną chorobą zawodową była pylica płuc – 7 przypadków, w tym 6 pylic górników kopalń węgla i jedna pylica azbestowa. Pozostałe choroby zawodowe to stwierdzone po 1 przypadku: rak płuca, alergiczne kontaktowe zapalenie skóry, przewlekłe zapalenie okołostawowe barku, zespół cieśni w obrębie nadgarstka, ubytek słuchu i zespół wibracyjny.

Najwięcej chorób zawodowych – 7 przypadków stwierdzono u pracowników kopalni węgla kamiennego i pracowników zakładów zewnętrznych świadczących usługi na terenie kopalni węgla kamiennego. Były to: 6 pylic górników kopalń i 1 przypadek zespołu wibracyjnego.

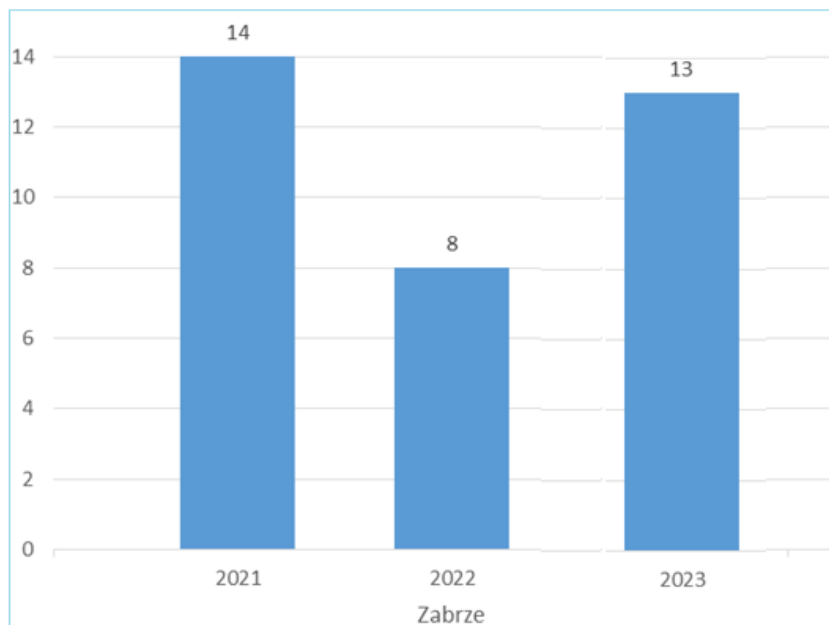
Poza przemysłem górnictwem stwierdzono dwie choroby zawodowe u osoby prowadzącej własną działalność gospodarczą w zakresie opieki zdrowotnej- alergiczne kontaktowe zapalenie skóry,

i zespół cieśni w obrębie nadgarstka. W zakładach o innych klasyfikacjach działalności takich jak wytwarzanie koksu, instalacje telekomunikacyjne, odlewnictwo żelaza. wystąpiła: pylica azbestowa, rak płuca.

ryc. 19 Choroby zawodowe stwierdzone w 2023 roku w Zabrzu

Tym samym najczęściej stwierdzaną jednostką chorobową u pracowników zatrudnionych w zakładach pracy mających siedzibę w mieście Zabrzu w 2023 roku była pylica płuc u pracowników zatrudnionych w przemyśle górniczym stanowiąca, aż 46 % ogółu stwierdzonych chorób zawodowych.

ryc. 20 Choroby zawodowe stwierdzone w Zabrzu w latach 2021 - 2023

W Zabrzu zauważono na przestrzeni trzech lat (2021-2023), iż ilość stwierdzonych chorób zawodowych utrzymuje się na podobnym poziomie za wyjątkiem 2022 r., gdzie odnotowano niewielki spadek.

Zdrowie pracujących stało się w ostatnich latach bardzo ważnym elementem polityki zdrowotnej, z tego powodu rola Higieny Pracy w zapobieganiu negatywnym skutkom narażenia zawodowego jest niezbędna w obecnej rzeczywistości.

**OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO MIASTA ZABRZE
W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ ZA ROK 2023**

Ocena obrazuje stan sanitarny miasta Zabrze w 2023 r. w zakresie stanu higienicznego nieruchomości, obiektów użyteczności publicznej oraz jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wody wykorzystywanej do kąpieli.

l.p.	GRUPA STATYSTYCZNA	Ilość obiektów wg ewidencji stan na 31.12.2023 r.	Ilość skontrolowanych obiektów	Ilość wykonanych kontroli	Ilość decyzji wydanych w poszczególnych grupach (bez decyzji dot. jakości wody)		Mandaty nałożone w trakcie kontroli	
					Nakazujących usunięcie uchybień	Prolongujących termin wykonania decyzji	Ilość	Na łączną kwotę
1.	Ustępy	14	14	18	1	0	1	200 zł
2.	Pływalnie	4	4	8	0	0	0	0 zł
3.	Domy pomocy społecznej	5	4	4	0	0	0	0 zł
4.	Inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej	6	4	4	0	0	0	0 zł
5.	Noclegownie i domy dla bezdomnych	4	4	10	1	1	0	0 zł
6.	Hotele	4	2	2	0	0	0	0 zł
7.	Inne obiekty świadczące usługi noclegowe	12	8	8	1	0	0	0 zł
8.	Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu	266	106	133	5	1	7	1700 zł
9.	Dworce kolejowe	1	1	4	0	0	1	200 zł
10.	Tereny rekreacyjne	11	3	5	1	0	0	0 zł
11.	Cmentarze	18	5	5	0	0	0	0 zł
12.	Zakłady pogrzebowe i domy przedpogrzebowe	8	6	8	0	0	0	0 zł
13.	Areszty śledcze	1	1	1	0	1	0	0 zł
14.	Apteki	46	20	23	2	0	0	0 zł
15.	Obiekty sportowe	15	9	12	3	0	0	0 zł
16.	Obiekty kulturalno-widowiskowe	20	13	13	1	0	0	0 zł
17.	Izby wytrzeźwień	1	1	2	0	0	0	0 zł
18.	Inne	30	15	15	0	0	0	0 zł
RAZEM		466	220	276	15	3	9	2100 zł

Tab. 8 Stan sanitarny obiektów nadzorowanych na terenie miasta Zabrze w zakresie higieny komunalnej

PPIS w Gliwicach w zakresie Higieny Komunalnej w 2023 r. skontrolował 220 z 466 obiektów objętych nadzorem (w tym 11 obiektów skontrolowano w ramach interwencji) przeprowadzając w nich 276 kontroli sanitarnych.

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami sanitarno-technicznymi wydano 15 decyzji administracyjnych nakazujących. Ponadto wydano 3 decyzje umarzające postępowanie, 1 decyzję wygaszającą oraz 1 decyzję o nałożeniu kary pieniężnej.

W obiektach, w których stwierdzano nieprawidłowości sanitarno-higieniczne nałożono 9 mandatów karnych na łączną kwotę 2 100 zł.

Skontrolowano między innymi: domy pomocy społecznej, noclegownie, dworzec PKP, część zakładów fryzjerskich i kosmetycznych, pływalnie, obiekty świadczące usługi noclegowe oraz obiekty małej infrastruktury.

Ponadto pracownicy Sekcji Higieny Komunalnej prowadzili nadzór nad ekshumacjami oraz organizowanymi imprezami masowymi na terenie miasta Zabrze.

USTĘPY PUBLICZNE I OGÓLNODOSTĘPNE

Na terenie Zabrze funkcjonuje 14 obiektów, do których zalicza się obiekty funkcjonujące samodzielnie (5 ustępów publicznych) lub wchodzące w skład dużych obiektów użyteczności publicznej tj. centrów handlowych, marketów i Dworca PKP (9 ustępów ogólnodostępnych).

Do grupy ustępów publicznych zalicza się obiekty funkcjonujące samodzielnie, zlokalizowane w kontenerach lub pawilonach. Wszystkie ustępy publiczne podłączone są do sieci wodno-kanalizacyjnej. Zapewniony jest dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody oraz do środków higieny tj.: mydła w płynie, papieru toaletowego, ręczników jednorazowego użytku.

W ewidencji figuruje 5 obiektów. Skontrolowano wszystkie obiekty, w których przeprowadzono 6 kontroli. Wydano 1 decyzję administracyjną nakazującą.

Kontrola sanitarna kompleksowa *ustępu publicznego w Zabrze przy ul. de Gaulle'a* wykazała szereg nieprawidłowości tj. zniszczone, zawilgocone, ze śladami po zalaniu powierzchnie powłok malarskich sufitu oraz zniszczone i skorodowane elementy wyposażenia obiektu. W związku z powyższym wydano decyzję administracyjną nakazującą usunięcie powyższych nieprawidłowości. Przeprowadzona kontrola sprawdzająca potwierdziła wykonanie wszystkich nakazów wydanej decyzji.

Spośród ustępów ogólnodostępnych zlokalizowanych w centrach handlowych będących w ewidencji, skontrolowano wszystkie 9 obiektów, w których przeprowadzono 12 kontroli. Nałożono 1 mandat karny w wysokości 200 zł.

Ustępy wyposażone są w oddzielne kabiny dla mężczyzn i kobiet oraz dla osób niepełnosprawnych, podłączone do sieci wodno-kanalizacyjnej. Punkty wodne zapewniają bieżący dopływ zimnej i ciepłej wody. Przy umywalkach zamontowane są dozowniki z mydłem, podajniki z ręcznikami jednorazowego użytku oraz suszarki do rąk. W obiektach zapewniono środki czystości oraz środki dezynfekcyjne (w tym preparaty do dezynfekcji rąk). Odpady komunalne gromadzone są w pojemnikach wyłożonych workami foliowymi, które usuwane są na bieżąco przez firmy zewnętrzne, z którymi zarządcy posiadają podpisane stosowane umowy.

Podczas kontroli kompleksowej toalet ogólnodostępnych zlokalizowanych na terenie jednego z marketów w Zabrze stwierdzono brudne pomieszczenia toalet, brak ciepłej wody oraz uszkodzone bądź niekompletne ich wyposażenie. W związku z powyższym nałożono mandat karny w wysokości 200 zł oraz wydano zalecenia doraźne. Usunięcie nieprawidłowości potwierdzono podczas 2 kontroli sprawdzających.

Ponadto, w roku 2023 wpłynęła interwencja dotycząca brudnych toalet ogólnodostępnych zlokalizowanych na terenie centrum handlowego w Zabrze (przy wejściu od strony przystanku

autobusowo-tramwajowego). Podczas kontroli wszystkich toalet zlokalizowanych w ww. obiekcie stwierdzono, iż toalety są utrzymane w należyтым stanie higieniczno-sanitarnym i technicznym. Interwencję uznano jako niezasadną.

PLYWALNIE

PPIS w Gliwicach prowadzi stały nadzór sanitarny nad 4 pływalniami wraz z monitoringiem jakości wody w nieckach (2 z nich to baseny szkolne, pozostałe to baseny całoroczne). Wydano 4 decyzje dotyczące zbiorczej rocznej oceny jakości wody na pływalni za 2023 r. (2 z uchybieniami).

Przeprowadzono 7 kontroli sanitarnych obiektów, w tym 4 kontrole planowane, 2 kontrole sprawdzające usunięcie nieprawidłowości oraz 1 kontrolę w związku z wniesioną interwencją.

	Adres	Liczba niecek/ cyrkulacji	Liczba pobranych próbek niecka + cyrkulacja (natryski)	Przekroczone parametry (ilość przekroczeń)
PLYWALNIE SZKOLNE	Szkoła Podstawowa Nr 16 ul. Lompy 78, Zabrze	1 / 1	35 (2)	NIECKA: chloroform (4), chlor związany (1), chlor wolny (1) CYRKULACJA: chloroform (3)
	Szkoła Podstawowa Nr 1 ul. Sportowa 5, Zabrze	1 / 1	34 (3)	NIECKA: redox (1) NATRYSK: <i>Legionella</i> sp. (1)
PLYWALNIE KRYTE	AQUARIUS Plac Krakowski, Zabrze	1 / 1	35 (10)	NIECKA: redox (2) CYRKULACJA: chloroform (1), redox (1) NATRYSKI: <i>Legionella</i> sp. (5)
	AQUARIUS KOPERNIK Al. Korfantego 18, Zabrze	5 / 3	164 (7)	NIECKI: chlor wolny (7), chloroform (4), redox (4), chlor związany (2), pH (2), ogólna liczba mikroorganizmów 36±2 · C (2), <i>Pseudomonas aeruginosa</i> (2) CYRKULACJE: chlor związany (2), chloroform (6)

tab. 9 Pływalnie na terenie miasta Zabrze

Wszystkie Pływalnie, na terenie Zabrze ustaliły harmonogram pobierania próbek wody do badań z częstotliwością nie mniejszą niż określona w załączniku nr 3 oraz w zakresie obejmującym parametry ujęte w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2022 r., poz. 1230).

Ogółem do badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych, w ramach kontroli wewnętrznej i urzędowej, pobrano 290 próbek wody z pływalni.

We wszystkich pływalniach proces uzdatniania wody basenowej jest zautomatyzowany i opiera się na usuwaniu zanieczyszczeń metodami fizycznymi i chemicznymi. Podczas filtracji eliminowane są z wody zawarte w niej substancje stałe występujące w postaci zawiesin. Przed tym etapem dodawany jest zwykle koagulant, mający za zadanie związanie się zanieczyszczeń w „większe cząsteczki”, co pomaga w zatrzymaniu ich na złożu filtracyjnym. Następnie dozowany jest korektor pH, który odpowiada za utrzymanie odpowiedniego odczynu wody. Końcowy etap polega na dezynfekcji chemicznej wody przy użyciu głównie podchlorynu sodu (może być wspomagany ozonowaniem lub lampami UV).

W 2023 r. nie stwierdzono braku przydatności wody do kąpieli na nadzorowanych pływalniach, ponieważ pojawiające się przekroczenia mikrobiologiczne na bieżąco były doprowadzane do obowiązujących norm, przez co nie stwarzały one bezpośredniego zagrożenia dla osób kąpiących się:

- Bakterie *Pseudoonas aeruginosa* są wskaźnikiem prawidłowości przebiegu poszczególnych etapów procesu uzdatniania wody basenowej i ich obecność może świadczyć o niewłaściwej eksploatacji filtrów lub nieodpowiednim stanie technicznym instalacji basenowej. Wskaźnik ten służy do ogólnej oceny jakości wody i pośrednio oceny stanu sanitarno-higienicznego instalacji wodnej oraz skuteczności zabiegów czyszczenia i dezynfekcji. Bakterie *P. aeruginosa* są fakultatywnym patogenem występującym powszechnie w środowisku, mogą powodować infekcje u osób o obniżonej odporności.
- Ogólna liczba mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ wskazuje na problem z dezynfekcją wody basenowej, której celem jest utrzymanie możliwie najniższej liczebności populacji tych drobnoustrojów.
- Bakterie *Legionella* sp. są czynnikiem etiologicznym chorób układu oddechowego tzw. choroby legionistów i gorączki Pontiac. Do zakażenia może dojść na skutek wdychania skażonego aerozolu powietrzno-wodnego. Bakterie te występują powszechnie w środowisku naturalnym człowieka, jednak w sprzyjających warunkach (temperatura 25°C - 45°C) bardzo szybko się namnażają. Czynnikiem zwiększającym ryzyko zakażenia jest ich wysoka koncentracja w instalacji ciepłej wody, możliwość przeniesienia drogą wziewną, czemu sprzyja obniżona odporność osób narażonych na infekcję. Z uwagi na powyższe, badania wody pod kątem obecności bakterii *Legionella* sp. wykonuje się w nieckach wytwarzających aerozol wodno-powietrzny oraz pod natryskami na pływalniach.

W przypadku wystąpienia przekroczeń parametrów fizykochemicznych zarządcy przeprowadzali działania naprawcze oraz wykonywali badania kontrolne. Największy problem stanowił chlor wolny.

Chlor wolny jest jednym z najistotniejszych parametrów wody na pływalni, który należy kontrolować regularnie (min. co 4 godziny, nie rzadziej niż 4 razy dziennie). Jego zbyt niski poziom sprzyja stopniowemu rozwojowi bakterii, co wpływa na spadek bezpieczeństwa mikrobiologicznego wody. Przy zbyt wysokich stężeniach chloru wolnego, pomimo,

iz dezynfekcja wody basenowej jest niezbędnym etapem uzdatniania powstaje większa ilość ubocznych produktów dezynfekcji. Chlor, wchodzi w reakcje z zanieczyszczeniami wody na bazie amoniaku (pot, mocz) - tworząc chloroaminy oraz na bazie związków organicznych (związki humusowe, bromki) - trichlorometanany (THM), w tym chloroform. Są to składowe tzw. chloru związanego. Powstałe mono-, di-, tri-chloroaminy powodują zmianę jakości organoleptycznej wody basenowej - wyczuwalny charakterystyczny nieprzyjemny zapach „wody chlorowanej”, a także mogą być przyczyną podrażnienia błony śluzowej oczu i dróg oddechowych oraz zmian skórnych i astmy. Trihalometany należą do halogenowych związków organicznych traktowanych jako substancje toksyczne, dlatego z uwagi na zdrowie użytkowników ważna jest ich możliwie największa redukcja w środowisku basenowym.

Parametry takie jak chlor związany, redox zależą w dużej mierze od obciążenia pływalni, a ich wartość zmienia się wielokrotnie w ciągu doby. Nie mają istotnego znaczenia dla zdrowia ludzi, są jednak pomocne w ocenie funkcjonowania systemu uzdatniania wody basenowej.

Pływalnia szkolna - Szkoła Podstawowa nr 16 ul. Lompy 78, Zabrze

posiada 1 nieckę basenową z systemem cyrkulacji.

Od 23.06.2023 r. do 11.09.2023 r. trwała przerwa technologiczna, podczas której wymieniono na nowe urządzenie kontrolno-pomiarowe PCS chlor wolny, chlor związany, PH i Redox z dwiema pompami dozującymi.

W 2023 r. z pływalni szkolnej pobrano ogółem:

- 34 próbki wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę,
- 3 próbki w ramach kontroli urzędowej.

Analiza laboratoryjna próbek wody pobranych w ramach kontroli wewnętrznej przeprowadzonej w marcu, listopadzie i grudniu oraz w ramach kontroli urzędowej w kwietniu wykazała powtarzające się przekroczenia chloroformu powyżej zalecanej wartości 0,03 mg/l. Wartość ww. parametru w niecce basenowej wynosiła od 0,0495 mg/l do 0,073 mg/l, a w systemie cyrkulacji od 0,0449 mg/l do 0,083 mg/l. Zarządca w celu redukcji stężeń ubocznych produktów dezynfekcji wielokrotnie przeprowadzał działania korygujące polegające m. in. na: dopuszczeniu świeżej wody, zmniejszeniu dozowania podchlorynu sodu, zwiększeniu koagulacji oraz korekty pH. Strona poinformowała, iż prawdopodobną przyczyną przekroczeń, które wystąpiły w listopadzie był montaż i kalibracja nowego urządzenia kontrolno-pomiarowego PCS. W związku z utrzymującym się przekroczeniem w grudniu strona zobowiązała się do podejmowania dalszych działań celem wyeliminowania przekroczeń.

Ponadto prowadzone analizy wykazały podwyższoną wartość chloru wolnego – 0,85 mg/l, przy wartości parametrycznej 0,3-0,6 mg/l oraz chloru związanego – 0,45 mg/l, przy wartości parametrycznej 0,3 mg/l w 1 próbce pobranej z niecki basenowej w marcu. Prawdopodobną przyczyną wystąpienia przekroczenia była popołudniowa godzina poboru wody z niecki, gdy już nikt z niej nie korzystał i została ona przechlorowana. Powyższe nieprawidłowości miały charakter incydentalny, co potwierdziły kolejne badania.

Pozostałe parametry fizykochemiczne oraz wszystkie parametry mikrobiologiczne spełniały wymagania ujęte w załączniku nr 1 oraz w załączniku nr 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia

9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2022 r., poz. 1230).

Pływalnia szkolna - Szkoła Podstawowa nr 1, ul. Sportowa 5, Zabrze

posiada 1 nieckę basenową z systemem cyrkulacji.

W 2023 r. z pływalni szkolnej pobrano ogółem:

- 33 próbki wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę,
- 4 próbki w ramach kontroli urzędowej.

Prowadzone analizy wykazały obniżoną wartość potencjału redox w 1 próbce pobranej w styczniu z niecki basenowej. Powyższa nieprawidłowość miała charakter incydentalny, co potwierdziło kolejne badanie.

Badanie próbki wody ciepłej pobranej z natrysku pływalni przez upoważnionych przedstawicieli PPIS w Gliwicach przed wydaniem zbiorczej oceny rocznej w kwietniu 2023 r., wykazało obecność bakterii *Legionella* sp. w ilości świadczącej o skażeniu w stopniu średnim. Zarządca podjął natychmiastowe działania naprawcze polegające na dezynfekcji chemicznej oraz przepłukaniu układu instalacji ciepłej wody użytkowej. Badanie kontrolne po upływie 4 tygodni nie potwierdziło nieprawidłowości.

Pozostałe parametry mikrobiologiczne oraz fizykochemiczne spełniały wymagania ujęte w załączniku nr 1 oraz w załączniku nr 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2022 r., poz. 1230).

Ponadto w 2023 r. w obu pływalniach szkolnych zostały przeprowadzone kontrole kompleksowe, podczas których stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-higieniczne oraz techniczne dotyczące m.in.:

- braku systematycznego i udokumentowanego nadzoru pracy urzędów oraz rejestrowania wyników pomiaru jakości wody na pływalni nie rzadziej niż co 4 godziny w trakcie godzin użytkowania pływalni;
- braku podajników na papier toaletowy i ręczniki papierowe w sanitariatach w szatni damskiej i męskiej;
- skorodowanych słupków startowych na hali basenowej, skorodowanych elementów armatury sanitarnej w sanitariatach, skorodowanych ościeżnic drzwiowych;
- popękanych, z ubytkami płytek ceramicznych na ścianach oraz podłodze w szatniach, w sanitariatach, w holu oraz hali basenowej;
- ubytków fug pomiędzy płytkami ceramicznymi na ścianach, podłodze oraz na połączeniach płytek ściennych z podłogowymi w szatni damskiej i męskiej,

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydawano zalecenia doraźne, bądź decyzje administracyjne nakazujące stronom ich usunięcie.

Pływalnia Aquarius, Pl. Krakowski 10, Zabrze

posiada 1 nieckę basenową z systemem cyrkulacji.

W 2023 r. z Pływalni Aquarius pobrano ogółem:

- 39 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę,
- 6 próbek w ramach kontroli urzędowej.

Obniżoną wartość parametru redox odnotowano w 2 próbkach pobranych z niecki basenowej oraz w 1 próbce w systemie cyrkulacji. Niezgodność miała charakter incydentalny, co potwierdziły kolejne badania.

W 1 próbce wody pobranej po przerwie technologicznej z systemu cyrkulacji odnotowano ponadnormatywną wartość chloru związanego (0,39 mg/l, wartość parametryczna 0,2 mg/l). Przekroczenie miało charakter incydentalny. Wartość parametru ustabilizowano co potwierdził odczyt z urządzenia.

W 1 próbce wody w systemie cyrkulacji odnotowano ponadnormatywną wartość parametru chloroform (0,048 mg/l, wartość parametryczna 0,03 mg/l), zarządca przeprowadził działania naprawcze polegające na kalibracji urządzeń dozujących chemię basenową, zmieniono partię węgla aktywnego stosowanego w procesie uzdatniania wody oraz zwiększono intensywność pracy odkurzacza basenowego. Badanie kontrolne wykazało skuteczność prowadzonych działań korygujących.

Badania próbek wody ciepłej pobranej z natrysków pływalni przez upoważnionych przedstawicieli PPIS w Gliwicach przed wydaniem zbiorczej oceny rocznej w lutym oraz przez zarządzającego w listopadzie 2023 r., wykazały obecność bakterii *Legionella* sp. w ilości świadczącej o średnim skażeniu całej instalacji pływalni. Zarządca przeprowadzał działania naprawcze polegające na zleceniu firmie zewnętrznej dezynfekcji chemicznej i płukaniu instalacji. Po przeprowadzonych działaniach naprawczych badania kontrolne nie wykazywały nieprawidłowości.

Pozostałe parametry fizykochemiczne oraz mikrobiologiczne spełniały wymagania ujęte w załączniku nr 1 oraz w załączniku nr 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2022 r., poz. 1230).

Przeprowadzona kontrola kompleksowa w zakresie oceny stanu sanitarno-higienicznego i technicznego obiektu nie wykazała nieprawidłowości.

Kryta Pływalnia Aquarius Kopernik Al. Korfantego 18, Zabrze

posiada 1 nieckę basenową, 4 niecki wyposażone w urządzenia wytwarzające aerozol wodno-powietrzny oraz 3 cyrkulacje.

W 2023 r. z Krytej Pływalni Aquarius Kopernik pobrano ogółem:

- 153 próbki wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę,
- 18 próbek w ramach kontroli urzędowej.

W związku z realizacją inwestycji dotyczącej częściowej wymiany centrali wentylacyjnej, obiekt od 19.12.2022 r. do 11 lutego 2023 r. pozostawał zamknięty dla klientów, a badania wody zawieszono. Po uruchomieniu niecek do eksploatacji zarządca przedstawił wyniki badań. Dnia 17.02.2023 r. zarządca poinformował, iż nie będą wykonywane badania wody z jacuzzi prawego oraz lewego ponieważ doszło do rozszczelnienia wanien, co skutkowało wyłączeniem niecek z użytkowania. Po naprawieniu usterki jacuzzi prawe zostało uruchomione w kwietniu, natomiast jacuzzi lewe zostało oddane do eksploatacji w czerwcu.

W 13 próbkach wody stwierdzono ponadnormatywną wartość chloroformu. Przekroczenia występowały w całym ocenianym okresie, aczkolwiek zarządca każdorazowo podejmował działania naprawcze, które w rezultacie powodowały osiągnięcie wartości zgodnej z normatywem. Wartości chloroformu w nieckach basenowych wynosiły od 0,043 mg/l do 0,09 mg/l (5 próbek), a w systemach cyrkulacji od 0,041 mg/l do 0,06 mg/l (8 próbek), przy wartości parametrycznej 0,03 mg/l. Działania korygujące polegały m. in. na dolewaniu świeżej wody do obiegów i niecek basenowych, a także zwiększono poziom dwutlenku chloru.

Zbyt małą zawartość chloru wolnego odnotowano w 6 próbkach w nieckach wytwarzających aerozol wodno-powietrzny (0,01 – 0,56 mg/l, wartość parametryczna od 0,7 – 1 mg/l), przy braku obecności bakterii. Nie miało to istotnego znaczenia dla zdrowia osób kąpiących się.

Przeprowadzone analizy laboratoryjne wykazały zbyt niską wartość parametru redox w dwóch próbkach. Powyższe nieprawidłowości miały charakter incydentalny, co potwierdzały kolejne badania.

W próbkach pobranych w październiku w ramach kontroli urzędowej wykazano ponadnormatywną wartość parametrów mikrobiologicznych, tj. *Pseudomonas aeruginosa* (43 NPL/100 ml, wartość parametryczna 0 NPL/100 ml) i ogólnej liczby mikroorganizmów w 36 °C po 48 h (>300 jtk/1 ml przy wartości parametrycznej 100 jtk/1 ml) oraz parametrów fizykochemicznych, tj. redox (560, wartość parametryczna 770 przy pH 7,3 – 7,6), chlor wolny (0,11 mg/l, wartość parametryczna od 0,7 – 1 mg/l) i związany (0,8 mg/l, wartość parametryczna 0,3 mg/l) w jacuzzi prawym oraz parametrów mikrobiologicznych, tj. *Pseudomonas aeruginosa* (47 NPL/100 ml, wartość parametryczna 0 NPL/100 ml) i ogólnej liczby mikroorganizmów w 36 °C po 48 h (>300 jtk/1 ml przy wartości parametrycznej 100 jtk/1 ml) oraz parametrów fizykochemicznych, tj. redox (557, wartość parametryczna 770 przy pH 7,3 – 7,6), chlor wolny (0,09 mg/l, wartość parametryczna od 0,7 do 1 mg/l) i związany (0,63 mg/l, wartość parametryczna 0,3 mg/l) w jacuzzi lewym. Natomiast próbka wody pobrana w brodziku wykazała ponadnormatywną wartość chloru wolnego (3,98 mg/l, wartość parametryczna 0,7 – 1 mg/l). Po otrzymaniu powiadomienia o powyższych przekroczeniach dyrektor Zabrzeńskiego Kompleksu Rekreacji podjął natychmiastową decyzję o wyłączeniu z eksploatacji powyższych niecek oraz przeprowadzeniu działań naprawczych polegających na wymianie wody w nieckach, umyciu i dezynfekcji niecek oraz kalibracji pompy dozującej podchloryn sodu w brodziku do czasu uzyskania pozytywnych wyników badań. Skuteczność przeprowadzonych działań naprawczych potwierdziły próbki wody pobrane do badań kontrolnych. Zgodnie z oświadczeniem dyrektora ZKR przyczyną ponadnormatywnej wartości chloru wolnego w brodziku była chwilowa awaria w postaci zawieszenia pompy dozującej podchloryn sodu.

Przeprowadzona kontrola kompleksowa w zakresie oceny stanu sanitarno-higienicznego i technicznego obiektu nie wykazała nieprawidłowości.

W 2023 r. wniesiono jedną interwencję dotyczącą zakażenia bakterią chorobotwórczą, tj. gronkowcem złocistym. Osoba wnosząca interwencję wskazała, iż zakażenie mogło nastąpić w wyniku zamoczenia stóp w nogomyjce podczas pobytu na pływalni. Przeprowadzona kontrola doraźna stanu higieniczno-sanitarnego szatni koedukacyjnej, węzłów sanitarnych damskich i męskich oraz brodzików do dezynfekcji stóp (nogomyjek), a także wykonany pomiar stężenia

chloru wolnego w nogomyjkach nie wykazały nieprawidłowości. Podczas kontroli nie stwierdzono zaniedbań w zakresie utrzymania czystości. W związku z powyższym interwencję uznano za niezasadną.

DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Domy pomocy społecznej świadczą szeroki wachlarz usług, tj. opiekuńcze, socjalne, terapeutyczne, rehabilitacyjne czy edukacyjne. W większości obiektów mieszkańcy korzystają z rehabilitacji, a usługi pielęgnacyjne i zdrowotne zapewnione są całodobowo. Domy Pomocy dysponują pokojami wyposażonymi w łazienki dostosowane dla osób niepełnosprawnych lub z możliwością skorzystania z łazienek ogólnodostępnych zlokalizowanych w korytarzach. Pokoje są umeblowane i w większości domów urządzone zgodnie z gustami pensjonariuszy. Wszystkie obiekty posiadają podpisane umowy na odbiór odpadów komunalnych, a te które posiadają gabinety lekarskie również ze specjalistycznymi firmami na odbiór i utylizację odpadów niebezpiecznych. Domy posiadają własne pralnie lub podpisane umowy z firmą zewnętrzną na usługi pralnicze.

W ewidencji prowadzonej przez PPIS w Gliwicach figuruje na obszarze Zabrza 5 obiektów, z których skontrolowano 4 przeprowadzając w nich 4 kontrole. W 2023 r. mandatów nie nałożono, nie wydano decyzji administracyjnych.

W 2023 r. zakończono realizację postępowań administracyjnych wszczętych w 2022 r. w następujących obiektach:

- *Domu Pomocy Społecznej nr 2 w Zabrze, ul. Jaskółcza 11;*
- *Domu Pomocy Społecznej nr 3 w Zabrze, ul. Brysza 3.*

Ponadto, w roku 2023 wpłynęła interwencja dot. występujących zachorowań na świerzb oraz złego stanu sanitarnego w *Domu pomocy społecznej nr 1 w Zabrze, ul. Matejki 62*. W związku z powyższym PPIS w Gliwicach niezwłocznie przeprowadził kontrolę sanitarną interwencyjną, która nie wykazała nieprawidłowości w zakresie higieniczno-sanitarnym. Interwencję uznano za niezasadną.

W 2023 r. przeprowadzono badania jakości wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella* sp. w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę zgodnie z ustalonym harmonogramem w *Domu Pomocy Społecznej nr 2 przy ul. Jaskółczej 11 w Zabrze*. Częstotliwość badań została ustalona w oparciu o wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 poz. 2294). Pobrano łącznie 4 próbki wody ciepłej do badań pod kątem obecności bakterii *Legionella* sp. W ww. obiekcie jakość wody ciepłej w zakresie parametru *Legionella* sp. spełniała wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 poz. 2294).

INNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE POMOCY SPOŁECZNEJ

W ewidencji PPIS w Gliwicach figuruje 6 obiektów, z których skontrolowano 4, przeprowadzając w nich 4 kontrole. Nie wydano decyzji administracyjnych. Mandatów nie nakładano. Stan sanitarny skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń.

Powyższa grupa obiektów prowadzi zajęcia oraz opiekę nad osobami starszymi, osobami niepełnosprawnymi fizycznie i z częściowym upośledzeniem umysłowym. Aktywizacja społeczna realizowana jest m.in. poprzez zajęcia świetlicowo-terapeutyczne, spotkania edukacyjno-wspomagające, wyjścia kulturalno-edukacyjne oraz warsztaty, które zapewniają uczestnikom korzystanie z różnych rodzajów pracowni m.in. plastycznej, stolarskiej, obróbki szkła, krawiecko-hafciarskiej, teatralno-muzycznej. Zajęcia odbywają się pod nadzorem opiekunów.

NOCLEGOWNIE I DOMY DLA BEZDOMNYCH

W ewidencji figurują 4 obiekty. W roku 2023 skontrolowano wszystkie obiekty, przeprowadzając w nich 10 kontroli. Wydano 1 decyzję nakazującą oraz 1 decyzję zmieniającą termin wykonania nakazów decyzji. Mandatów nie nakładano.

Przeprowadzona kontrola kompleksowa *Noclegowni zlokalizowanej w Zabrze przy ul. Trocera 6* skutkowała wydaniem decyzji administracyjnej nakazującej stronie m.in. odnowić powierzchnie ścienne i sufitowe w części pomieszczeń obiektu, zapewnić gładką powierzchnię półek w magazynie do przechowywania środków higienicznych i preparatów myjąco-dezynfekujących, wymienić lub odnowić zniszczoną powierzchnię szafek do przechowywania zapasu odzieży osobistej mieszkańców oraz wydzielić miejsce do przechowywania zapasu sprzętu porządkowego. Przeprowadzona kontrola sprawdzająca potwierdziła wykonanie części nakazów decyzji.

Na wniosek strony termin realizacji pozostałej części nakazów ujętych w ww. decyzji został zmieniony. Nowy termin ustalono na dzień 31.05.2024 r.

W 2023 r. przeprowadzono badania jakości wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella sp.* w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego prowadzonego przez PPIS w Gliwicach zgodnie z ustalonym harmonogramem w obiektach:

- ***Ośrodek Wsparcia – Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży w Zabrze, ul. Ofiar Katynia 48;***
- ***Ośrodek Wsparcia – Schronisko dla Bezdomnych Kobiet w Zabrze, ul. Ofiar Katynia 48;***
- ***Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Zabrze, ul. Kochanowskiego 26.***

Częstotliwość badań została ustalona w oparciu o wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 poz. 2294).

Jakość wody ciepłej w zakresie parametru *Legionella sp.* w *Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn* spełniała wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294).

Natomiast w pozostałych 2 obiektach stwierdzono niezgodności z wymaganiami ujętymi w ww. rozporządzeniu.

Analiza próbek wody pobranych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego PPIS w Gliwicach wykazała skażenie średnie (kolonizacja instalacji). Zarządca w ramach działań naprawczych dokonał przeglądu pieca przez specjalistyczną firmę oraz przeprowadził dezynfekcję termiczną z płukaniem instalacji c.w.u. celem sprawdzenia, czy ww. zanieczyszczenie nadal się utrzymuje. Po upływie 4 tygodni zostało przeprowadzone badanie kontrolne. Analiza laboratoryjna pobranych próbek wody wykazała zgodność parametru mikrobiologicznego ujętego w § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 poz. 2294).

HOTELE I INNE OBIEKTY ŚWIADCZĄCE USŁUGI NOCLEGOWE

W ewidencji figuruje 16 obiektów noclegowych, tj.: 4 hotele skategoryzowane oraz 12 innych obiektów świadczących usługi noclegowe (w tym 6 obiektów hotelarskich bez kategoryzacji i 6 obiektów, w których znajdują się pokoje gościnne).

W 2023 r. skontrolowano 10 obiektów, w których przeprowadzono 10 kontroli. Wydano 1 decyzję administracyjną nakazującą usunięcie nieprawidłowości. Mandatów nie nałożono.

Stan sanitarny skontrolowanych hoteli nie budził zastrzeżeń. Hotele charakteryzują się wysokim standardem wyposażenia i poziomem świadczonych usług. Obiekty te przystosowane są dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Pokoje posiadają pełne węzły sanitarne. Budynki są zadbane, a ich otoczenie uporządkowane i zagospodarowane. Gospodarka odpadami komunalnym oraz postępowanie z bielizną prowadzone były prawidłowo.

Stan sanitarny większości pozostałych obiektów również nie budził zastrzeżeń. Obiekty w grupie hoteli bez kategoryzacji oraz pokoi gościnnych są zróżnicowane pod względem wyposażenia i stanu sanitarno-technicznego oraz charakteru świadczonych usług.

Część obiektów tej grupy posiada pełne węzły sanitarne przy pokojach, natomiast pozostałe posiadają węzły sanitarne ogólnodostępne. Stan higieniczno-sanitarny skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń. Obiekty posiadały umowy na wywóz nieczystości stałych i płynnych z firmami posiadającymi zezwolenia na prowadzenie tego typu działalności, jak również umowy z firmami świadczącymi usługi w zakresie prania bielizny. Ponadto powyższe obiekty posiadają wydzielone magazyny do przechowywania bielizny czystej i brudnej, a także pomieszczenia gospodarcze przeznaczone do przechowywania zapasu środków czystościowych i sprzętu do utrzymania czystości.

W 2023 r. do PPIS w Gliwicach wpłynął wniosek o interwencję w sprawie występowania pluskiew oraz braku utrzymania należytego stanu sanitarno-porządkowego w obiekcie hotelarskim na terenie Miasta Zabrze. W związku z powyższym interweniowano u właściciela obiektu, który zobowiązał się do niezwłocznego przeprowadzenia zabiegów dezynsekcyjnych. Przeprowadzona kontrola sanitarna wykazała nieprawidłowości, w związku z powyższym wydano decyzję administracyjną nakazującą w terminie do dnia 29.02.2024 r. odnowić powierzchnie powłok malarskich części pomieszczeń obiektu, zabezpieczyć otwory wentylacyjne oraz wydzielić zamknięte miejsce do przechowywania czystej bielizny pościelowej.

W 2023 r. przeprowadzono badania jakości wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella sp.* w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę zgodnie z ustalonym harmonogramem w 2 hotelach:

- Hotel Alpex, ul. Franciszkańska 4, Zabrze
  - Hotel IBIS, ul. Jagiellońska, Zabrze
- oraz w 3 innych obiektach świadczących usługi noclegowe

- Valdi Classic, ul. Wyciska, Zabrze
- Pokoje Gościnne „Zielony Ogród”, ul. Roberta Miki 3, 41-800 Zabrze
- Hostel Guido, ul. 3 Maja 93A, Zabrze

Częstotliwość badań została ustalona w oparciu o wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 poz. 2294).

We wszystkich obiektach jakość wody ciepłej w zakresie parametru *Legionella sp.* spełniała wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 poz. 2294).

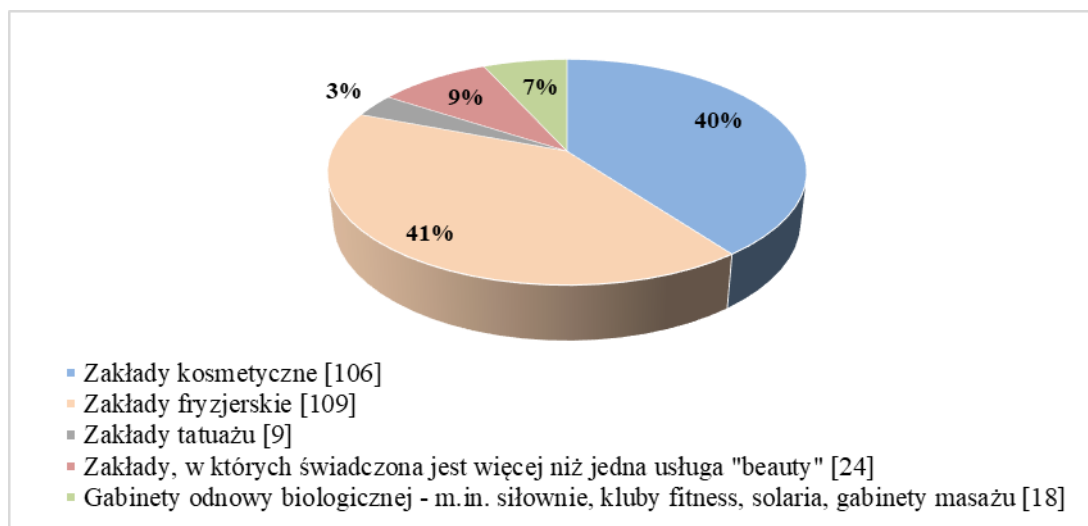
ZAKŁADY FRYZJERSKIE, KOSMETYCZNE, ZAKŁADY ODNOWY BIOLOGICZNEJ, TATUAŻU I SOLARIA, ORAZ ZAKŁADY W KTÓRYCH ŚWIADCZONE SĄ ŁĄCZNIE WIĘCEJ NIŻ JEDNA Z WW. USŁUG

Spośród ujętych w ewidencji 266 obiektów, skontrolowano 106 i przeprowadzono w nich 133 kontrole sanitarne, w tym 12 kontroli w ramach wniesionych wniosków o interwencję.

Jest to najliczniejsza i najbardziej rozbudowana grupa obiektów usługowych. Zapewnione są w nich: pomieszczenia świadczenia usług, pomieszczenia lub miejsca do spożywania posiłków i napojów, szatnie lub miejsca do oddzielnego przechowywania odzieży, pomieszczenia higieniczno-sanitarne, w tym ustępy dla klientów i personelu (często wspólne dla obu grup). Wyposażenie zakładów dostosowane jest do rodzaju wykonywanych usług. W niektórych obiektach usługowych z wyposażenia i pomieszczeń korzystają zewnętrzne podmioty gospodarcze prowadzące pokrewne rodzaje usług na podstawie umów podnajmu części pomieszczeń wraz z wyposażeniem.

Podział obiektów sektora „beauty” będących w ewidencji PPIS w Gliwicach przedstawiono na Rycinie 21.

W związku z stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami higieniczno-sanitarnymi wydawane były zalecenia doraźne, a na nieprawidłowości sanitarno-techniczne wydawane były decyzje nakazujące. Ogółem wydano **9** decyzji, w tym **5** nakazujących, **1** decyzję prolongującą termin wykonania nakazów oraz **3** decyzje umarzające postępowanie.

ryc. 21 Podział obiektów sektora „beauty” zlokalizowanych na terytorium miasta Zabrze,

Stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości sanitarno-techniczne dotyczyły m.in.:

- brudnych, zniszczonych powierzchni podłóg, ścian i sufitów;
- braku wydzielonego i odpowiednio wyposażonego stanowiska do prowadzenia zabiegów dekontaminacji sprzętu;
- braku wydzielonego punktu do higienicznego poboru wody do celów porządkowych;
- zniszczonego wyposażenia meblowego;
- braku opracowanych/zaktualizowanych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi.

Za nieprawidłowości higieniczno-sanitarne stwierdzone podczas kontroli nałożono 7 mandatów na kwotę 1700 zł oraz karę pieniężną na kwotę 1500 zł.

Najczęstsze powody nakładania mandatów:

- niezachowanie należytej czystości pomieszczeń i urządzeń;
- przechowywanie materiałów oraz narzędzi stosowanych do zabiegów w warunkach niezabezpieczających ich przed zanieczyszczeniem lub uszkodzeniem;
- nieprawidłowo prowadzony proces dezynfekcji sprzętu (zanieczyszczone ścinkami włosów roztwory preparatów do dezynfekcji, narzędzia w kąpielni dezynfekcyjnej nie są w pełnym zanurzeniu w roztworze oraz nieprzestrzeganie zaleceń producenta, dotyczących przygotowania i stosowania preparatu);
- wielokrotne stosowanie sprzętów jednorazowych;
- stosowanie do zabiegów z naruszeniem ciągłości tkanek narzędzi niesterylnych;
- nieprzestrzeganie i/lub nieaktualizowanie opracowanych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi.

W roku 2023 zakończono realizację 7 postępowań administracyjnych związanych w wydaniem decyzji nakazujących, wszczętych w 2022 r.

W związku z prośbami o interwencje (wpłynęło 5 wniosków) przeprowadzono kontrole doraźne oraz postępowania wyjaśniające.

Sprawę, która dotyczyła nieprzestrzegania przepisów ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz. U. z 2017 r. poz. 2111), uznano za zasadną. Przeprowadzona kontrola interwencyjna potwierdziła słusność wniesionych zarzutów w zakresie reklamy usług solarium, m.in. reklamy i promocji usług w zakresie udostępniania solarium w środkach usług informatycznych (portalu społecznościowym Facebook). W związku z powyższym wydano zalecenia doraźne i wymierzono stronie karę pieniężną w wysokości 1 500 zł. Strona odwołała się od ww. decyzji oraz wniosła o jej obniżenie do 1 000 zł i rozłożenia płatności na raty.

Pozostałe wnioski o interwencję dotyczyły niewłaściwych warunków sanitarnych podczas świadczenia usług kosmetycznych, fryzjerskich, fryzjersko-kosmetycznych oraz solaryjnych.

W przypadku interwencji dotyczących działalności kosmetycznej przeprowadzona kontrola potwierdziła słusność wniesionych zarzutów. Stwierdzono nieprawidłowości higieniczno-sanitarne, m.in.: stosowanie przeterminowanych preparatów do dezynfekcji powierzchni oraz przeterminowanych bądź z nieokreśloną datą kosmetyków wykorzystywanych podczas świadczenia usług (żele do paznokci), brudne powłoki malarskie, zagracone miejsce prowadzące do wejścia do toalety wspólnej dla klientów i osób świadczących usługi, brak wydzielonego miejsca do dekontaminacji sprzętu wielorazowego, brak punktu wodnego do higienicznego poboru wody do celów porządkowych, niezaktualizowane procedury mające zapewnić ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi. W związku z powyższym wydano zalecenia doraźne. Została również wydana decyzja administracyjna nakazująca stronie usunięcie uchybień. Strona usunęła wszystkie nieprawidłowości, co potwierdzono podczas kontroli sprawdzających.

W sprawie, która dotyczyła niezachowania należytej czystości w pomieszczeniu świadczenia usług solaryjnych, podczas przeprowadzonej kontroli stwierdzono brudną powierzchnię podłogi oraz sufitu, widoczne zakurzone pajęczyny oraz uszkodzoną powierzchnię zabudowy podestu, na którym znajduje się urządzenie do opalania, a zatem potwierdzono słusność wniesionych zarzutów. Nałożono 1 mandat karny w wysokości 200 zł oraz wydano zalecenia doraźne. Strona usunęła wszystkie nieprawidłowości, co potwierdziła kontrola sprawdzająca.

W przypadku interwencji na niezachowanie należytej czystości przy świadczeniu usług w zakładzie fryzjersko-kosmetycznym, przeprowadzona kontrola również potwierdziła słusność wniesionych zarzutów. Stwierdzono nieprawidłowości higieniczno-sanitarne, m.in.: stosowanie do zabiegów z naruszeniem ciągłości tkanek narzędzi niesterylnych, nieprawidłowe przechowywanie narzędzi i materiałów wykorzystywanych przy świadczeniu usług oraz brak opracowanych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi. W związku z powyższym nałożono mandat karny w wysokości 300 zł oraz wydano zalecenia doraźne. Strona usunęła wszystkie nieprawidłowości, co potwierdziły kontrole sprawdzające.

Podczas postępowania wyjaśniającego dotyczącego niewłaściwych warunków sanitarnych podczas świadczenia usług fryzjerskich w miejscu zamieszkania, wezwano do tut. Stacji osobę, na którą złożono skargę. Ustalono, że osoba wezwana oprócz świadczenia usług fryzjerskich na wezwanie klienta, zatrudniona jest w zakładzie fryzjerskim, w którym posiada tzw. bazę wyjazdową służącą m.in. do przechowywania narzędzi fryzjerskich, preparatów kosmetycznych, odzieży ochronnej. Podczas kontroli interwencyjnej w ww. obiekcie stwierdzono nieprawidłowości tj. brak warunków

do prawidłowego przeprowadzania procesu dezynfekcji sprzętu wielorazowego oraz procedur mających zapewnić ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi.

Zatem potwierdzono słusność wniesionych zarzutów. W związku z usunięciem nieprawidłowości przed wydaniem decyzji nakazującej, wydano decyzję umarzającą.

DWORZEC KOLEJOWY

W ewidencji figuruje 1 obiekt, który skontrolowano i przeprowadzono w nim 4 kontrole. Decyzji administracyjnych nie wydano. Nałożono 1 mandat karny w wysokości 200 zł.

Dworzec kolejowy w Zabrze przystosowany jest dla osób niepełnosprawnych. W holu dworca znajdują się kasy biletowe, ławki dla podróżnych, punkt informacyjny oraz pojemniki na odpady komunalne. W przejściu podziemnym na peron, funkcjonują toalety ogólnodostępne – damska, męska, dla osób niepełnosprawnych oraz pokój dla matki z dzieckiem. Peron posiada zadaszenie i wyposażony jest w miejsca siedzące dla pasażerów oraz kosze na odpady. Utrzymaniem porządku i czystości na terenie dworca zajmują się firmy zewnętrzne, z którymi zarządcy obiektu posiadają stosowne umowy.

W okresie sprawozdawczym wpłynął wniosek o interwencję w sprawie obecności gryzoni w okolicy budynku *Dworca kolejowego w Zabrze*. W związku z powyższym przeprowadzono kontrolę sanitarną interwencyjną, która obejmowała przegląd i ocenę stanowiska śmietnikowego zlokalizowanego przy budynku dworca wraz z przyległym terenem oraz holu dworca wraz z przejściem podziemnym prowadzącym na peron. Kontrola wykazała nieprawidłowości tj. teren wokół kontenerów i pojemników na odpady komunalne był zaśmiecony, a pojemniki na odpady komunalne były przepełnione – wydano zalecenia doraźne z trybem natychmiastowej wykonalności oraz nałożono mandat karny w wysokości 200 zł. Zarządca obiektu niezwłocznie podjął działania naprawcze polegające na doprowadzeniu do właściwego stanu porządkowego kontenerów na odpady komunalne oraz terenu, na którym były one ustawione, ponadto zabezpieczono je również przed dostępem osób trzecich. Na terenie zatoki śmietnikowej ustawiono stacje deratyzacyjne. Powyższe działania potwierdzono podczas przeprowadzonej kontroli sanitarnej sprawdzającej.

TERENY REKREACJI I WYPOCZYNKU

W roku sprawozdawczym w tej grupie obiektów nadzorowano obiekty dysponujące nieckami basenowymi nie będące pływalniami oraz obiekty małej infrastruktury rekreacyjno-sportowej.

W tej grupie znajduje się 11 obiektów, z których 3 skontrolowano i przeprowadzono 5 kontroli. Wydano 1 decyzję nakazującą. Mandatów nie nakładano.

INNE OBIEKY DYSPONUJĄCE NIECKAMI BASENOWYMI NIE BĘDĄCE PŁYWALNIĄ

Na terenie Zabrze znajdują się 2 obiekty, które ze względu na brak cyrkulacji (przepływu) wody nie spełniają kryteriów pływalni określonych Ustawą z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. z 2022 r, poz. 147). Obiekty te nie posiadają systemu uzdatniania wody, a dezynfekcja wody odbywa się poprzez ręczne dozowanie środków chemicznych - *Kąpielisko Leśne, ul. Srebrna 10, Zabrze* oraz *Kąpielisko, ul. Jaskółcza 40, Zabrze*.

W 2023 r. do eksploatacji oddano tylko i wyłącznie jeden obiekt tj. *Kąpielisko Leśne przy ul. Srebrnej 10*, które otwarte było od 23 czerwca do 31 sierpnia 2023 r.

Pobrano ogółem:

- 7 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę,
- 9 próbek w ramach kontroli urzędowej.

Przeprowadzona analiza laboratoryjna wykazała przekroczenia parametru mikrobiologicznego, tj. *Pseudomonas aeruginosa* w próbkach wody pobranej w ramach kontroli urzędowej. W związku z dwukrotnym wystąpieniem bakterii zarządca natychmiastowo unieruchomił nieckę i podejmował działania naprawcze polegające na szokowej dezynfekcji do czasu uzyskania pozytywnych wyników badań mikrobiologicznych.

Przeprowadzono 1 kontrolę kompleksową stanu higieniczno-sanitarnego oraz 1 kontrolę doraźną interwencyjną ww. obiektu, w związku z wniesioną interwencją dotyczącą złego stanu technicznego niecki basenowej małej. Podczas kontroli interwencyjnej stwierdzono popękane z ubytkami betonu dno niecki małej i dużej. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami została wydana decyzja administracyjna nakazująca stronie doprowadzenie do należytego stanu niecki basenowej z terminem realizacji do dnia 30.06.2024 r.

OBIEKTY MAŁEJ INFRASTRUKTURY REKREACYJNO-SPORTOWEJ

W roku 2023 przeprowadzono 3 kontrole, podczas których skontrolowano 24 obiekty małej infrastruktury rekreacyjno-sportowej tj. place zabaw, siłownie plenerowe, plac do street workout'u, tory rolkowe, boiska do gier zespołowych, piaskownice. Nie wydano decyzji administracyjnych, mandatów nie nakładano.

Większość skontrolowanych obiektów ogrodzona była siatką lub płotem metalowym. W pobliżu wejść znajdowały się tablice informacyjne, określające zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu. W widocznym miejscu znajdowały się również informacje o zakazie wprowadzania zwierząt na ich teren oraz palenia wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych.

Tereny skontrolowanych obiektów małej infrastruktury rekreacyjno-sportowej utrzymane były w należyтым porządku i wyposażone w sprawny sprzęt, który był na bieżąco kontrolowany pod kątem technicznym. Podczas kontroli nie stwierdzono zanieczyszczeń piasku – okazywano do wglądu atesty higieniczne piasku, a także umowy na jego dostawę oraz wymianę. Ze względu na brak przepisów prawnych nakazujących administratorom zabezpieczać piasek przed zanieczyszczeniami – piaskownice ogólnodostępne nie posiadają osłon (np. pokryw, czy plandek). W związku z tym, zaleca się administratorom aby szybko interweniowali w razie zanieczyszczenia piasku odchodami psów, kotów lub dziko żyjących ptaków i gryzoni oraz usuwali odpady, zwłaszcza te które mogące przyciągać okoliczne zwierzęta (resztki żywności).

Na terenie kontrolowanych obiektów umieszczone były ławki dla opiekunów oraz pojemniki do zbierania odpadów. Podpisano specjalne umowy na odbiór odpadów komunalnych.

Na terenie Zabrze w roku 2023 przy *ul. Jaskółczej/Sportowej* został uruchomiony *wodny plac zabaw*.

Obiekt ten z uwagi na brak niecek basenowych przeznaczonych do pływania lub kąpieli, nie spełnia kryteriów pływalni, w związku z czym nie podlega wymaganiom zawartym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r., w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda

na pływalniach (Dz. U. z 2022 r., poz. 1230). Pomimo tego zarządca *wodnego placu zabaw przy ul. Jaskółczej/Sportowej w Zabrze* prowadził nadzór nad jakością wody.

W przypadku uzyskania ponadnormatywnych wartości parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych (co mogło świadczyć o nieprawidłowo funkcjonującej pracy urządzeń służących do uzdatniania wody) zarządca każdorazowo podejmował działania naprawcze zmierzające do poprawy jakości wody.

CMENTARZE

W ewidencji figuruje 18 obiektów, skontrolowano 5 obiektów, w których przeprowadzono 5 kontroli. Nie wydano decyzji administracyjnych nakazujących, nie nałożono mandatów.

Stan sanitarny skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń. Cmentarze są pod nadzorem zarządu parafii wyznaniowych oraz zarządców komunalnych. Zlokalizowane są przy parafiach oraz na wydzielonych terenach.

Cmentarze wyposażone są m.in. w:

- punkty czerpania wody;
- miejsca gromadzenia odpadów komunalnych;
- regulamin określający zasady korzystania z urządzeń oraz wyposażenia cmentarza.

DOMY PRZEDPOGRZEBOWE I ZAKŁADY POGRZEBOWE

W ewidencji figuruje 8 obiektów, skontrolowano 6 obiektów, w których przeprowadzono 8 kontroli. Nie wydano decyzji administracyjnych nakazujących, nie nałożono mandatów.

Domy przedpogrzebowe wykonują usługi na zlecenie stron w zakresie przechowywania, oraz przygotowywania zwłok do pochówku. Wyposażone są w pomieszczenia do przygotowywania zwłok osób zmarłych do pochówku, chłodnie stacjonarne oraz przenośne, pomieszczenia gospodarcze oraz magazyny. W trakcie czynności kontrolnych skontrolowano również 2 środki transportu do przewozu zwłok i szczątków ludzkich, znajdujące się wówczas na terenie obiektu. Przeprowadzone kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

W 2023 r. zostały skontrolowane 3 specjalistyczne samochody do przewozu zwłok w ramach kontroli zakładu pogrzebowego oraz 6 specjalistycznych samochodów do przewozu zwłok w ramach wydania opinii sanitarnych.

Wszystkie skontrolowane środki do transportu zwłok spełniają wszelkie wymogi higieniczno-sanitarne i techniczne. Kabiny kierowców są odizolowane od przestrzeni przeznaczonej do umieszczenia zwłok. Samochody posiadają zabezpieczenie przed przesuwaniem się trumny podczas przewozu. Podłogi w części przeznaczonej do przewozu trumny wyłożone są materiałami łatwo zmywalnymi i odpornymi na działanie środków dezynfekcyjnych. Pojazdy oznakowane są w sposób trwały wskazujący na jego przeznaczenie.

ARESZT ŚLED CZY

W ewidencji PPIS w Gliwicach znajduje się *Oddział Zewnętrzny Aresztu Śledczego w Bytomiu, przy ul. Janika 12 w Zabrze* (dawny zakład karny przekształcony z dniem 01.12.2021 r. w Oddział Zewnętrzny Aresztu Śledczego w Bytomiu).

W 2023 r. przeprowadzono w ww. obiekcie 1 kontrolę doraźną sprawdzającą. Wydano 1 decyzję administracyjną zmieniającą termin wykonania nakazów decyzji, mandatów nie nakładano.

Podczas kontroli sprawdzającej wykonania nakazów decyzji stwierdzono, iż część nieprawidłowości dotyczących Pawilonu I została usunięta. Na pozostałą część dot. m.in. zawilgocenia z odpadającymi powłokami malarskimi sufitów i ścian w pomieszczeniach pralni, palarni, korytarzach komunikacji wewnętrznej oraz pomieszczeniach WC i niektórych salach mieszkalnych, w związku z prośbą strony wydana została decyzja administracyjna zmieniająca termin wykonania nakazów do dnia 31.07.2024 r.

INNE OBIEKTY

Ogółem w ewidencji ujęto 112 innych obiektów, z których skontrolowano 58, przeprowadzając w nich 65 kontroli. Wydano 6 decyzji nakazujących i 1 decyzję wygaszającą. Mandatów nie nakładano.

Grupa obiektów	Liczba obiektów w ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba wykonanych kontroli
<i>Apteki</i>	46	20	23
<i>Sklepy zielarsko-medyczne</i>	3	1	1
<i>Obiekty sportowe</i>	15	9	12
<i>Obiekty kulturalno-widowiskowe</i>	20	13	13
<i>Stacje paliw</i>	12	7	7
<i>Pralnie</i>	4	2	2
<i>Punkty przyjęć odzieży</i>	1	1	1
<i>Sklepy z odzieżą używaną</i>	2	1	1
<i>Targowiska</i>	4	3	3
<i>Izby wytrzeźwień</i>	1	1	2
<i>Łącznie</i>	112	58	65

tab. 10 Kontrole w pozostałych obiektach użyteczności publicznej w Zabrzu w 2023 r.

APTEKI

Skontrolowano 20 aptek i przeprowadzono w nich 23 kontrole. Wydano 2 decyzje nakazujące oraz 1 decyzję wygaszającą.

Stan sanitarny większości obiektów nie budził zastrzeżeń.

Decyzje nakazujące w 2 obiektach w Zabrzu wydawano jedynie na nieprawidłowości dot. brudnych powierzchni ścian i sufitów w pomieszczeniach aptek oraz brudnych krutek wentylacyjnych.

W związku ze zmianą podmiotu prowadzącego działalność w jednym z obiektów, w którym toczyło się postępowanie administracyjne wydano decyzję wygaszającą zarządzenia decyzji nakazującej.

OBIEKTY SPORTOWE

W ewidencji figuruje 15 obiektów, z czego skontrolowano 9 obiektów (w tym 7 boisk sportowych oraz 2 hale sportowe). Przeprowadzono 12 kontroli, wydano 3 decyzje administracyjne nakazujące. Mandatów karnych nie nakładano.

Stan sanitarny większości obiektów nie budził zastrzeżeń.

W 3 obiektach sportowych w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano decyzje nakazujące. Powyższe nieprawidłowości dotyczyły:

- zniszczonej stolarki drzwiowej w pomieszczeniach obiektów,
- brudnych powierzchni ścian i sufitów w pomieszczeniach obiektów,
- zniszczonego wyposażenia obiektów.

Dwie decyzje zostały wykonane w 2023 r., natomiast jedna jest z terminem realizacji do dnia 30.09.2024 r.

OBIEKTY KULTURALNO– WIDOWISKOWE

W ewidencji figuruje 20 obiektów. W skontrolowanych 13 obiektach przeprowadzono 13 kontroli. Wydano 1 decyzję nakazującą, mandatów nie nakładano.

- *Miejski Ośrodek Kultury w Zabrze, ul. 3 Maja 91a* – podczas kontroli kompleksowej stwierdzono nieprawidłowości dotyczące brudnych powłok malarskich w sali widowiskowej oraz w salach dydaktycznych, w związku z tym wydano decyzję nakazującą z terminem realizacji do dnia 30.09.2024 r.
- *Kino ROMA w Zabrze, ul. gen. Zygmunta Padlewskiego 4* – kontrola kompleksowa wykazała nieprawidłowości dotyczące m.in. brudnych powierzchni kratki wentylacyjnych w pomieszczeniach sanitariatów, braku wydzielonego miejsca do przechowywania zapasu środków higienicznych i preparatów myjąco-dezynfekcyjnych oraz brudnych powierzchni ścian w części pomieszczeń obiektu. Wydano zalecenia doraźne oraz wszczęto postępowania administracyjne przed wydaniem decyzji nakazującej.

IZBY WYTRZEŻWIEŃ

Skontrolowano 1 obiekt, w którym przeprowadzono 2 kontrole. Decyzji nie wydawano, mandatów nie nakładano.

Kontrole sprawdzające w *Izbie wytrzeźwień w Zabrze, przy ul. Wolności 94* wykazały wykonanie zarządzeń decyzji z 2022 r., w związku z czym zakończono postępowanie administracyjne, a obiekt oceniono jako dobry.

POMIESZCZENIA DLA OSÓB ZATRZYMANYCH

W dalszym ciągu pozostaje w realizacji decyzja z 2022 r. wydana przez Sekcję Higieny Pracy po wspólnej kontroli z sekcją Higieny Komunalnej, dotycząca *pomieszczeń dla osób zatrzymanych w Zabrze, ul. 1 Maja 10* dotycząca m.in. odnowienia powłok malarskich we wszystkich pomieszczeniach oraz wymiany zniszczonych powierzchni brodzika oraz grzejnika w pomieszczeniu sanitarnym.

PRALNIE

W 2023 r. skontrolowano 2 obiekty, w których przeprowadzono 2 kontrole. Mandatów nie nakładano.

W trakcie kontroli kompleksowej przeprowadzonej w jednym z obiektów, stwierdzono nieprawidłowości dotyczące brudnych powierzchni ścian w części pomieszczeń obiektu, zniszczonej wykładziny podłogowej w magazynie brudnej bielizny oraz zniszczonej powierzchni półek w magazynie bielizny czystej. W związku z powyższym w 2024 r. zostanie wydana decyzja nakazująca stronie usunięcie nieprawidłowości.

Ponadto w trakcie czynności kontrolnych skontrolowano również 3 specjalistyczne samochody do transportu bielizny. Wewnętrzne powierzchnie ścian i podłóg części do transportu bielizny wykonane są z materiałów zmywalnych i odpornych na działanie środków dezynfekcyjnych. Wnętrza podzielone są trwale ściankami działowymi oraz wydzielone są osobne wejścia do części brudnej i czystej. Każdorazowo po wykonaniu usługi wnętrza środków transportu są myte i dezynfekowane. Samochody wyposażone są w preparaty do dezynfekcji oraz środki ochrony indywidualnej.

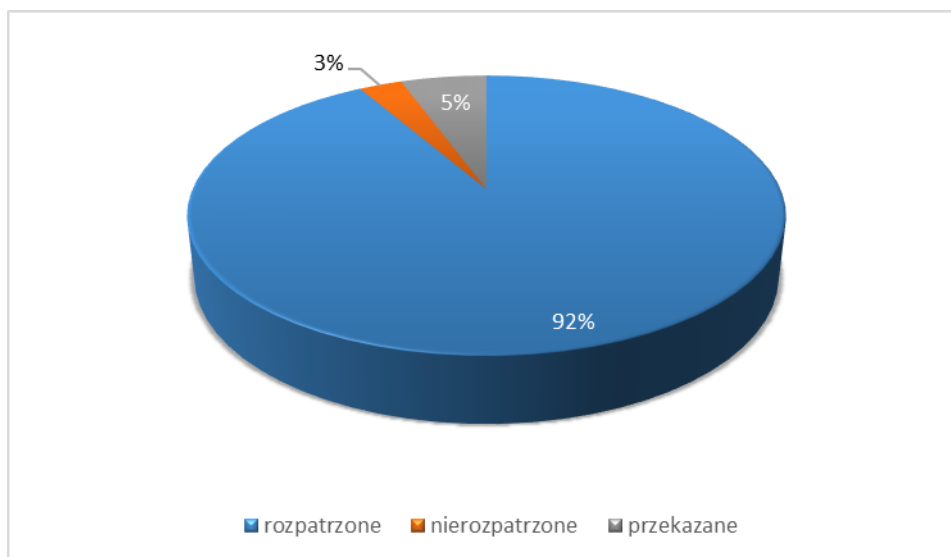
STAN SANITARNO-PORZĄDKOWY NIERUCHOMOŚCI, HIGIENA POMIESZCZEŃ PRZEZNACZONYCH NA POBYT LUDZI NA PODSTAWIE WNIESIONYCH INTERWENCJI

W roku 2023, wpłynęło od mieszkańców miasta Zabrze 36 wniosków o interwencję. W porównaniu do lat poprzednich, liczba zgłaszanych interwencji nieznacznie zmalała (Ryc. 22.)

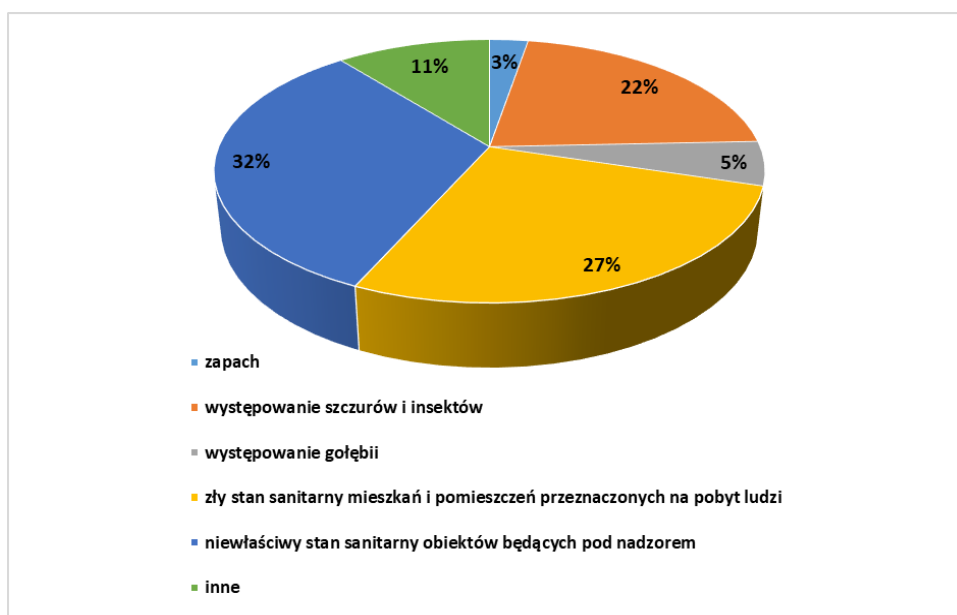
ryc. 22 Liczba wniesionych wniosków o interwencje przez mieszkańców miasta Zabrze

Spośród wniesionych interwencji 33 zostało rozpatrzonych, w przypadku 2 interwencji załatwienie nie należało do kompetencji inspekcji sanitarnej, w związku z czym zostały przekazane innym organom do załatwienia. W przypadku 1 interwencji dotyczącej działalności prowadzonej w zakładzie kosmetycznym w Zabrzu, uzyskano informację, iż obiekt jest nieczynny.

ryc. 23 Interwencje (rozpatrzone, nierozpatrzone, przekazane) w 2023 r.

Na ryc. 23 przedstawiono rozkład procentowy kategorii uciążliwości zgłaszanych przez mieszkańców miasta Zabrze w 2023 r. Wnioski o interwencje dotyczyły najczęściej uciążliwości spowodowanych przez obecność gryzoni i insektów w budynkach mieszkalnych i ich najbliższym otoczeniu, a także złego stanu sanitarnego lokali mieszkalnych i pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi oraz obiektów będących pod nadzorem.

ryc. 24 Rodzaje uciążliwości zgłaszanych przez mieszkańców miasta Zabrze w roku 2023.

Interwencje związane z niewłaściwym stanem sanitarnym mieszkań i związane z tym uciążliwości.

W roku sprawozdawczym wpłynęły 4 wnioski o interwencję, z których wszystkie rozpatrzone. Za zasadne uznano wszystkie 4 sprawy, przeprowadzono 3 kontrole.

Jedna ze spraw dotyczyła uciążliwości zapachowej – po interwencji u zarządcy budynku przeprowadzona została kontrola kominarska, po której zarządca wydał zakaz eksploatacji przewodu kominowego, do czasu usunięcia przyczyny występującej uciążliwości zapachowej, o czym powiadomiono osobę zgłaszającą interwencję.

W 3 sprawach dotyczących zawilgoconych i zagrzybionych lokali mieszkalnych, po przeprowadzonych kontrolach, sprawy przekazano do właściwego miejscowo Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego.

Interwencje związane z niewłaściwym stanem sanitarnym innych pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi

W roku sprawozdawczym wpłynęło 26 interwencji (w tym 12 dotyczących obiektów użyteczności publicznej, będących w ewidencji tut. Stacji), z których 24 rozpatrzono. Jedna sprawa pozostała bez rozpatrzenia – obiekt zamknięty, natomiast 1 sprawa bez wstępnego rozpoznania przekazana została do Urzędu Skarbowego.

W 2023 r. wpłynęło **12 interwencji dotyczących obiektów użyteczności publicznej**, z których 8 spraw uznano za zasadne (prowadzonych przez Sekcję Higieny Komunalnej).

Wydano 4 decyzje nakazujące usunięcie nieprawidłowości, 3 decyzje umarzające, 1 decyzję w związku z nałożoną karą pieniężną 1500 zł. Za stwierdzone nieprawidłowości higieniczno-sanitarne wydano zalecenia doraźne oraz nałożono 3 mandaty karne na sumę 700 zł.

Ponadto za zasadne uznano **10 interwencji nie dotyczących obiektów użyteczności publicznej**:

- 4 sprawy dotyczyły występowania gryzoni w budynkach mieszkalnych:
w Zabrze przy ul. Hutniczej ul. Knurowskiej, ul. Wolności – zarządcy podejmowali działania polegające na zleceniu specjalistycznym firmom DDD przeprowadzenie zabiegów deratyzacyjnych, co potwierdzano podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych i wizjach lokalnych;
- 2 sprawy dotyczące bytowania gołębi w pomieszczeniach strychowych *w Zabrze przy ul. Wolności oraz przy ul. Pawliczka* – zarządcy podejmowali działania polegające na uporządkowaniu, dezynfekcji oraz zabezpieczeniu pomieszczeń strychowych przed dostępem gołębi, bądź wyeliminowaniu uciążliwości związanej z obecnością ptactwa, co potwierdzano podczas przeprowadzanych kontroli;
- 1 sprawa dotycząca występowania insektów (pluskwy) *w budynku przy ul. Wolności w Zabrze* – po interwencji u zarządcy podjęte zostały działania polegające na przeprowadzeniu zabiegów dezynsekcyjnych. Wyeliminowanie powyższej uciążliwości potwierdziła kontrola sprawdzająca;
- 1 sprawa dotycząca awarii kanalizacyjnej w pomieszczeniach piwnicznych *budynku przy ul. Gdańskiej w Zabrze* – po interwencji u zarządcy podjęte zostały działania polegające na usunięciu awarii oraz przeprowadzeniu zabiegów dezynfekcyjnych. Wyeliminowanie powyższej uciążliwości potwierdziła kontrola sprawdzająca;
- 1 sprawa dotycząca uszkodzonej wykładziny podłogowej na korytarzu Urzędu miejskiego w Zabrze – po przeprowadzonej kontroli podjęto działania polegające na doprowadzeniu podłogi do należytego stanu sanitarno-technicznego;
- 1 sprawa dotycząca nieprawidłowości związanej z prowadzeniem działalności przy ul. Rataja w Zabrze w zakresie kosmetyki mobilnej - przeprowadzona kontrola wykazała brak opracowanych procedur dot. wykonywanych usług.

Pozostałe interwencje po przeprowadzonych kontrolach bądź wizjach lokalnych uznane zostały za niezasadne.

Uciążliwości spowodowane przez nieprawidłową gospodarkę odpadami komunalnymi:

W tej grupie spraw wpłynęły 3 prośby o interwencje, z których wszystkie rozpatrzono i 1 uznano za zasadną. W ramach rozpatrywanych spraw przeprowadzono 2 kontrole sanitarne oraz 1 wizję lokalną.

Za zasadną uznano sprawę dotyczącą zalegających odpadów komunalnych na stanowisku śmietnikowym. Zarządca niezwłocznie podjął działania polegające na usunięciu zalegających odpadów, co potwierdzano podczas przeprowadzonej kontroli.

Inne

W roku sprawozdawczym wpłynęły 3 wnioski o interwencję, z których 1 dotyczący zanieczyszczonego psimi odchodami chodnika, bez wstępnego rozpoznaniu przekazano do Prezydenta Miasta Zabrze. Rozpatrzono 2 sprawy, z których obie uznano za zasadne. Przeprowadzono 2 kontrole sanitarne oraz 1 wizję lokalną.

Za zasadne uznano 2 sprawy dotyczące występowania gryzoni w ciągu budynków przy ul. Buchenwaldczyków oraz przy ul. Szybowej. W powyższych sprawach interweniowano u zarządców budynków, którzy zlecali przeprowadzenie zabiegów deratyzacyjnych specjalistycznym firmom. Skuteczność powyższych działań potwierdziły przeprowadzone kontrole sanitarne;

POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ

W okresie sprawozdawczym, oprócz sprawowanego stałego nadzoru nad obiektami użyteczności publicznej i rozpatrywaniem interwencji mieszkańców Zabrze, pracownicy Sekcji Higieny Komunalnej nadzorowali przeprowadzenie ekshumacji, a także sprawowali nadzór w ramach interwencji oraz nad imprezami masowymi.

W 2023 r. wydano:

- 16 decyzji ekshumacyjnych;
- 21 opinii w formie postanowienia na sprowadzenie zwłok z zagranicy;
- 9 opinii na organizowanie imprez masowych sezonowych i okolicznościowych.

NADZÓR SANITARNY W ZAKRESIE JAKOŚCI WODY DO SPOŻYCIA

Miasto Zabrze

- Ludność zaopatrywana w wodę - ok. 180 047 osób.
- Zaopatrzenie w wodę - ilość rozprowadzanej wody – 20 693,83 m³/d.
- Za dystrybucję wody odpowiada Zabrzeńskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością przy ul. Wolności 215.

- Producentami wody są: Zabrzeńskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością przy ul. Wolności 215, Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągowe Spółka Akcyjna z siedzibą przy ul. Wojewódzkiej 19 w Katowicach oraz ujęcie pokopalniane „Szyb Maciej” przy ul. Srebrnej 6 w Zabrzu

Mieszkańcy miasta Zabrze zaopatrywani są w wodę przeznaczoną do spożycia przez Zabrzeńskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością przy ul. Wolności 215. Dostarczana woda pochodzi z ujęć własnych wód podziemnych tj. ujęcia Grzybowice i ujęcia Mikulczyce oraz z zakupu od Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów Spółka Akcyjna w Katowicach. Woda z zakupu napływa do Zabrza z dwóch kierunków: Zawady (ujęcie głębinowe) i strefy zasilania „Mikołów”, gdzie miesza się woda z Goczałkowic, Czańca i Dzieńkowic (ujęcia powierzchniowe).

Tabela 3. Charakterystyka zaopatrzenia w wodę na terenie miasta Zabrze

Lp.	Ujęcie wody/ Zakup	[m ³ /dobę]	Ludność zaopatrywana wodę	Zaopatrywane strefy
1	UW Grzybowice	8 116,15	65 892	Grzybowice, Rokitnica, Helenka, Mikulczyce, częściowo Śródmieście
2	SUW Mikulczyce	3 991,04	30 010	Centrum Północ, os. Kopernika, os. Kotarbińskiego, Maciejów
3	Zakup z GPW Zawada	1 469,53	12 529	Rokitnica, Helenka, Biskupice
4	Zakup z GPW Czaniec, Goczałkowice, Dzieńkowice	7 117,11	71 616	Zaborze, Pawłów, Kończyce, Makoszowy, os. Janek, częściowo Śródmieście

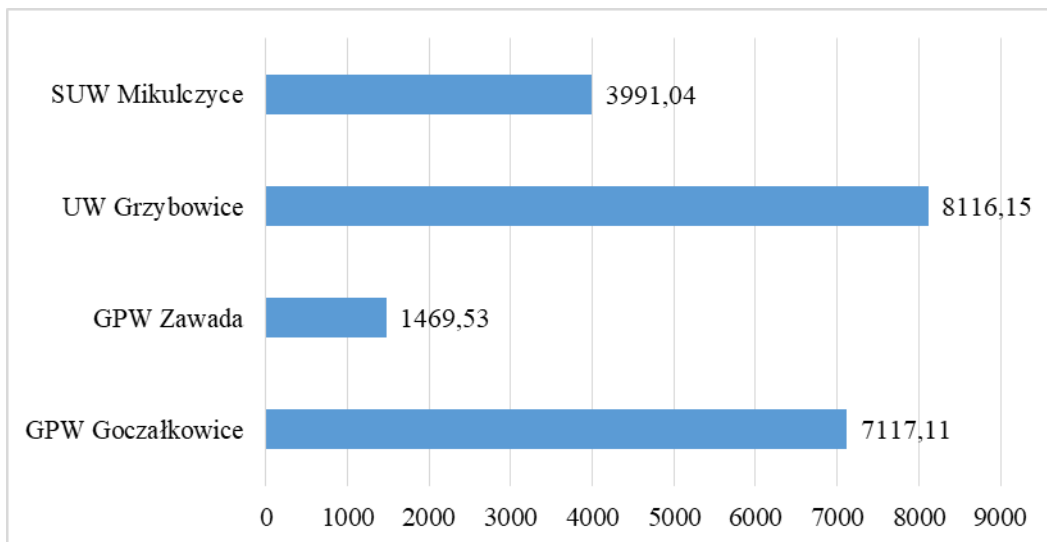
tab. 11 Charakterystyka zaopatrzenia w wodę na terenie miasta Zabrze

Woda pochodząca z ujęcia w Grzybowicach zasila sieć wodociągową dzielnic: Grzybowice, Rokitnica, Helenka, Mikulczyce i częściowo Śródmieście. Eksploatowane są 4 studnie głębinowe: S-1, S-2, S-3, S-4 z utworów węglanowych triasu, o głębokości odwiertów 128-156 m. Ujmowana woda jest dobrej jakości i nie wymaga uzdatniania, przez co może być wtłaczana bezpośrednio do sieci. Celem wyeliminowania wtórnego skażenia mikrobiologicznego prowadzony jest proces dezynfekcji końcowej. Dezynfekcja odbywa się w sposób ciągły przy pomocy podchlorynu sodu.

Stacja Uzdatniania Wody Mikulczyce zaopatruje w wodę dzielnice: Centrum Północ, Maciejów, os. Kopernika, os. Kotarbińskiego. Ujęcie zasilane jest w wodę ze studni głębinowej OPH-1 (utwory triasowe), a studnia P-1 pełni funkcję studni rezerwowej. Uzdatnianie wody polega na napowietrzaniu, utlenianiu oraz filtracji (odmanganianie i odżelazianie) na 5 filtrach (piaskowo-zwirowych ze złożem katalitycznym). Dezynfekcja końcowa prowadzona w sposób ciągły przy użyciu podchlorynu sodu.

Mieszkańcy dzielnicy Biskupice oraz częściowo Helenka i Rokitnica zaopatrywani są w wodę pochodzącą z zakupu z ujęcia głębinowego Stacji Wodociągowej "Zawada" w Karchowicach, które eksploatuje 6 studni głębinowych. Poza dezynfekcją ujmowana woda nie jest poddawana innym procesom uzdatniania

ryc. 25 Udział wody produkowanej oraz pochodzącej z zakupu na terenie miasta Zabrze [m³/dobę]

Woda z ujęć powierzchniowych dopływa z kierunków „Czaniec”, „Goczałkowice” oraz „Dzieńkowice”, skąd trafia do zbiorników wyrównawczych w Mikołowie. Zanim dostarczona zostanie z ww. stacji uzdatniania do mieszkańców dzielnicy Pawłów, Kończyce, Makoszowy, Zaborze, os. Janek i częściowo Śródmieście, w celu minimalizacji ryzyka wystąpienia wtórnego zanieczyszczenia mikrobiologicznego, woda poddawana jest dodatkowej dezynfekcji w punktach: „Przepompownia Urbanowice”, „SZW Mikołów”, „SZW Czarny Las”.

Prowadzony jest stały nadzór nad ujęciem oraz stacją uzdatniania wody. Badania wody były prowadzone w 25 wyznaczonych punktach zgodności.

PPIS w Gliwicach za pośrednictwem upoważnionych przedstawicieli, zgodnie z ustalonym planem pracy na 2023 r., w ramach badań kontrolnych oraz w ramach wzmożonego nadzoru nad jakością wody pobrał:

- 59 próbek wody do badań mikrobiologicznych,
- 51 próbek wody do badań fizykochemicznych.

Zabrzańskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. zgodnie z ustalonym harmonogramem, w ramach badań kontrolnych oraz w ramach wzmożonego nadzoru, a także GPW S.A. w ramach wewnętrznego monitoringu jakości w 2023 r. pobrało:

- 187 próbek wody do badań mikrobiologicznych,
- 184 próbki wody do badań fizykochemicznych.

Wszystkie pobrane próbki wody ze strefy „Grzybowice” spełniały pod względem parametrów mikrobiologicznych i wskaźnikowych mikrobiologicznych wymagania załącznika nr 1 część A. tabela 1. oraz załącznika nr 1 część C. tabela 1. do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 roku w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294).

W ramach wzmożonego nadzoru pobrano 10 próbek wody do badań mikrobiologicznych z punktów zgodności zlokalizowanych na terenie strefy zasilenia w wodę pochodzącą z zakupu „GPW Czaniec”, w związku z dwukrotnym brakiem przydatności wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wydanej przez PSSE w Bielsku-Białej (woda wtłaczana do sieci) ze Stacji Uzdatniania Wody Czaniec mieszczącej się przy ul. Wodociągowej 1 w Kobiernicach. Analizy laboratoryjne nie wykazały nieprawidłowości.

Wzrost ogólnej liczby mikroorganizmów wykazała kontrola wewnętrzna przeprowadzona przez ZPWiK Sp. z o. o. w styczniu w punkcie zlokalizowanym przy ul. Wolności 286 w Zabrzu oraz w lipcu w punkcie zlokalizowanym przy ul. Kasprowicza 2a w Zabrzu. Zdarzenia miały charakter incydentalny, co potwierdziły przeprowadzone badania kontrolne w ww. punktach zgodności oraz w ramach wzmożonego nadzoru w punkcie na sieci zlokalizowanym przy ul. Kasprowicza.

Badanie wody przeprowadzone w ramach kontroli wewnętrznej przez ZPWiK Sp. z o.o. wykazało obecność pojedynczych bakterii grupy coli, przy braku obecności wskaźników zanieczyszczenia kałowego w próbkach pobranych w czerwcu ze Stacji Uzdatniania Wody Mikulczyce oraz w sierpniu z punktu przy ul. Paderewskiego 28 w Zabrzu. Ponadto analiza z punktu przy ul. Paderewskiego 28 wykazała wzrost ogólnej liczby mikroorganizmów. Niezwłocznie przeprowadzone badania kontrolne nie potwierdziły nieprawidłowości. Kolejne badanie w zakresie parametrów mikrobiologicznych i wskaźnikowych mikrobiologicznych przeprowadzone w ramach wzmożonego nadzoru punktu przy ul. Paderewskiego 28 wykazało zgodność z normatywem.

Bakterie grupy coli oraz ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C po 72h są wskaźnikami mikrobiologicznymi niemającymi bezpośredniego odniesienia do bezpieczeństwa zdrowotnego ludzi, natomiast wzrost ich wartości może świadczyć o wtórnym zanieczyszczeniu wody wodociągowej np. materiałem roślinnym lub glebą, dużej zasobności wody w organiczną substancję pokarmową bądź o złym stanie instalacji sieci wodociągowej. Parametry te mogą być przydatne w ocenie czystości i szczelności systemów dystrybucji wody, potencjalnej obecności biofilmu, a także skuteczności dezynfekcji.

Wszystkie pobrane próbki wody ze strefy „GPW S.A./ZPWiK mieszana” spełniały pod względem wykonywanych oznaczeń chemicznych, wskaźnikowych organoleptycznych i fizykochemicznych oraz dodatkowych chemicznych wymagania określone w załączniku nr 1 część B., załączniku nr 1 część C. tabela 2 oraz załączniku nr 1 część D. tabela 1. i tabela 2. ww. rozporządzenia.

Analiza wyników badań z obszaru zasilania „GPW Czaniec” wykazała w lipcu i sierpniu w 4 próbkach przekroczenia wartości parametrycznej ustalonej dla chloroformu (od 0,0315 mg/l do 0,0366 mg/l, przy wartości parametrycznej do 0,03 mg/l).

W wyniku dezynfekcji wody związkami na bazie chloru zawierającej prekursorów organiczne powstają m.in. trihalometany (THM), do których należy chloroform oraz bromodichlorometan. Na narażenie na lotne trichalometany ma w przybliżeniu równy wpływ: spożywanie wody do picia, wdychanie powietrza w pomieszczeniach (w znacznej mierze w związku z ulatnianiem się THM z wody do spożycia), kontakt przez skórę np. w trakcie kąpieli. W chwili obecnej brak jest dowodów na genotoksyczność tych związków. Chloroform został zakwalifikowany jako przypuszczalnie rakotwórczy dla ludzi. Najszerzej obserwowanym efektem jego toksyczności w wyższych stężeniach jest uszkodzenie wątroby. Miasto Zabrze znajduje się na końcu sieci magistralnej GPW, dlatego obserwowany jest wzrost stężenia omawianego parametru. Ponadto należy zaznaczyć, iż w wodę ze strefy zaopatrzenia „Mikołów” zasilane są pływalnie, dla których ustawodawca określił wymagania dla chloroformu na takim samym poziomie, jak dla wody do spożycia.

Ponadto podczas prowadzonej przez GPW S.A. kontroli wewnętrznej jakości wody ze studzienki sprzedażowej strefy „GPW Zawada” badania przeprowadzone w listopadzie wykazały

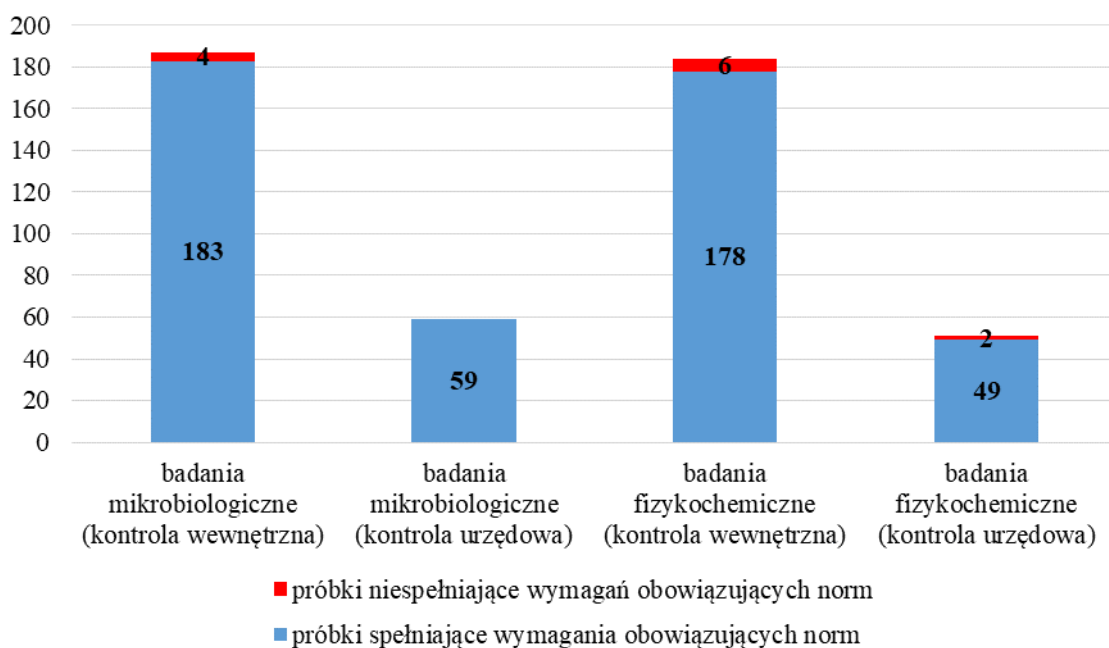
w 1 próbce wyczuwalny obcy zapach, przy wartości parametrycznej akceptowalny przez konsumentów i bez nieprawidłowych zmian.

Nieprawidłową zmianę zapachu wykazała również kontrola wewnętrzna przeprowadzona przez ZPWIK Sp. z o. o. w próbce wody pobranej w kwietniu ze strefy „Grzybowice”. Ze względu na nieakceptowalny zapach nie wykonano badania smaku. Badania kontrolne wykonane niezwłocznie przez przedsiębiorstwo nie wykazało nieprawidłowości.

Zapach wody powinien być akceptowalny przez konsumenta. Woda, która ze względów estetycznych nie jest aprobowana, może skłaniać konsumentów do korzystania z wody pochodzącej ze źródeł bardziej akceptowalnych pod względem estetycznym, ale potencjalnie mniej bezpiecznych. Konsumenti w dużej mierze nie mają możliwości samodzielnej oceny, czy woda do picia jest bezpieczna dla ich zdrowia. Na ich opinię o jakości wody i jej dostawcy będą w znacznym stopniu wpływały parametry jakościowe wody, które są w stanie ocenić własnymi zmysłami. Konsumenti mogą odnosić się z podejrzliwością do wody, która odznacza się zmienionym, nieprzyjemnym zapachem, nawet jeśli nie niesie to bezpośrednich negatywnych skutków dla zdrowia.

Podczas prowadzonej kontroli urzędowej badania przeprowadzone w lutym wykazały podwyższoną zawartość ogólnego węgla organicznego (OWO) w strefie „Mikulczyce” – w punkcie zgodności zlokalizowanym przy ul. Franciszkańskiej 8 w Zabrze. Badanie kontrolne wykazało utrzymującą się nieprawidłowość. Próbkę wody (3 próbki) pobrane w ramach kontroli wewnętrznej przez ZPWIK Sp. z o.o. ze Stacji Uzdatniania Wody Mikulczyce oraz punktów zgodności zlokalizowanych w strefie zaopatrzenia wykazały ustabilizowanie wartości ww. parametru.

Według wytycznych WHO dotyczących jakości wody do picia wartość OWO nie powinna przekraczać 5 mg/l. Ogólny węgiel organiczny (OWO) świadczy o występowaniu materii organicznej w wodzie. Jakość wody bogatej w związki organiczne może ulegać pogorszeniu.

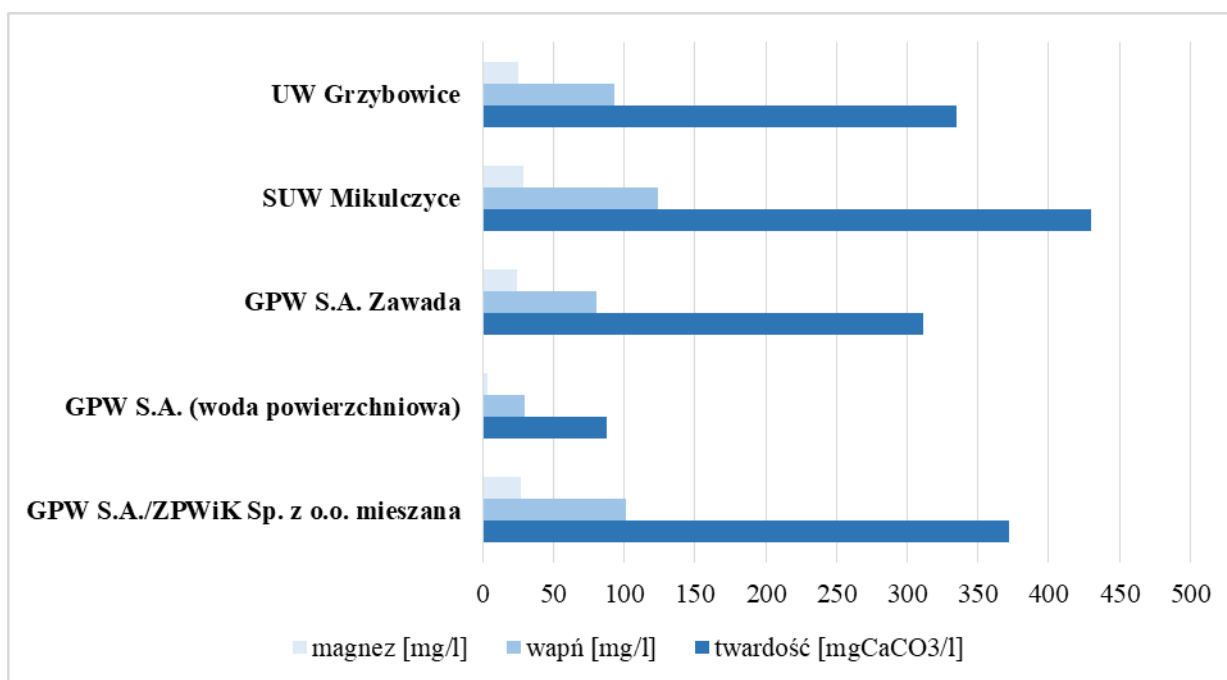

ryc. 26 Porównanie ilości próbek wody spełniających wymagania obowiązujących norm pod względem parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych do ilości próbek niespełniających obowiązujących norm na terenie miasta Zabrze

Zabrzeńskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w związku z pracami na sieci wodociągowej zgłosiło 297 awarii, skutkujących brakiem ciągłości dostawy wody

dla mieszkańców. Ponadto Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów Spółka Akcyjna zgłosiło 2 prace na sieci wodociągowej skutkujące zmianą kierunku zasilania wody oraz brakiem ciągłości dostaw wody. Nie miało to wpływu na bezpieczeństwo zdrowotne konsumentów.

Woda dostarczana mieszkańcom miasta Zabrze w zależności od źródła pochodzenia (głębinowa, powierzchniowa) charakteryzuje się zróżnicowaną twardością. W badanych próbkach wody nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie twardości wody. Zalecana wartość tego wskaźnika (60-500 mg CaCO₃/l) określona została ze względów zdrowotnych, jako wartość pożądana dla zdrowia ludzkiego. Twardość wody jest skutkiem obecności rozpuszczonych w niej jonów metali wielowartościowych, zwłaszcza kationów magnezu i wapnia. Stopień twardości wody jest ważny z perspektywy jej organoleptycznej akceptowalności przez konsumentów, ale też ze względów ekonomicznych i technicznych. Woda do spożycia ma istotny udział w dostarczaniu organizmowi wapnia i magnezu, co ma duże znaczenie dla osób, które przyjmują graniczne ilości tych pierwiastków. Zalecana wartość dla magnezu wynosi 7–125 mg/l, wartość dla wapnia nie została określona w przepisach. Należy zaznaczyć, iż rozporządzenie MZ nie nakłada obowiązku uzupełniania minimalnej zawartości omawianych związków.

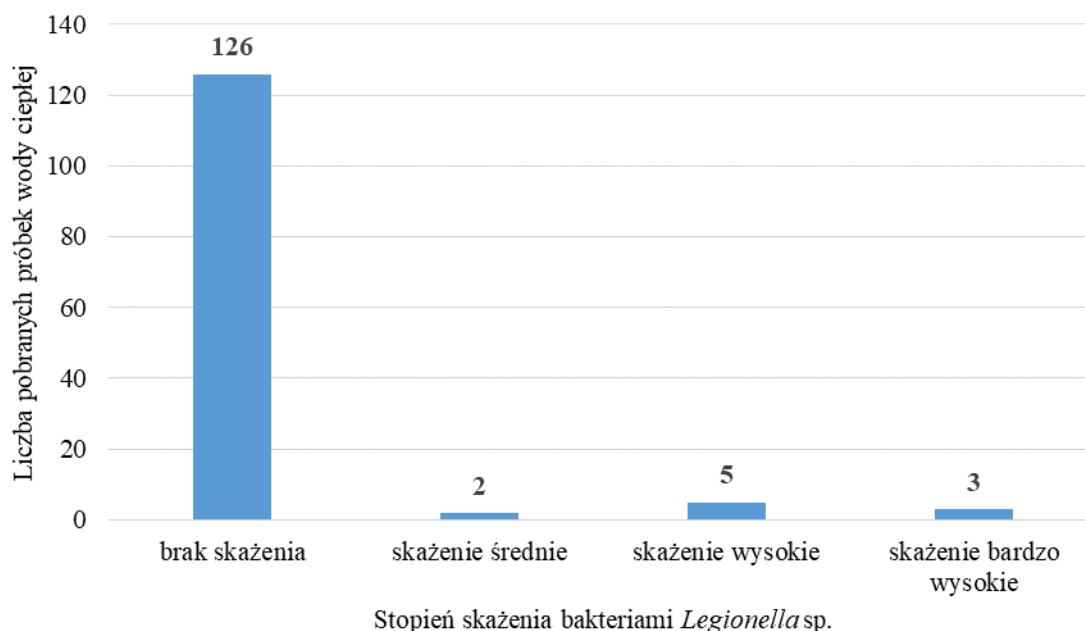

ryc. 27 Średnie wartości twardości, magnezu i wapnia na terenie miasta Zabrze

Na terenie Zabrze eksploatowane jest ujęcie pokopalniane „Szyb Maciej” przy ul. Srebrnej 6 wykorzystujące wodę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Pobór wody odbywa się ze studni utworzonej z przekształconego szybu górniczego (szyb został częściowo zasypany i uszczelniony korkiem izolacyjnym iłowym). Woda poddawana jest procesowi aeracji oraz filtracji na 3 filtrach poziomych grawitacyjnych piaskowo-żwirowych (4 rodzaje granulacji o frakcji <1-15mm) połączonych równolegle. Ponadto istnieje możliwość zastosowania ługu sodowego w procesie uzdatniania wody celem obniżenia twardości wody (woda z ww. ujęcia charakteryzuje się wysoką twardością – ok. 500 mg/l). Średni pobór wody z ujęcia wynosi do 3 m³/d, a szacunkowa liczba ludności zaopatrywanej przez ujęcie wynosi 50 osób. Zarządca ujęcia przeprowadzał badania wody w ramach kontroli wewnętrznej zgodnie z ustalonym z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Gliwicach harmonogramem na 2023 r. Pobrano ogółem

z ww. ujęcia 6 próbek do badań mikrobiologicznych oraz 6 próbek do badań fizykochemicznych. Wszystkie próbki spełniały pod względem wykonywanych oznaczeń mikrobiologicznych, wskaźnikowych mikrobiologicznych, chemicznych, wskaźnikowych organoleptycznych i fizykochemicznych oraz dodatkowych chemicznych wymagania określone w załączniku nr 1 część A. tabela 1, część B., część C. tabela 1 i 2, oraz część D. tabela 1. i tabela 2. ww. rozporządzenia. Woda z ww. ujęcia charakteryzuje się wysoką twardością – ok. 500 mg/l.

W 2023 r. wniesiono 1 interwencję na złą jakość wody przy ul. Kawika w Zabrze dotyczącą brudnej, brunatnej wody od pół roku. W związku z powyższym pobrano do badań laboratoryjnych próbki wody zimnej z hydrantu przy ul. Olchowej/Kawika oraz z przyłącza wodociągowego w budynku przy ul. Kawika 8, a także próbki wody zimnej i ciepłej z wymiennikowni przy ul. Kawika 10 w Zabrze oraz w lokalu mieszkalnym u osoby skarżącej się. Analiza laboratoryjna badanych próbek wody wykazała, iż woda w badanym zakresie w lokalu mieszkalnym oraz woda doprowadzana do budynku przez ZPWIK Sp. z o.o. spełniała wymagania rozporządzenia, natomiast woda ciepła krążąca w obiegu zamkniętym w wymiennikowni wykazała podwyższoną zawartość żelaza 246 µg/l przy wartości parametrycznej – 200 µg/l i mętności - 1,1 NTU, przy wartości parametrycznej – 1 NTU. Dnia 22.06.2023 r. w celu potwierdzenia nieprawidłowości ponownie pobrano próbki wody ciepłej i zimnej do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów wskaźnikowych organoleptycznych i fizykochemicznych tj. żelazo oraz mętność z wymiennikowni przy ul. Kawika 10 w Zabrze. Analiza laboratoryjna pobranych próbek wody wykazała, iż woda w badanym zakresie spełnia wymagania rozporządzenia. W związku z powyższym zalecono administracji bieżącą kontrolę stanu instalacji wewnątrz budynku.

ryc. 28 Zestawienie liczby przebadanych próbek wody ciepłej na terenie Zabrze pod względem parametru mikrobiologicznego *Legionella* sp. w zależności od oceny skażenia.

Podmioty wykonujące działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne oraz właściciele lub zarządcy budynków zamieszkania zbiorowego oraz budynków użyteczności publicznej zgodnie z § 18 ww. rozporządzenia są zobowiązane do wykonania badań wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella* sp. w instalacji ciepłej

wody użytkowej. Bakterie *Legionella* sp. odpowiedzialne za przypadki zachorowań na legionelozę. Grupą szczególnie narażoną są osoby o obniżonej odporności.

W ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządców oraz w ramach kontroli urzędowej pobrano 105 próbek wody w 19 obiektach. Analiza wyników badań wody ciepłej pobranej w poniższych obiektach nie wykazała nieprawidłowości:

1. DPS nr 2, ul. Jaskółcza 11, Zabrze;
2. Szpital Miejski w Zabrzu Sp. z o.o., ul. Zamkowa 4, Zabrze;
3. Zakład Opiekuńczo-Leczniczy, ul. Zamkowa 4, Zabrze;
4. Szpital Specjalistyczny w Zabrzu Sp. z o.o., ul. M. Curie-Skłodowskiej 10, Zabrze;
5. Śląskie Centrum Chorób Serca, ul. M. Curie-Skłodowskiej 9, Zabrze;
6. Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny Nr 1 im. Prof. Stanisława Szyszko Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, ul. 3 Maja 13-15, Zabrze;
7. Kamiliańskie Centrum Opiekuńczo-Lecznicze, ul. Dubiela 10, Zabrze;
8. Hotel Alpex ul. Franciszkańska 4, Zabrze
9. Hotel IBIS ul. Jagiellońska, Zabrze
10. Valdi Classic, ul. Wyciska, Zabrze
11. Pokoje Gościnne „Zielony Ogród” ul. Roberta Miki 3, 41-800 Zabrze
12. Hostel Guido, ul. 3 Maja 93A, Zabrze
13. Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn ul. Kochanowskiego 26, Zabrze
14. Dom Studenta nr 1, ul. Jordana 19, Zabrze
15. Dom studenta nr 5, ul. Marii Curie-Skłodowskiej 44, Zabrze
16. Dom studenta nr 3, ul. Marii Curie-Skłodowskiej 42, Zabrze
17. Dom Studenta Alaska, ul. Jagiellońska 38, 41-800 Zabrze

W 2 obiektach stwierdzono niezgodności z wymaganiami ujętymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294) w zakresie wartości parametru mikrobiologicznego *Legionella* sp.:

1. Ośrodek Wsparcia: – Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, ul. Ofiar Katynia 48, Zabrze
2. Ośrodek Wsparcia – Schronisko dla Bezdomnych Kobiet ul. Ofiar Katynia 48, Zabrze

Ponadto w związku ze zgłoszeniami dot. zachorowań na legionelozę, w 2023 r. przeprowadzono badania jakości wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella* sp. w 2 obiektach, w których pobrano łącznie 31 próbek:

1. Śląskie Centrum Chorób Serca – budynek C, ul. M. Curie-Skłodowskiej 9, Zabrze
2. Niepubliczny Wielospecjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej Zabrze Śląskie Centrum Opieki Medycznej „SALUBRIS”, ul. Wolności 338B, Zabrze

Analiza wyników badań w powyższych obiektach wykazała niezgodność parametru *Legionella* sp. z wymaganiami ujętymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294). Strony zostały zobligowane do podjęcia działań naprawczych i doprowadzenia parametrów zgodnie z normatywem.

Na podstawie wydanych okresowych decyzji o jakości wody, po przeanalizowaniu sprawozdań z badań próbek wody pobranych z terenu miasta Zabrze oraz podejmowanych działań naprawczych stwierdza się przydatność wody do spożycia w badanym zakresie w 2023 r

Ocena stanu sanitarnego w zakładach nauczania i wychowania miasta Zabrze za rok 2023

PPIS w Gliwicach w zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży (dalej: HDM) nadzoruje warunki higieniczno – sanitarne w 151 zakładach nauczania i wychowania. W okresie sprawozdawczym przeprowadziła 128 kontroli w 98 zakładach nauczania i wychowania na terenie miasta Zabrze.

	Ewidencja	Skontrolowane	Przeprowadzone kontrole
Żłobki/kluby malucha	21	21	22
Przedszkola/punkty przedszkolne	42	29	36
Szkoły Podstawowe w tym specjalne	33	24	33
Licea Ogólnokształcące	4	2	5
Szkoły Policealne	7	1	1
Zespoły Szkół w tym specjalne	22	16	26
Szkoły Wyższe	3	0	0
Domy Studenckie	3	1	1
Placówki Wychowania Pozaszkolnego - inne	6	0	0
Młodzieżowy Dom Kultury	2	0	0
Centra Szkolenia Zawodowego	3	1	1
Placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego	1	1	1
Miejska Bursa Szkolna	1	1	1
Ognisko Pracy Pozaszkolnej	1	0	0
Pozaszkolne Placówki Specjalistyczne	1	1	1

ryc. 29 Placówki oświatowo-wychowawcze pod nadzorem na terenie miasta Zabrze, liczba skontrolowanych obiektów.

Wzorem lat ubiegłych przedmiotem kontroli w placówkach było:

1. egzekwowanie bieżącej czystości i warunków do utrzymania higieny,
2. nadzór nad stanem technicznym sal gimnastycznych wraz z ich zapleczem, sal zajęć, boisk szkolnych,

3. nadzorowanie placów zabaw oraz piaskownic w przedszkolach,
4. nadzorowanie warunków w pracowniach chemicznych nad niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i ich mieszaninami,
5. higieniczna ocena rozkładów zajęć lekcyjnych,
6. ocena warunków realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami,
7. ocena prowadzenia dożywiania dzieci i młodzieży,
8. ocena zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych,
9. nadzór nad przestrzeganiem ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych,
10. nadzór nad dostosowaniem mebli edukacyjnych do zasad ergonomii,
11. ocena obciążenia uczniów klas IV-VI ciężarem tornistrów/plecaków

OCENA STANU SANITARNO – TECHNICZNEGO W PLACÓWKACH OŚWIATOWO – WYCHOWAWCZYCH

W bieżącym roku sprawozdawczym nałożono mandat karny w:

- Przedszkolu Nr 49 Zabrze, ul. Sportowa 42 – za nieprawidłowo prowadzone leżakowanie.

Wydano nową decyzję administracyjną na poprawę stanu technicznego w Zespole Szkół Nr 3 w Zabrzu ul. 3 Maja 118.

W bieżącym roku kalendarzowym Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gliwicach zakończył postępowanie administracyjne w 2 placówkach oświatowych:

1. Przedszkole Nr 39 Zabrze, ul. Pobożnego 5 (2016 r.),
2. Zespół Szkolno – Przedszkolny Nr 16 Zabrze, ul. Cmentarna 7 (2016 r.).

W związku z niewykonaniem zaleceń z lat ubiegłych w 2023 r. wydano decyzje administracyjne zmieniające termin w 7 niżej wymienionych obiektach:

1. Przedszkole Nr 6 Zabrze, ul. Jordana 59 (2014 r.) – doprowadzenie pomieszczeń sanitarnych do prawidłowego stanu technicznego,
2. Przedszkole Nr 28 Zabrze, ul. Niedziałkowskiego 35 (2021 r.) – zapewnienie prawidłowej wentylacji w salach zajęć, odmalowanie ścian na klatce schodowej oraz na korytarzach,
3. Szkoła Podstawowa Nr 26 Zabrze, ul. Ogórka 9 (2019 r.) - doprowadzenie schodów na klatce schodowej oraz podłogi w sali zajęć do prawidłowego stanu technicznego, odmalowanie ścian na klatkach schodowych oraz na korytarzach,
4. Szkoła Podstawowa Nr 28 Zabrze, ul. Kosmowskiej 43 (2019 r.) - doprowadzenie podłóg w salach zajęć do prawidłowego stanu technicznego,
5. Zespół Szkół Specjalnych Nr 42 Zabrze, ul. Sienkiewicza 43 (2 x 2014 r.) – odmalowanie ścian w pomieszczeniu auli,
6. I Liceum Ogólnokształcące Zabrze, ul. Wolności 323 (2009 r.) - doprowadzenie podłóg na korytarzu oraz boiska szkolnego do prawidłowego stanu technicznego,
7. IV Liceum Ogólnokształcące Zabrze, ul. Andersa 64 (2009 r.) – doprowadzenie boiska szkolnego do prawidłowego stanu technicznego.

ZAPEWNIENIE UCZNIOM MIEJSCA NA POZOSTAWIENIE W SZKOLE CZĘŚCI PODRĘCZNIKÓW I PRZYBORÓW SZKOLNYCH

W roku sprawozdawczym na terenie Zabrze w związku z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu (Dz. U. 2020 r. poz. 1604) dotyczącym zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych, przeprowadzone kontrole w szkołach podstawowych, liceach funkcjonujących samodzielnie i w zespołach szkół wykazały, że wszystkie ze skontrolowanych szkół zapewniły warunki zgodnie z w/w rozporządzeniem.

WARUNKI DO UTRZYMANIA HIGIENY OSOBISTEJ

W 2023 roku w placówkach dokonano oceny warunków do utrzymania higieny osobistej. Podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na zapewnienie: bieżącej ciepłej wody oraz środków higieny osobistej w pomieszczeniach sanitarnych dla uczniów.

W porównaniu do lat ubiegłych odnotowuje się stałą poprawę warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów.

Kontrola w Zespole Szkół Nr 10 Zabrze, ul. Chopina 26 wykazała, że nie są zachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych (umywalki) w stosunku do liczby uczniów uczęszczających do szkoły.

WARUNKI REALIZACJI PROFILAKTYCZNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ NAD UCZNIAMI W SZKOŁACH

Podczas kontroli przeprowadzonych w szkołach stwierdzono, że wszystkie placówki posiadały gabinety profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami do własnej dyspozycji, z wyjątkiem 1 szkoły, która korzysta ze świadczeń profilaktycznej wspólnie z inną placówką tj.:

- Zespół Szkół Nr 17 Zabrze, ul. Piłsudskiego 58.

Ponadto na terenie Zabrze w szkołach zapewniono **opiekę stomatologiczną, która sprawowana jest nad uczniami do ukończenia 18 roku życia i ma na celu:** ochronę zdrowia uczniów, w tym zdrowia jamy ustnej, a także kształtowanie u uczniów postaw prozdrowotnych oraz odpowiedzialności za zdrowie.

OCENA DOSTOSOWANIA MEBLI EDUKACYJNYCH DO ZASAD ERGONOMII

W 2023 roku została przeprowadzona ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii w niżej wymienionych placówkach:

- *Przedszkole Nr 1 Zabrze, ul. Reymonta 52*

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 45 przedszkolaków w 2 oddziałach – stwierdzono 22 dzieci siedzących nieprawidłowo w 2 oddziałach.

- *Przedszkole Nr 8 Zabrze, ul. Płaskowickiej 3*

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 42 przedszkolaków w 2 oddziałach - stwierdzono 16 dzieci siedzących nieprawidłowo w 2 oddziałach.

- *Przedszkole Nr 11 Zabrze, ul. Fredry 21*

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 49 przedszkolaków w 2 oddziałach – stwierdzono, iż wszystkie dzieci siedzą prawidłowo.

- *Przedszkole Nr 18 Zabrze, ul. Rolnika 33*

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 37 przedszkolaków w 2 oddziałach - stwierdzono 5 dzieci siedzących nieprawidłowo w 2 oddziałach.

- *Przedszkole Nr 27 Zabrze, ul. Św. Wojciecha 4*

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 55 przedszkolaków w 3 oddziałach - stwierdzono 8 dzieci siedzących nieprawidłowo w 1 oddziale.

- *Przedszkole Nr 33 Zabrze, ul. Sobieskiego 3b*

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 55 przedszkolaków w 2 oddziałach – stwierdzono, iż wszystkie dzieci siedzą prawidłowo.

- *Przedszkole Nr 38 Zabrze, ul. Zamenhofa 4*

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 29 przedszkolaków w 2 oddziałach - stwierdzono 16 dzieci siedzących nieprawidłowo w 2 oddziałach.

- *Przedszkole Nr 41 Zabrze, ul. Nyska 21*

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 43 przedszkolaków w 2 oddziałach - stwierdzono 6 dzieci siedzących nieprawidłowo w 2 oddziałach.

- *Przedszkole Nr 43 Zabrze, ul. Klonowa 2*

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 41 przedszkolaków w 2 oddziałach – stwierdzono, iż wszystkie dzieci siedzą prawidłowo.

- *Przedszkole Nr 46 Zabrze, ul. Pokoju 37*

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 27 przedszkolaków w 2 oddziałach - stwierdzono 26 dzieci siedzących nieprawidłowo w 2 oddziałach.

- *Przedszkole Nr 47 Zabrze, ul. Kalinowa 9*

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 39 przedszkolaków w 2 oddziałach - stwierdzono 11 dzieci siedzących nieprawidłowo w 2 oddziałach,

- *Przedszkole Nr 49 Zabrze, ul. Sportowa 42*

Przeprowadzono pomiary dostosowania mebli do wzrostu dzieci wśród 50 przedszkolaków w 3 oddziałach - stwierdzono 12 dzieci siedzących nieprawidłowo w 1 oddziale.

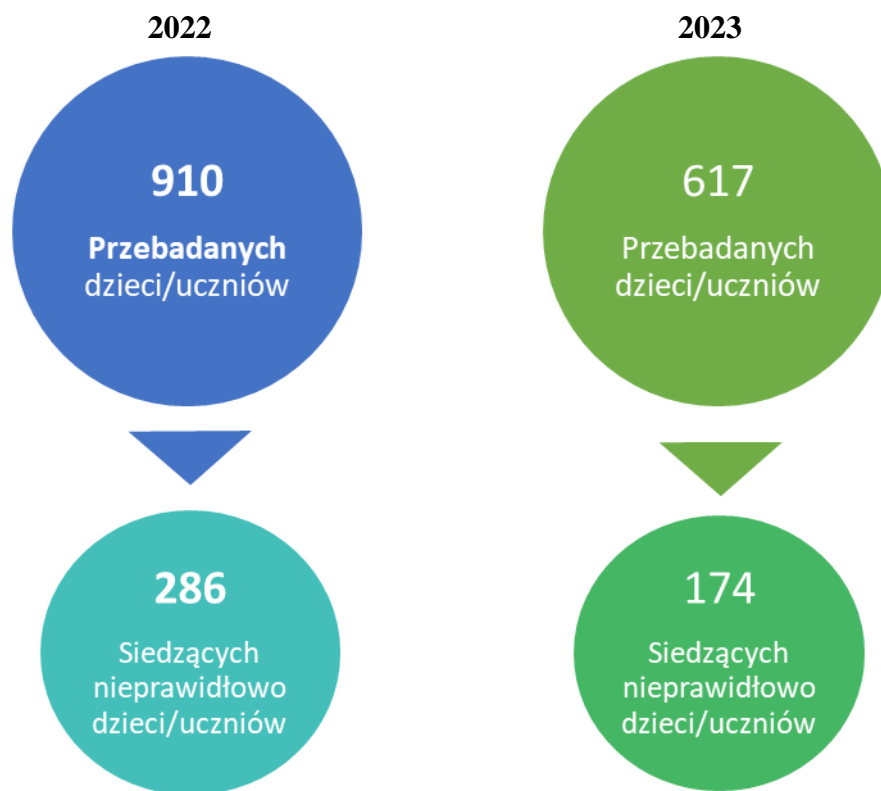
- *Szkoła Podstawowa Nr 30 Zabrze, ul. Wawrzyńskiej 11*

Badaniem objęto 63 uczniów w 4 oddziałach, liczba uczniów korzystających z mebli niedostosowanych/siedzących nieprawidłowo - 18 uczniów w 3 oddziałach.

- *Szkoła Podstawowa Nr 33 Zabrze, ul. Zamenhofa 56*

Badaniem objęto 42 uczniów w 2 oddziałach, liczba uczniów korzystających z mebli niedostosowanych/siedzących nieprawidłowo - 34 uczniów w 2 oddziałach.

Ogółem przebadano 617 dzieci/uczniów w 14 placówkach, z mebli niedostosowanych do ich wzrostu korzysta 174 dzieci/uczniów. Poniżej analiza porównawcza za lata 2022 – 2023.

ryc. 30 Ocena dostosowania mebli przedszkolnych i szkolnych do wzrostu dzieci/uczniów.

HIGIENICZNA OCENA ROZKŁADÓW ZAJĘĆ LEKCYJNYCH

Higieniczną ocenę rozkładów zajęć oceniono w:

- 19 szkołach podstawowych w 283 oddziałach,
- 16 zespołach szkół w 304 oddziałach,
- 2 liceach ogólnokształcących w 32 oddziałach.

Analiza wykazała, że na 619 skontrolowanych rozkładów zajęć w 37 szkołach, wszystkie były prawidłowo konstruowane, z zachowaniem zasad: równomiernego obciążenia uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, zróżnicowania zajęć w każdym dniu oraz możliwości psychofizycznych uczniów do podejmowania intensywnego wysiłku umysłowego w ciągu dnia.

NADZÓR NAD NIEBEZPIECZNYMI SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI I ICH MIESZANINAMI

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego nad pracowniami chemicznymi stwierdzono, że w 25 placówkach skontrolowanych w 2023 r. znajduje się 391,67 kg niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin. Nie stwierdzono substancji przeterminowanych.

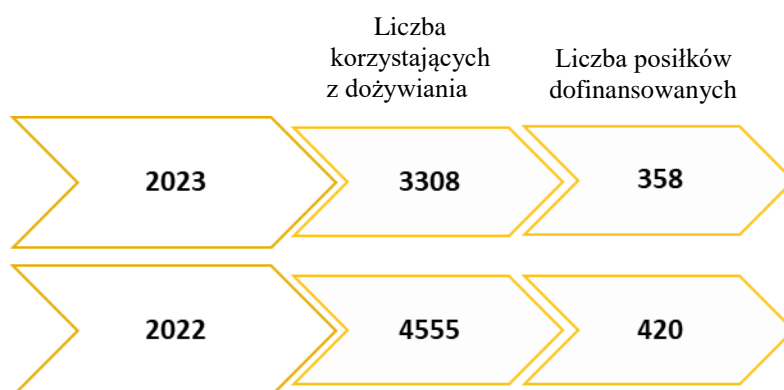
W porównaniu do lat poprzednich również nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin.

W części szkół podstawowych zajęcia prowadzone są wyłącznie w formie teoretycznej.

DOŻYWIANIE DZIECI I MŁODZIEŻY

W roku sprawozdawczym na terenie miasta Zabrze 36 szkół, prowadziło dożywianie w formie obiadów dwudaniowych, z których skorzystało 3308 uczniów. Ponadto z posiłków dofinansowanych skorzystało 358 uczniów.

Akcję „Szlanka mleka” w roku 2023 prowadziło 25 zabrzańskich placówek i skorzystało z niej 4183 uczniów. Poniżej analiza porównawcza za lata 2022 – 2023.

ryc. 31 Liczba uczniów korzystających z dożywiania

POMIARY NATĘŻENIA OŚWIETLENIA

W 2023 roku na terenie Zabrze pracownicy Laboratorium Akredytowanego - Oddział Laboratoryjny tutejszej Stacji Sekcji Badań i Pomiarów na Stanowiskach Pracy, prowadzili pomiary natężenia oświetlenia w salach lekcyjnych i pracowniach komputerowych w 2 placówkach, tj.:

1. *Przedszkole Nr 41 Zabrze, ul. Nyska 21*

Przeprowadzono pomiary natężenia oświetlenia i równomierności oświetlenia w 5 salach lekcyjnych. Pomiary natężenia oświetlenia wykazały, że w 4 salach lekcyjnych natężenie oświetlenia nie spełnia wymagań normy. Równomierność oświetlenia spełnia wymagania normy we wszystkich 5 salach lekcyjnych.

2. *Szkoła Podstawowa Nr 7 Zabrze, ul. Pokoju 41*

Przeprowadzono pomiary natężenia oświetlenia i równomierności oświetlenia w 11 salach lekcyjnych, w tym w 1 pracowni komputerowej. Pomiary natężenia oświetlenia wykazały, że we wszystkich salach lekcyjnych, w tym w 1 pracowni komputerowej natężenie oświetlenia spełnia wymagania normy (z wyjątkiem powierzchni tablicy). Równomierność oświetlenia spełnia wymagania normy we wszystkich salach.

INTERWENCJE

W 2023 roku na terenie PSSE Gliwice przeprowadzono kontrole doraźne w związku ze zgłoszonymi do PPIS interwencjami dotyczącymi:

1. Żłobek Niepubliczny „U cioci Poli” Zabrze, ul. Trocera 39

Interwencja dotyczyła nieprawidłowości w/w obiekcie. W wyniku kontroli stwierdzono zachowanie bieżącej czystości w salach zabaw, w szatni i w pomieszczeniach sanitarnych dla dzieci. W placówce zapewnione są środki czystości i dezynfekcyjne, stosowane na bieżąco, co potwierdzają rejestry dezynfekcji pomieszczeń. Wyniki kontroli przekazano Stronie w rozmowie telefonicznej.

2. Zespół Szkół Nr 10 Zabrze, ul. Chopina 26

Interwencja wniesiona do WSSE w Katowicach, dotycząca nieprawidłowej temperatury w salach lekcyjnych Zespołu Szkół Nr 10 w Zabrzu przy ul. Chopina 26. Została przeprowadzona kontrola doraźna. Sprawdzono temperaturę w 20 salach lekcyjnych oraz dwóch salach gimnastycznych. Pomiar temperatury nie wykazały nieprawidłowości.

3. Zespół Szkolno – Przedszkolny Nr 9 Zabrze, ul. Gwarecka 15

Do PPIS w Gliwicach drogą e-mailową wpłynęła interwencja na nieprawidłowości w Zespole Szkolno – Przedszkolnym Nr 9 w Zabrzu, w skład którego wchodzi Przedszkole Nr 22.

W przedmiotowym obiekcie została przeprowadzona kontrola. W dniu kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości dotyczących poobiedniego odpoczynku dzieci (leżakowały wyłącznie dzieci z grupy maluchów na indywidualnych leżakach).

W szatni, sali przedszkolnej oraz łazience znajdują się oznaczenia graficzne, które są przypisane do konkretnych dzieci, a czynności higieniczne dzieci w łazience każdorazowo nadzoruje nauczyciel bądź pracownik pomocniczy. Przesłano Stronie odpowiedź drogą e-mailową.

W BIEŻĄCYM ROKU SPRAWOZDAWCZYM PRZEPROWADZONO NASTĘPUJĄCE ZADANIA:

W roku 2023 w placówkach oświatowo - wychowawczych prowadzone były zadania zgodnie z wytycznymi GIS:

Przygotowanie szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego:

Sekcja HDM dokonała oceny stanu przygotowania szkół do nowego roku szkolnego.

Na terenie miasta Zabrze skontrolowane zostały pod tym kątem placówki:

- Szkoły Podstawowe – 14
- Zespoły Szkół – 11
- Szkoły specjalne – 4
- Liceum ogólnokształcące - 1

W czasie kontroli zwrócono szczególną uwagę na zakres i przebieg prac prowadzonych w placówkach przed rozpoczęciem roku szkolnego.

Przeprowadzone kontrole wykazały, że placówki oświatowe na terenie Zabrze zostały w większości prawidłowo przygotowane do rozpoczęcia nowego roku szkolnego. Prace remontowo - porządkowe zostały zakończone do 31.08.2023 r.

Wypoczynek zimowy i letni dzieci i młodzieży:

W 2023 roku na terenie miasta Zabrze przeprowadzono 15 kontroli podczas wypoczynku zimowego, z którego skorzystało 484 dzieci. Wyżywienie zapewniło 13 placówek dla 416 uczestników.

Natomiast podczas wypoczynku letniego przeprowadzono 23 kontrole, z wypoczynku skorzystało 832 dzieci. Wyżywienie zapewniło 19 placówek dla 670 uczestników.

Przeprowadzone na terenie Zabrze kontrole wypoczynku zimowego i letniego nie wykazały nieprawidłowości. Dla dzieci i młodzieży organizowano zajęcia w formie gier, zabaw, konkursów, warsztatów i wycieczek wyjazdowych poza miasto. Nadzór nad wypoczynkiem ponownie został wzmocniony działaniami edukacyjno-informacyjnymi na temat bezpiecznych ferii i wakacji, zapobiegania grypie i WZW typu A oraz substancji psychoaktywnych. Materiały przekazywano w formie elektronicznej i papierowej (ulotki i plakaty).

Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów

W 2023 roku pracownicy PSSE Gliwice Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży, przeprowadzili badania dotyczące obciążenia uczniów ciężarem tornistrów (klasy od IV do VI) w 2 niżej wymienionych szkołach na terenie miasta Zabrze:

- Szkoła Podstawowa Nr 29 Zabrze, ul. Budowlana 26,
- Zespół Szkół Nr 18 Zabrze, ul. Sitki 55.

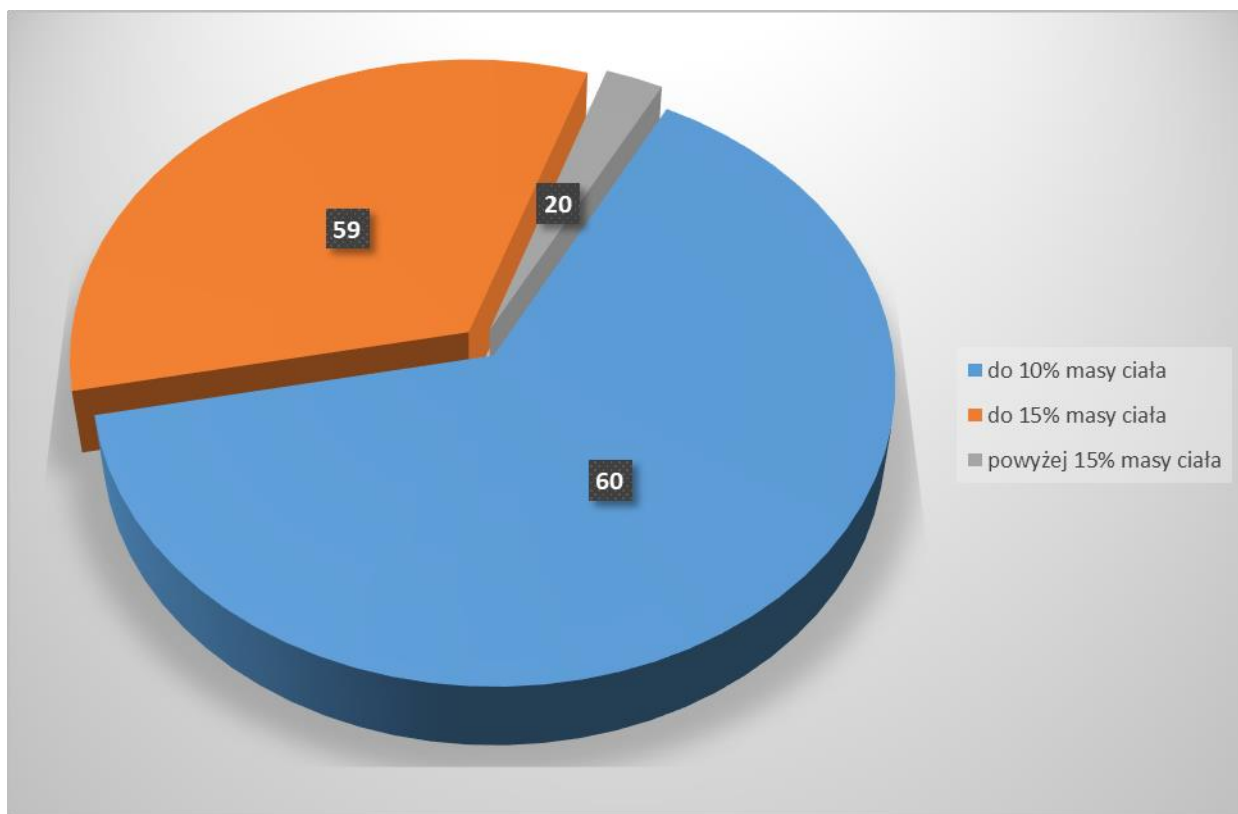
Zgodnie z arkuszem badań w tym zakresie stwierdzono, że:

- w 8 oddziałach waga tornistra szkolnego w zakresie do 10% masy ciała ucznia wyniosła u 60 uczniów,
- w 8 oddziałach waga tornistra szkolnego w zakresie 10-15% masy ciała ucznia wyniosła u 59 uczniów,
- w 6 oddziałach waga tornistra szkolnego w zakresie większym niż 15% masy ciała ucznia wyniosła u 20 uczniów.

OBIEKTY NOWOURUCHOMIONE

W 2023 r. na terenie Zabrze zostały uruchomione również nowe obiekty:

1. Przedszkole Zielone Sady Zabrze, ul. Wolności 199,
2. Żłobek Bliskościowy „Mądre Sówki” Zabrze, ul. Bażantów 5/2U,
3. Przedszkole Niepubliczne Norlandia Zabrze, ul. Ks. Pawła Pośpiecha 20,
4. Centrum Innowacji Silesia Zabrze, ul. Lompy 41

ryc. 32 Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów/plecaków.

PODSUMOWANIE

Na terenie Zabrza stan techniczny placówek oświatowych ulega sukcesywnej poprawie. Pomimo, iż Dyrektorzy placówek podejmują działania zmierzające do poprawy warunków technicznych budynków. Jednak brak środków finansowych stwarza im dużą trudność w terminowej realizacji decyzji administracyjnych, dotyczących m.in. remontów kapitalnych bloków sportowych, pomieszczeń zajęć lekcyjnych, pomieszczeń sanitarnych oraz boisk szkolnych.

W związku z powyższym w roku sprawozdawczym udało się jedynie wyegzekwować 2 decyzje administracyjne.

Niestety w dalszym ciągu toczą się postępowania administracyjne wszczęte w 2009 r. oraz w 2014 r.

W 2023 roku pracownicy Sekcji HDM kontynuowali działania na rzecz edukacji prozdrowotnej ukierunkowanej na profilaktykę wad postawy.

Wzrasta liczba placówek zakupujących nowe ergonomiczne wyposażenie sal lekcyjnych, jednak nadal występuje problem niedostosowania stanowisk do zasad ergonomii. Dlatego też podczas kontroli zalecany jest wzmożony nadzór nad prawidłowym dostosowaniem mebli do wzrostu uczniów. Na uwagę zasługuje również fakt, iż pomimo zapewnienia w klasach mebli o właściwych parametrach, dzieci nie zawsze zajmowały stanowiska odpowiednie dla nich pod względem ergonomii. Podstawową przyczyną zaistniałej sytuacji była niezajomość zarówno u dzieci jak i nauczycieli zasad prawidłowego doboru mebli do ich warunków antropometrycznych.

Placówki, w których stwierdzono nieprawidłowości zostały zobligowane do podjęcia działań naprawczych.

W roku sprawozdawczym na terenie Zabrze zostały również przeprowadzone badania obciążenia uczniów ciężarem tornistrów.

Część uczniów nie pozostawia podręczników i przyborów w klasach lub szafkach szkolnych, mimo zapewnionych przez placówki w tym zakresie prawidłowych warunków.

Niepokojącym zjawiskiem pozostają niewątpliwie problemy o charakterze higienicznym, związane ze stwierdzonymi przypadkami wszawicy, świerzbu oraz chorób pasożytniczych. W związku z powyższym w dalszym ciągu istnieje konieczność szerzenia profilaktyki zdrowotnej w tym zakresie. W placówkach wdrażane są procedury wewnętrzne na wypadek wystąpienia chorób zakaźnych lub pasożytniczych opracowane zgodnie ze stanowiskiem Departamentu Matki i Dziecka w Ministerstwie Zdrowia.

PPIS w Gliwicach pozostają w ścisłym kontakcie z władzami samorządowymi i na bieżąco przekazują informacje w formie wystąpień o wszelkich nieprawidłowościach i problemach występujących w placówkach oświatowo - wychowawczych.

**OCENA STANU SANITARNEGO
TERENU DZIAŁANIA PAŃSTWOWEGO POWIATOWEGO INSPEKTORA
SANITARNEGO W GLIWICACH Z ZAKRESU ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU
SANITARNEGO – OBSZAR MIASTA ZABRZE**

I. Zagadnienia dotyczące opiniowania planów zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Dla Miasta Zabrze w roku 2023 wydano 2 opinie sanitarne dla projektów dokumentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Miasto Zabrze objęte jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego na powierzchni **2598,45 ha** co stanowi **32,32%** powierzchni miasta. Wydane opinie dotyczyły łącznej powierzchni **24,84 ha**. Opinie dotyczyły:

- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w Grzybowicach w rejonie ul. Na Lesie,
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmujący teren w rejonie ul. Wolności 63 w dzielnicy Maciejów w Zabrzu.

Dla miasta Zabrze, w roku 2023 wydano 2 uzgodnienia określające zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko oraz jedno uzgodnienie dotyczące odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

II. Zagadnienia dotyczące uzgadniania przedsięwzięć na etapie decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych

Dla miasta Zabrze wydano 9 opinii, dotyczących następujących zagadnień:

- budowa, rozbudowa i przebudowa hal produkcyjnych i produkcyjno-magazynowych głównie na terenach strefy ekonomicznej,
- budowa ferm fotowoltaicznych,
- zabudowa zbiornika naziemnego dwupłaszczowego o pojemności 9000l do magazynowania oleju,
- budowa lakierni proszkowej.

We wszystkich opracowaniach gwarantuje się, że zakres oddziaływania realizacji pozostaje w granicach terenu, do którego Inwestor ma prawo. W trakcie uzgodnienia inwestycji brano pod uwagę następujące zagadnienia: emisja zanieczyszczeń, ochronę powietrza, usytuowanie terenów mieszkaniowych i kierunków oddziaływania transgranicznego, a także poziom emisji hałasu i zanieczyszczeń pyłowych. Dla ww. opinii nie odnotowano protestów.

III. Zagadnienia związane z uzgadnianiem dokumentacji projektowej

W roku 2023 dla miasta Zabrze uzgodniono 9 projektów przedłożonych przez wnioskodawców. Dokumentacja dotyczyła głównie obiektów służby zdrowia, gabinetów indywidualnej praktyki lekarskiej, budynków mieszkalnych wielorodzinnych oraz salonów fryzjersko – kosmetycznych. Projekty obiektów nowych w zdecydowanej większości nie obejmowały projektów technologicznych instalacji sanitarnych.

IV. Zagadnienia dotyczące uczestnictwa w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych.

W roku 2023 wydano **72** opinie w tym **23** opinie z art. 56 Prawa Budowlanego (hale produkcyjno-magazynowe, obiekty handlowo-usługowe, obiekty służby zdrowia itp.). Nie wszystkie obiekty zgłaszane do odbioru z art. 56 Prawa Budowlanego zostały odebrane po pierwszych oględzinach. Większość Inwestorów przystosowała obiekty zgodnie z projektem uzgodnionym w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych, choć w niektórych przypadkach przekazano Inwestorowi zalecenia do wykonania. Wskazówki nie miały wpływu na procedurę odbiorową związaną z koniecznością wydania decyzji sprzeciwu. Sprawy te dotyczyły nieprawidłowego wykonawstwa i przygotowania pomieszczeń oraz innych drobnych usterek. Zdarzały się także sytuacje samowolnych zmian dokonywanych przez Inwestorów, które uznawano, jeżeli nie miały wpływu na zachowanie wymagań higienicznych i zdrowotnych.

V. Zagadnienia odnośnie współpracy z innymi organami

Współpraca przebiegała bez zarzutów, polegała na kontaktach telefonicznych oraz ewentualnych spotkaniach.

VI. Współpraca z nadzorem bieżącym

Współpraca między działami polegała głównie na udziale sekcji Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w zakresie doradztwa merytorycznego w poszczególnych sprawach. W mieście Zabrze nie odnotowano interwencji.

VII. Wnioski

Aktualnie teren miasta Zabrze objęty jest w 32,32% (2598,45 ha) obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Wnioski Prezydenta Miasta Zabrze przygotowywane są prawidłowo i zawierają niezbędne załączniki.

Zauważalny jest wzrost standardu wykończenia obiektów zgłaszanych do oględzin odbiorowych wśród których przeważającej mierze są zakłady fryzjersko-kosmetyczne, sklepy usługowo-handlowe oraz lokale gastronomiczne. Ponadto wiele lokali usługowych modernizuje się oraz rozszerza zakres dotychczasowej działalności dostosowując nieruchomości do aktualnych przepisów. Podczas odbiorów przedkładane są protokoły skuteczności wentylacji lub opinie kominiarskie. Zwraca się uwagę na prawidłowe rozwiązania wentylacji tak, aby wyeliminować uciążliwość dla otoczenia.

Zauważalne jest zwiększenie powierzchni terenów należących do KSSE Zabrze. W postępowaniach do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nadal dominującą rolę odgrywają inwestycje przemysłowe.

DZIAŁALNOŚĆ OŚWIATOWO-ZDROWOTNA I PROMOCJI ZDROWIA

PPIS w Gliwicach w ramach prowadzonej działalności inicjuje, organizuje, prowadzi, koordynuje i nadzoruje działalność oświatowo-zdrowotną w celu ukształtowania odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych ludzi.

W roku 2023 zagadnienia edukacyjne realizowane były poprzez interwencje programowe i nieprogramowe oraz całoroczne akcje informacyjno-edukacyjne.

INTERWENCJE PROGRAMOWE

fol. 1 Banery realizowanych programów

W roku szkolnym 2022/2023 realizowano programy zdrowotne, tj.:

- „*Bieg po zdrowie*” program antytytoniowej edukacji zdrowotnej adresowany do uczniów IV klas szkół podstawowych. Przystąpiło do niego 33% szkół podstawowych, a odsetek klas IV biorących udział w programie wyniósł 18%. Ta edycja objęła swoim zasięgiem 1485 uczniów. Zgodnie z założeniami programu odnotowano także aktywny udział i zaangażowanie rodziców/opiekunów dzieci. Do programu przygotowano materiały: podręcznik dla nauczyciela, zeszyt ćwiczeń dla ucznia, plakaty, ulotkę informacyjną dla rodziców, filmy edukacyjne dla rodziców i nauczycieli. Niektóre szkoły program rozszerzały o dodatkowe działania: gazetki tematyczne, prace plastyczne, przypomnienie regulaminu uczniowskiego, informacje o szkodliwości e-papierosów.
- „*Trzymaj Formę!*” program skierowano do uczniów klas V-VIII w szkołach podstawowych, którego celem była edukacja i trwałe kształtowanie prozdrowotnych nawyków wśród

młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety. Do programu zgłosiło się 35% szkół podstawowych.

Zasięg programu 8529 odbiorców.

- *„ARS, czyli jak dbać o miłość ?”* program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych, skierowano do uczniów szkół ponadpodstawowych i ich rodziców. W ramach zajęć prowadzono prezentacje filmów edukacyjnych, dyskusje grupowe, zajęcia z terapeutami uzależnień oraz ćwiczenia warsztatowe. Do realizacji programu przystąpiło (53%) szkół ponadpodstawowych. Działaniami programowymi objęto ogółem 1680 uczniów. W tej edycji programu udział wzięło 423 rodziców.
- *Klub Zdrowego Przedszkolaka* projekt wspierający prawidłowy rozwoju dzieci poprzez promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci przedszkolnych i ich rodziców. W roku szkolnym 2022/2023 do projektu przystąpiło 77% przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. W inicjatywie udział wzięło 2278 dzieci w wieku 5-6 lat, jak również 1840 rodziców. Wśród przygotowanych materiałów do dyspozycji nauczycieli znalazły się: prezentacje interaktywne, film edukacyjny *„Jak działa człowiek-odporność”*, książeczka *„Przygody dzielnego Niedźwiadka Szczepana”*, podkład muzyczny, piosenka edukacyjna, kolorowanka, plakaty, banery i inne materiały. Projekt spotkał się z bardzo dużym zainteresowaniem ze strony dzieci, które z dużym zaangażowaniem brały udział w proponowanych zajęciach.

Zajęcia dla dzieci prowadzone były przez nauczycieli przedszkolnych i poruszały zagadnienia dotyczące:

- profilaktyki chorób wirusowych przenoszonych drogą kropelkową;
- profilaktyki chorób zakaźnych, szczepienia;
- bezpiecznego korzystania ze słońca,
- profilaktyki chorób odkleszczowych.

W ramach klubu zrealizowano dwa programy edukacyjne:

- *„Czyste powietrze wokół nas”* program zwiększający wiedzę rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi;
- *„Skąd się biorą produkty ekologiczne”* zwiększający wiedzę dzieci na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych. Podstawowymi narzędziami programu były: publikacja *„Skąd się biorą produkty ekologiczne?”*, animowany film edukacyjny, scenariusze zajęć dla nauczycieli i dzieci sześciolatków.
- *„Smak życia”, czyli debata o nowych substancjach psychoaktywnych*, projekt dostarczający młodym ludziom podstawowych informacji na temat „dopalaczy” i zagrożeń wynikających z ich używania, a w konsekwencji zwiększenia ostrożności i zmniejszenia otwartości na

kontakty z tymi produktami. Przystąpiło do niego 76% szkół podstawowych. Ta edycja objęła swoim zasięgiem 10 652 uczniów klas 7 i 8 oraz 6840 rodziców.

- „*Podstępne WZW*” – programu edukacyjny w zakresie profilaktyki zakażeń HAV, HBV i HCV, realizowany był przez nauczycieli biologii (64 osób), pielęgniarki środowiska szkolnego (74 osób) i pedagogów (18 osób). Program zrealizowało 76% szkół ponadpodstawowych. Zasięg programu 13 860 uczniów oraz 970 rodziców.
- „*Znamię! Znam je? – czyli co musisz wiedzieć o czerniaku skóry*” program edukacyjny w zakresie profilaktyki czerniaka i samobadania skóry. Objął swym zasięgiem 14 620 uczniów. Realizowany był w 76% szkół ponadpodstawowych, przez nauczycieli biologii (386 osób), pielęgniarki środowiska szkolnego (96 osób), wychowawców klas (41 osób) i pedagogów (18 osób).
- „*Wybierz życie – pierwszy krok*” program edukacyjny dla uczniów szkół ponadpodstawowych dotyczący profilaktyki raka szyjki macicy i zakażeń HPV. Objął swym zasięgiem 4560 uczniów. Realizowany był w 68% szkół ponadpodstawowych, przez nauczycieli przedmiotowych (45 osób), pielęgniarki środowiska szkolnego (15 osób) i pedagogów (23 osób).
- Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV*, którego celem jest zwiększenie poziomu wiedzy młodzieży na temat profilaktyki zakażeń wirusem HIV i choroby AIDS, w tym dróg zakażenia oraz kształtowanie postawy odpowiedzialności za własne zdrowie i życie, oraz postawy tolerancji wobec osób zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS. Działania co roku kończą się obchodami Światowego Dnia AIDS, przypadającego 1 grudnia. Myślą przewodnią programu w roku 2023 stało się hasło: „*HIV/AIDS – chcę wiedzieć więcej*”. Podjęto 37 działań, w których brało udział 36 podmiotów. Liczba odbiorców programu 16 972.

AKCJE I KAMPANIE SPOŁECZNE REALIZOWANE W ROKU 2023

- akcje „*Bezpieczne ferie*” i „*Bezpieczne wakacje*”;
- profilaktyka niekorzystnych skutków zdrowotnych wynikających z nadmiernej ekspozycji na promieniowanie UV – „*Łap słońce z głową*”;
- profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu środków psychoaktywnych wśród młodzieży – „*Nowe narkotyki - Nowe zagrożenia*”;
- profilaktyka wad postawy „*Lekki tornister*”;
- profilaktyka zatruc grzybami („*Bezpieczne grzybobranie*”);
- profilaktyka grypy;
- promocja szczepień ochronnych (w tym „*Zaszczep w sobie chęć szczepienia*”, „*Europejski Tydzień Szczepień*”);
- profilaktyka wszawicy;
- profilaktyka palenia tytoniu, w tym: Światowy Dzień Bez Tytoniu, Światowy Dzień Rzucania Palenia;
- Światowy Dzień Zdrowia;
- Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach.

Najciekawsze działania związane z promocją zdrowia przeprowadzone na terenie Miasta Zabrze:

- w marcu w Przedszkolu Nr 16 w Zabrzu przy ul. Korczoka 96 odbyła się akcja informacyjno-edukacyjna dotycząca programu "Klub zdrowego przedszkolaka". Poruszano zagadnienia związane między innymi z wirusochroną, higieną mycia rąk oraz kleszczy. Akcja cieszyła się bardzo dużym zainteresowaniem wśród dzieci 5 i 6 letnich. Przedszkolaki brały czynny udział w zajęciach oraz wykazały się ogromną wiedzą na temat profilaktyki zdrowia. Po zakończeniu zajęć uczestnicy otrzymali gadżety w postaci tatuaży, naklejek, kolorowanek oraz owoce ufundowane przez PPIS w Gliwicach. Akcja była zorganizowana przy współpracy z WSSE w Katowicach;

fot. 2 Prelekcja w Przedszkolu Nr 16 w Zabrzu przy ul. Korczoka 96

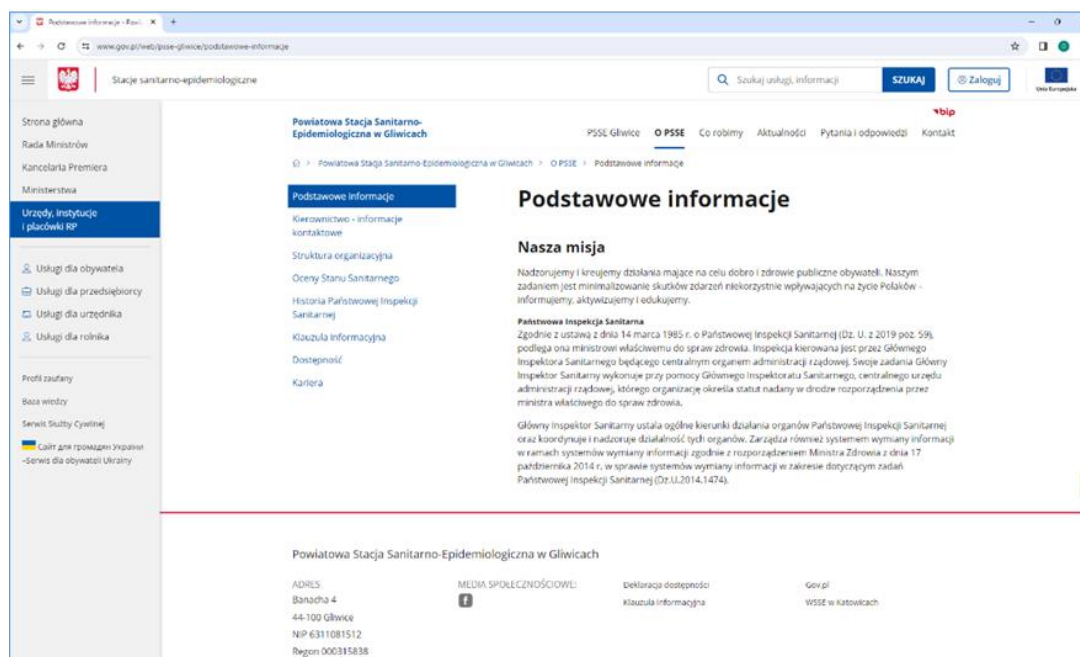

fot. 3 Konkurs pn. "HIV-chcę wiedzieć więcej" przeprowadzony w dniu 12.12.2023 r.

- finał konkursu wojewódzkiej akcji pn. *"HIV-chcę wiedzieć więcej"* przeprowadzony w dniu 12.12.2023 r. w Zespole Szkół Spożywczych w Zabrze.
- Spośród 17 uczestników konkursu wyłoniono 3 laureatów. PPIS w Gliwicach ufundował nagrody dla zwycięzców oraz koordynatorów konkursu. W Zespole Szkół Spożywczych w Zabrze w ramach obchodów Światowego Dnia AIDS, odbyły się zajęcia edukacyjne związane z tematyką HIV/AIDS oraz z akcją *"Warto wiedzieć o HIV i AIDS"*;

KOMUNIKACJA SPOŁECZNA JAKO PROMOCJA ZDROWIA

Działania komunikacyjne prowadzone były również poprzez stronę internetową w serwisie *gov.pl* oraz portal społecznościowy Facebook. Dzięki nim informacje o zdrowiu publicznym i potencjalnych zagrożeniach docierały do ogółu społeczeństwa.

fot. 4 Strona główna *gov.pl/psse*

Treści w mediach społecznościowych przygotowywano na podstawie kalendarza zdrowia publicznego, bieżących działań urzędu, reagowano też na nowe zagrożenia dla zdrowia publicznego. Wpisy dotyczyły m.in.:

- bezpiecznego wypoczynku zimowego i letniego;
- bezpieczeństwa żywności (znakowanie, prawidłowe przechowywanie);
- profilaktyki palenia tytoniu;
- zdrowego stylu życia (kształtowanie zdrowych nawyków, znaczenie aktywności fizycznej itp.);
- wydarzeń z zakresu zdrowia publicznego np.:
  - Europejski Dzień Prostaty,
  - Europejski Tydzień Szczepień
  - Światowy Dzień Walki z Otyłością
  - Europejski Dzień Seniora

Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego
X Europejski Tydzień Profilaktyki Nowotworów Głowy i Szyi
Dni Walki z Rakiem
Międzynarodowy Dzień Dzieci Będących Ofiarami Agresji
Światowy Dzień AIDS,
Międzynarodowy Dzień Pamięci o Zmarłych na AIDS
Ogólnopolski Dzień Walki z Depresją
Dni Walki z Gruźlicą i Chorobami Płuc
Dzień Wolontariusza
Europejski Tydzień Autyzmu
Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach,
Światowy Dzień Rzucania Palenia,
Światowy Dzień Uśmiechu
szczepień ochronnych;
zdrowia psychicznego,
bezpieczeństwa kosmetyków

Konto prowadzone w serwisie Facebook umożliwiło w 2023 r. dotarcie do ponad 7,6 tyś. odbiorców. Największe zainteresowanie odbiorców zdobył post dotyczący zasad bezpiecznego wypoczynku zimowego.

fot. 5 Post z serwisu Facebook – temat „Bezpieczne Ferie zimowe”